Bærekraftsrapport

Verdal kommune

2024

Verdal
kommune

Innholdsfortegnelse

1. Introduksjon

Om denne rapporten

Hva menes med bærekraft?

Oversikt over innhold og metodikk

2. Verdal kommune

Om kommunen

Arbeid med bærekraft

Suksesshistorie

3. Hvordan kommunen møter FNs bærekraftsmål

4. Innbyggerundersøkelsen

5. Nasjonale og regionale rammer for å arbeide med bærekraft

Nasjonale forventninger og oversikt regionale planer

Rød tråd i plan og styringssystem

Oversikt tilskudd og virkemidler

Oversikt kunnskapsgrunnlag

1

Introduksjon

- Om denne rapporten
- Hva menes med bærekraft?
- Oversikt over innhold og metodikk

Om denne rapporten

I arbeidet med FNs bærekraftsmål peker regjeringen på kommunene som en av de viktigste aktørene i arbeidet for å nå bærekraftsmålene. Så langt har det ikke blitt etablert felles standarder for hvordan kommunene og fylkeskommunene bør organisere arbeidet med bærekraftsmålene, i tillegg til at vurdering av måloppnåelse er utfordrende uten et felles måle- og rapporteringsverktøy.

Felles bærekraftsnettverk i Trøndelag
For å styrke arbeidet med bærekraftsmålene i Trøndelag er kommunene invitert av fylkeskommunen til å bli med i et felles bærekraftsnettverk. I dag er mange av kommunene i Trøndelag involvert i det regionale bærekraftsnettverket, med formål om å hjelpe hverandre i arbeidet med bærekraftsmålene. Nettverket fungerer som et kunnskaps- og erfaringsdelingsnettverk. I styringsgruppa for nettverket deltar Statsforvalteren i Trøndelag, KS, representanter fra næringsalliansen i Trøndelag og tre av kommunene.

Rapporten skal gi et overblikk over nåsituasjonen i fylket
Bærekraftsnettverket ønsket å få utarbeidet en rapport som gir kommunene i fylket et kunnskapsgrunnlag for å vurdere status innen FNs bærekraftsmål. Et godt kunnskapsgrunnlag er en forutsetning for å vite hvor man står, og hvilket utviklingsbehov man har.

Et felles kunnskapsgrunnlag som skal bidra til å mobilisere næringsliv, akademia og innbyggere til en felles innsats for bærekraftig utvikling
Kunnskapsgrunnlaget skal gi en oversikt over hvordan kommunene i fylket ligger an med bærekraftsarbeidet, basert på etablerte måleindikatorer innen FNs bærekraftsmål. Når en ståstedsanalyse og et felles kunnskapsgrunnlag er på plass, er det lettere å mobilisere og støtte innbyggere, næringsliv, organisasjoner og akademia i deres bidrag til bærekraftig utvikling. Det tas forbehold om at rapporten ikke gir en fasit på resultater innen bærekraft, men en status for fylket basert på valgte indikatorer med offentlige tilgjengelige data. Indikatorene bør sees i sammenheng med hverandre, og må ikke stå for seg selv.

Rapporten er utarbeidet av PricewaterhouseCoopers (PwC) som har vært ansvarlig for planlegging av rapporten, datainnsamling og fremstilling av funn.

Hva menes med bærekraft?

Brundtland-kommisjonen introduserte begrepet bærekraftig utvikling i FN-rapporten «Vår felles fremtid» i 1987. Rapporten definerte begrepet bærekraft som “en utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov”[1]. Bærekraft handler om balanse mellom økonomisk fremgang, sosial rettferdighet og miljøbeskyttelse, samt å sikre en fremtid som tar hensyn til både dagens og fremtidige generasjoners behov. Bærekraft er en utvikling som tilfredsstiller dagens behov uten å ødelegge fremtidige generasjoners mulighet til å tilfredsstille sine behov[2].

I 2015 ble *Agenda 2030* med 17 bærekraftsmål vedtatt av FNs generalforsamling. Agenda 2030 er verdens handlingsplan for å oppnå en bærekraftig utvikling, og utgjør det politiske hovedsporet for å ta tak i vår tids største nasjonale og globale utfordringer. De 17 målene inkluderer 169 delmål som sier noe om hvilke områder som er særlig viktige, som å utrydde fattigdom og sult, sikre god helse og utdanning til alle, redusere ulikhet i verden og stanse klimaendringene. Agenda 2030 slår fast at det er et felles ansvar å styre utviklingen på en bærekraftig måte. For å nå bærekraftsmålene kreves det en felles innsats fra både myndigheter, sivilsamfunn, privat sektor og akademia i alle land[3].

1] World Commission on Environment and Development (WCED) (1987) Our Common Future
2] Store Norske Leksikon (2023), Bærekraftig utvikling
3] Regjeringen (2021) Stortingsmelding nr. 40 (2020-2021): Mål med mening

Oversikt over innhold og metodikk

Denne rapporten skal gi en oversikt og en ståstedsanalyse av arbeidet med bærekraft i kommunen. Rapporten er bygd opp og strukturert rundt FNs bærekraftsmål. Dette gir en etablert ramme for å arbeide med bærekraft og sikrer at rapporten hensyntar de ulike dimensjonene ved bærekraft. Rapporten har brukt en kombinasjon av kvantitative og kvalitative metoder og skal belyse:

Om kommunen og arbeid med bærekraft: Kapittel 2 gir et øyeblikksbilde av kommunen, gjennom *kommunen i tall*. Videre beskrives kommunens organisering og arbeid med bærekraft, basert på intervjuer og gjennomgang av dokumentasjon. Næringslivets innsats innen bærekraft beskrives også, i tillegg til at det presenteres en suksesshistorie fra kommunen knyttet til bærekraft.

Ståstedsanalyse: Data for ulike indikatorer knyttet til FNs bærekraftsmål er samlet inn fra offisielle kilder slik som SSB, Miljødirektoratet og DSB. Ståstedsanalysen gir et oversiktsbilde av kommunens prestasjoner innen ulike bærekraftsindikatorer i forhold til hele fylket. Disse dataene er samlet og analysert, og presenteres i kapittel 3.

Innbyggerundersøkelse: Respons Analyse har gjennomført en innbyggerundersøkelse om bærekraft blant innbyggerne i Trøndelag, på oppdrag fra Trøndelag fylkeskommune. I kapittel 4 presenteres utvalgte svar fra undersøkelsen.

Nasjonale og regionale rammer for å arbeide med bærekraft: Kapittel 6 oppsummerer hvilke forventninger man har nasjonalt til bærekraftsarbeidet, en oversikt over regionale planer og strategier, og hvordan dette henger sammen med styringssystemet. Kapittelet viser også til et bibliotek med oversikt over tilskudd og virkemidler mht. bærekraft. Her vil det være endringer år for år utfra hva ulike aktører/myndigheter har som fokusområder. Oversikten er ikke uttømmende. I tillegg presenteres en oversikt over relevante kunnskapsgrunnlag.

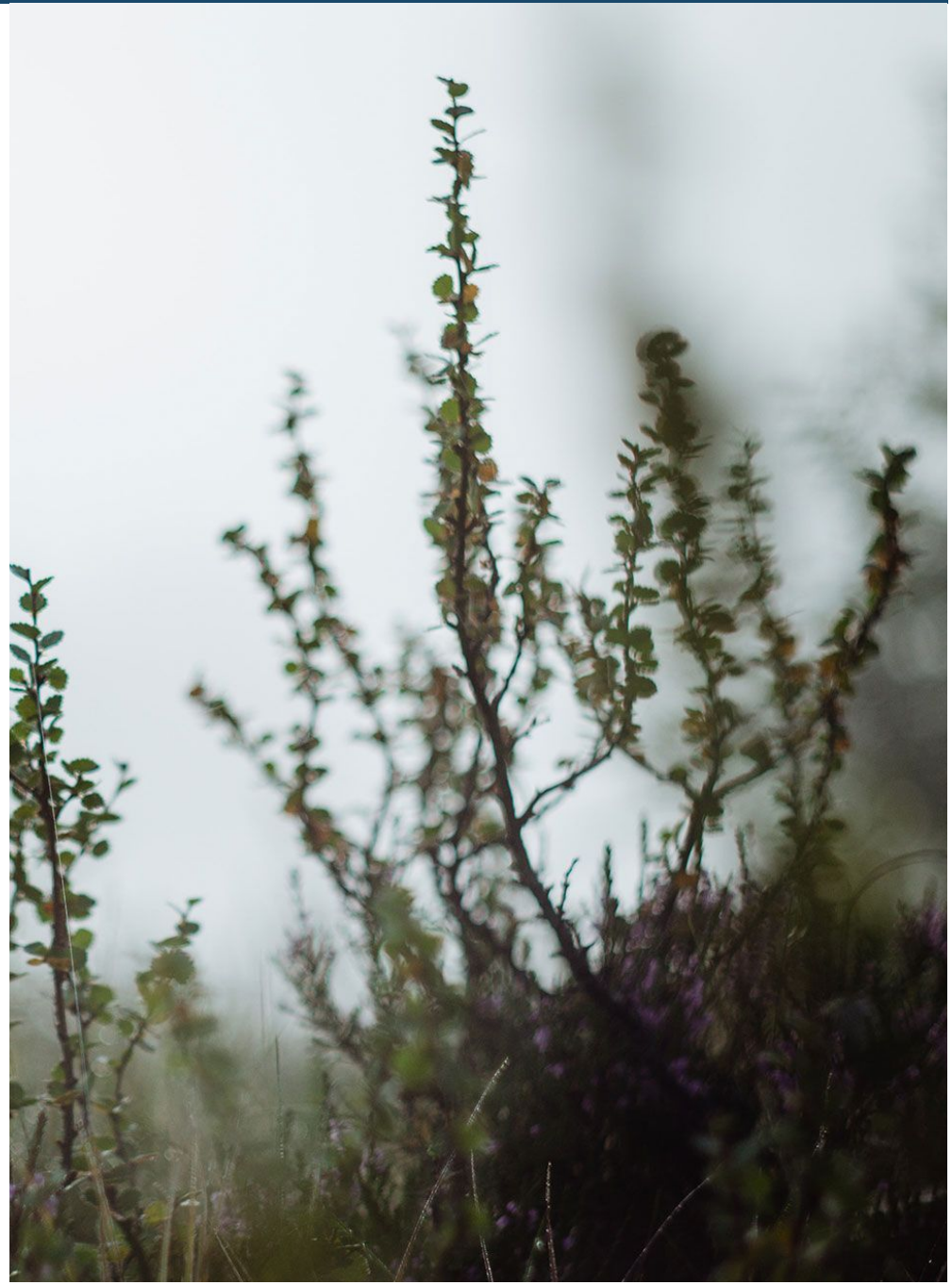

2

Verdal kommune

- Om kommunen
- Arbeid med bærekraft
- Suksesshistorie fra kommunen

Verdal kommune i tall

Verdal kommune grenser mot Steinkjer, Inderøy og Snåsa i nord og Meråker og Levanger i sør. I øst grenser kommunen til Åre, Jämtland i Sverige. Ved Verdalselvas utløp ligger administrasjonssenteret i Verdalsøra, som er kommunens største tettsted. Andre tettsteder er Vuku, Vinne, Stiklestad og Trones.

Folketallet i Verdal økte med 5,2 prosent i perioden 2010-2022, men fremover mot 2030 forventes det en befolkningsnedgang på 1,6 prosent. E6 og Nordlandsbanen går gjennom Verdal kommune, noe som gjør at gjennomgangstrafikken i kommunen er relativt høy.

Verdal er tradisjonelt et jordbrukssamfunn, men har etter etableringen av Aker Solutions også blitt et industrityngdepunkt i landsdelen og industriparken i kommunen er landets tredje største.

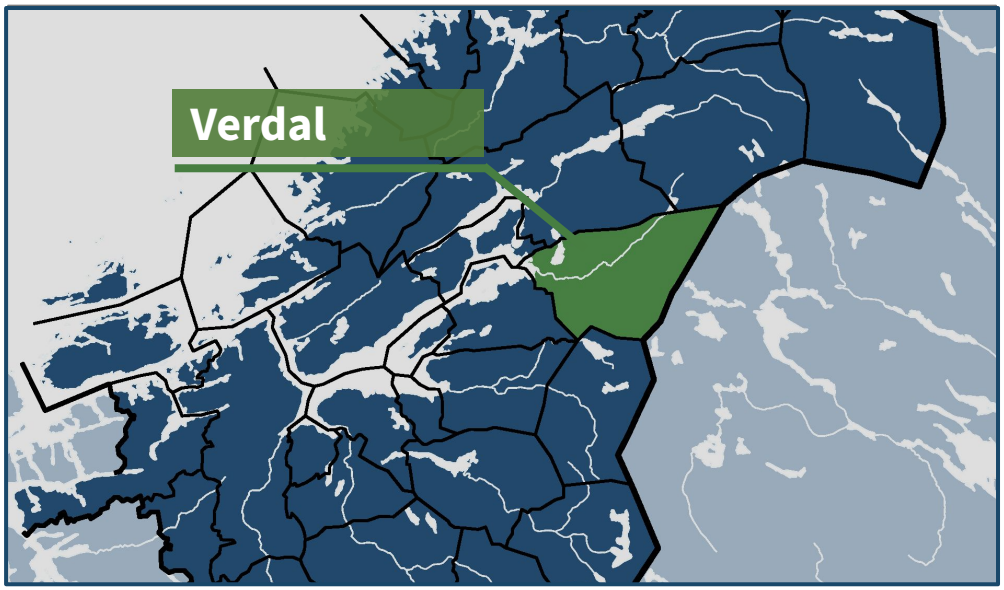

15 140
Innbyggere (3. kvartal 2023)

14 899
Innbyggere, forventet utvikling i 2030

91 409 kroner
Kommunale driftsutgifter per innbygger (2022)

10
Innbyggere per km²
Befolkningstetthet 2022

2917
Pendling ut av kommunen (2022)

2200
Pendling inn til kommunen (2022)

1] SSB

Kommunens arbeid med bærekraft

Organisering
Det overordnede ansvaret for bærekraft har ikke blitt formalisert og plassert under kommunens organisering, men kommunen har ivaretatt ansvaret for bærekraft gjennom å plassere nøkkelfunksjoner knyttet til bærekraftsdimensjonene i kommunedirektørens fag og utviklingsstab. Staben består av blant annet av samfunnsutviklere, rådgiver på klima og energi, folkehelse, kommuneoverlege, kommunepsykolog og beredkapskoordinator. I tillegg ivaretas arbeidet med de tre bærekraftsdimensjonene i kommunens ulike virksomheter.

Planer og samarbeid
Kommuneplanens samfunnsdel i Verdal ble vedtatt i 2021. FNs 17 bærekraftsmål ligger til grunn for Kommuneplanens samfunnsdel og alle er viktige for det videre arbeidet med oppfølgingen av planen. I planprosessen ble det pekt på sju mål som var særlig viktige for Verdal: *Mål 3* God helse og livskvalitet, *Mål 4* God utdanning, *Mål 8* Anstendig arbeid og økonomisk vekst, *Mål 9* Industri, innovasjon og infrastruktur, *Mål 10* Mindre ulikhet, *Mål 11* Bærekraftige byer og lokalsamfunn og *Mål 13* Stoppe klimaendringene. *Mål 17* Samarbeid for å nå målene, har vært gjennomgående i hele planen og er det viktigste målet for å nå visjonen om ei stolt framtid i Verdal.

Prioriteringer
Kommuneplanens samfunnsdel har tre satsingsområder, som dekker de tre bærekraftsdimensjonene økonomisk, sosial og miljømessig bærekraft. Satsingsområdene skal bidra til å skape ei stolt og bærekraftig framtid i Verdal, og peker på de områdene som skal ha ekstra oppmerksomhet i planperioden. Områdene må sees i sammenheng da de utfyller og innvirker på hverandre.

- *Satsingsområde 1:* Livskraftig, attraktiv og miljøvennlig – i førersetet for grønn omstilling og grønne verdier
- *Satsingsområde 2:* Inkluderende, raus og mangfoldig – bygd på verdighet, mestring og gode menneskemøter
- *Satsingsområde 3:* Skapende, kompetent og framtidsrettet – en offensiv drivkraft i Trøndelag

I tillegg inneholder samfunnsdelen arealstrategier, som gir føringer for kommunens arealforvaltning.

Prosjekter knyttet til både sosial og miljømessig bærekraft
Verdal kommune deltar i flere prosjekt der bærekraft er et sentralt tema.

Innherredsbyen er et samarbeid mellom innherredskommunene, statlige og regionale myndigheter og transportetatene. Et av hovedmålene er at regionen skal nå nasjonale og regionale klima-, transport- og arealmål.

Kommunen prøver ut et konsept hvor brukte møbler blir restaurert eller ombygd. Dette initiativet retter seg mot en målgruppe som i dag ikke er i arbeid eller under utdanning. Målet er å gi de muligheten til å utforske praktiske oppgaver og identifisere potensielle retninger for videre satsing. VekstTorget AS har ansvaret for gjennomføringen av det praktiske.

I tillegg arbeider kommunen med et forprosjekt som fokuserer på å registrere ledige materialer og utstyr. Formålet er å utvikle en effektiv næringskjede for å ivareta, fornye og implementere ressurser i andre deler av virksomheten. Så langt har gjenbruk blitt integrert i klimabudsjettet for kommunens økonomiplan, og neste steg er å evaluere praktiske muligheter knyttet til kommende nybygg.

Kraftverket Vinne skole
Vinne skole representerer en helt ny standard for klimavennlige og energieffektive bygninger. Tidvis er skolen helt selvforsynt med strøm, oppvarming inkludert. I full drift klarte skolen seg i fjor med å kjøpe kun 49 kilowattimer per kvadratmeter. De andre skolebyggene i Verdal bruker 3-4 ganger så mye energi som Vinne-skolen.

Både næringsliv og frivillig sektor er sterkt engasjert i bærekraftsarbeidet

Næringslivet er en viktig samarbeidspartner
I Verdal kommune er omtrent 70 prosent av de sysselsatte i privat sektor, noe som betyr at kommunen har mange private arbeidsplasser. Kommunen har alltid hatt et tett samarbeid med næringslivet, hvor næringslivet er positiv til å bygge lokalsamfunnet sammen med kommunen.

I Verdal jobber mange av bedriftene med å sertifisere seg som miljøfyrtårn, og så langt huser kommunen hele 31 miljøfyrtårnsertifiserte virksomheter. I tillegg er Verdal i miljøfyrtårn-nettverket, et nettverk med kommuner som har sertifiserte virksomheter, eller som har gjort et vedtak om å være partnere og legge til rette for at lokalt næringsliv kan bruke Miljøfyrtårn-ordningen.

Energiprosjekt i industrien
Kommunen og næringslivet arbeider for at det skal være nok fornybar energi til den forventede industriveksten i området. Kommunen huser blant annet en stor kalkprodusent med høyt utslipp, hvor det jobbes med å finne tekniske løsninger for å rense dette, samt hvordan man kan skaffe energi til denne prosessen.

Næringslivet bidrar også økonomisk til å bygge lokalsamfunn, spesielt knyttet til det å bygge “innenforskap” og få folk ut i jobb og praksis. Næringslivet viser tydelig at de er på tilbudssiden når det kommer til å motvirke utenforskap i kommunen.

Frivilligheten i Verdal
Frivilligheten fremheves som sterk og viktig for kommunen. Verdal kommune har blant annet samarbeidet med frivilligheten rundt by- og bygdeutvikling, kultur, beredskap og eldreomsorg. Videre har Verdal kommune nylig også bestemt å ansette en frivilligkoordinator.

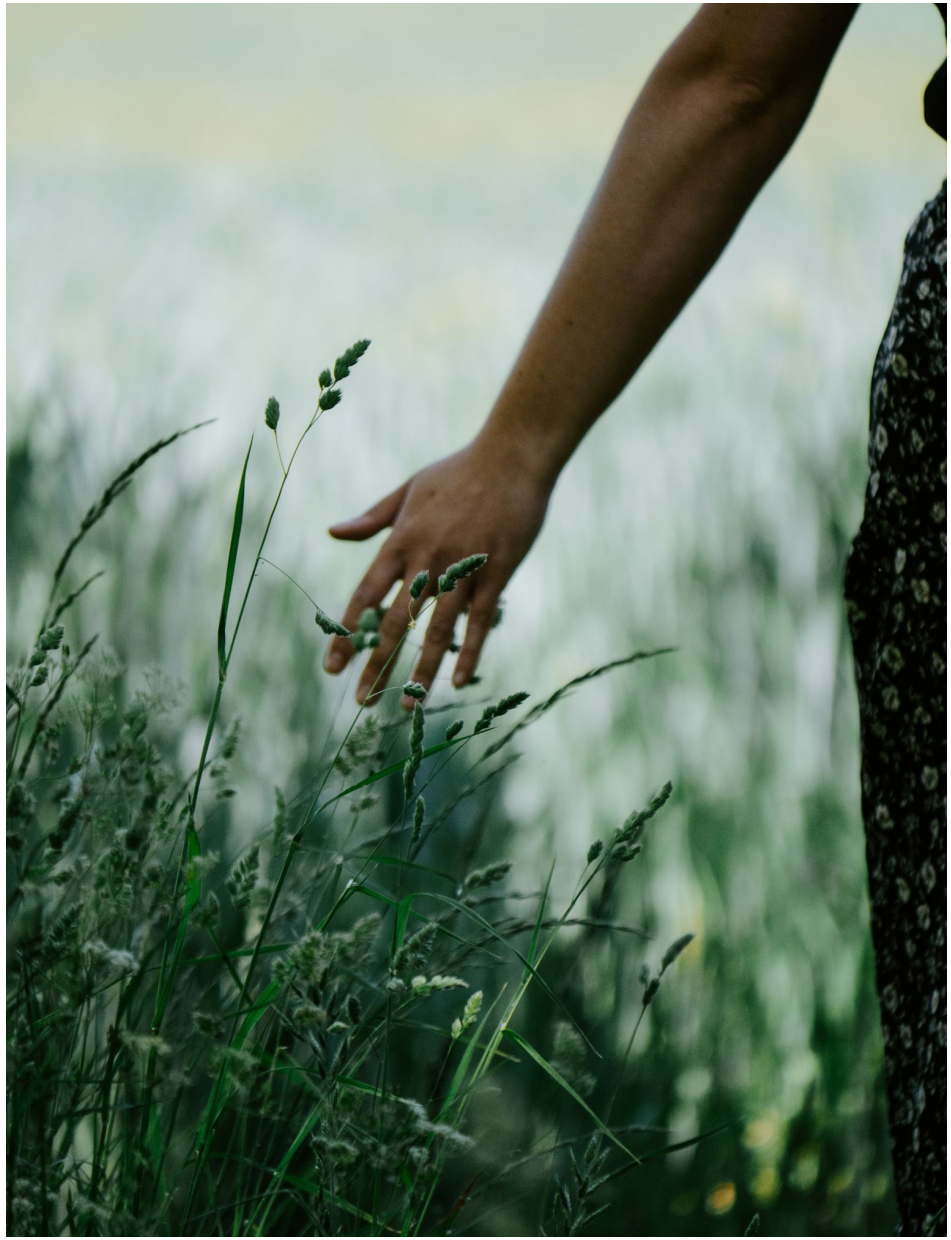

Suksesshistorie fra kommunen | Miljøassistenter på Verdal bo- og behandlingsstenter

Bakgrunn

Det har de siste årene vært en kraftig økning i unge uføre. Antall uføretrygdede mellom 25 og 29 år har siden 2010 økt med hele 177 prosent. Økningen er også kraftig blant de som er yngre. I aldersgruppen 20 til 24 år har antallet uføre mer enn doblet seg siden 2010. Verdal ligger også mye høyere enn landsgjennomsnittet på 10,5 %. Til sammenligning har Verdal en andel på 14,8 % uføre (juni 2021). For tiden er målgruppen ofte omtalt i den politiske debatten, og er en samfunnsutfordring som engasjerer.

Vi står overfor en eldrebølge og en nødvendig vridning av ressurser. Ifølge bedriftsundersøkelsen til NAV hvert år, vil og er utfordringene størst innen helse og pleie. Vi har ikke nok hender i bransjen, og mangel på arbeidskraft vil øke.

Paradokset i fremtidens arbeidsmarked – stor mangel på arbeidskraft – flere i utenforskap og fattigdom. Hvordan mobilisere arbeidskraft fra utenforskapet?

Ambisjon

Hvordan mobilisere arbeidskraft fra utenforskapet for å møte fremtiden utfordringer med mangel på faglærte i pleie og helse?

Samarbeidet tar utgangspunkt i Verdal kommune sitt behov, men ved bruk av ulike metoder skapes det en merverdi som gjør det interessant og ofte lønnsomt å ansette folk som sliter med å få en jobb på vanlige vilkår. Kan Verdal kommune prøve ut en strategi hvor man tenker nytt rundt bemanning og rekruttering?

Verdal kommune hadde behov for å se på alternative løsninger for å få løst sine utfordringer knyttet til å bruke riktig kompetanse på riktig jobb?

Ved oppstart i prosjekteringen av vårt nye Verdal bo- og behandlingssenter er det kartlagt at helsepersonell og andre ansatte har mange tilleggsoppgaver som det er utfordrende å finne tid til å utføre. Dette er gjerne oppgaver som kommer i tillegg til stillingsinstruks, og som man i en travel hverdag ikke alltid får gjennomført. Ofte går disse oppgavene også på bekostning av tid med pasientene og brukerne. I den forbindelse har Verdal kommune opprettet et samarbeid med VekstTorget AS og bistand av unge uføre, på mange av helsehusets daglige oppgaver.

Målet med samarbeidet

- Å bistå og avlaste kommunalt ansatte innen flere arbeidsområder
- Å bruke riktig kompetanse på riktig jobb
- Være en bidragsyter til trivsel for beboere, ansatte og besøkende
- Gi mulighet til unge uføre om å bidra og arbeide i eget lokalsamfunn
- Økt arbeidsinkludering og verdiskapning for alle
- Mulighet for vekst, ansettelse, utvikling og kvalifisering

Strategi
Miljøassistenter på Verdal bo- og behandlingssenter – ble en av løsningene.

VekstTorget AS er en del av virkemiddelapparatet for å nå kommunens sosialpolitiske målsettinger, og skal tilby Verdal kommune kvalitative tiltak som åpner for sysselsetting, deltakelse og inkludering i det ordinære arbeidsmarkedet.

VekstTorget har ansatt en arbeidsleder som sammen med 5 årsverk i VTA tiltaket danner et serviceteam på VBB. Arbeidslederen er kontaktperson i den daglige driften, og er ansvarlig for oppdragsutførelse og veiledning av deltakerne. Avtalen er forankret i en avtale mellom Verdal kommune og VekstTorget ved kjøp av tjenesten.

Arbeidsoppgaver og ansvarsområder:

- Varemottak
- Mattransport
- Avfallshåndtering
- Postkjøkken langtidsavdelingen
- Postkjøkken på korttid og rehabilitering
- Bistå på dagtilbudet
- Kafé, ekspedisjon og servicevert

Tiltak og prosess
Avtalen er forankret hos Kommunalsjef helse og velferd og virksomhetsleder Institusjonstjenesten – Verdal kommune.

Ved opprettelse av avtalen er det sammensatt en arbeidsgruppe bestående av Verdal kommune og VekstTorget. Her deltok kommunalsjef, virksomhetsleder, avdelingsledere, Daglig leder VekstTorget, Tiltaksansvarlig VekstTorget og jobbspesialister fra VekstTorget.

Faste samarbeidsmøter i forkant, men også i den videre driften (d.d.) for å evaluere, korrigere og justere innhold, arbeidsoppgaver og samarbeidssaker.

Arbeidstakerorganisasjonene i Verdal kommune var også deltakende for ivaretakelse av ansattegruppen på VBB.

I ettertid har også Fylkeskommunen fått en rolle i samarbeidet, da Verdal bo- og behandlingssenter også har blitt arena for alternative læreløp innen helsefag, som VekstTorget følger opp og koordinerer.

Gevinster

- Nye bærekraftige jobber som samtidig er lønnsomme og gir merverdi for Verdal kommune.
- Man bruker i større grad rett kompetanse på rett jobb. Sykepleiere får gjøre mer pleie og ivaretakelse av pasienter, og helserelaterte oppgaver nært brukeren.
- Kvalifisering og utdanning av unge uføre og unge som står utenfor arbeidslivet.
- Arbeidsinkludering av unge utenfor arbeid og utdanning, og unge med redusert arbeidsevne.
- Et bedre tilbud for beboere og pårørende hos VBB, som får økt ressurs til bistand, trivselstiltak og hjelp.
- Stress og travel arbeidshverdag reduseres for fagarbeidere og sykepleiere.
- En vinn-vinn situasjon hvor man løser mangel på arbeidskraft på en alternativ måte med mennesker fra utenforskapet.

Konklusjon og læringspunkter
Arbeidskraft er en av vår tids største utfordringer og i noen bransjer er fremtidsutsiktene verre enn hos andre. I pleie og helse vil kommunene få store utfordringer med drift og bemanning, og «Miljøassistentene» er en av løsningene som vil kunne redusere fremtidens ressursmangel. Mennesker som har redusert arbeidsevne, men fortsatt noe arbeidsevne, vil kunne ha verdiskaping. Deres ressurser må i større grad mobiliseres inn i ordinært arbeidsliv, enn vi har gjort tidligere. Miljøassistentene viser at med noe oppfølging og gode rammer vil dette kunne være mulig i langt større grad fremover.

Miljøassistentene er for mange noe nytt – og hvilke rammer og oppfølging man setter rundt et slikt prosjekt er avgjørende. For vår del er fortsatt ikke korrigering og justering ferdigarbeidet, da dette er et kontinuerlig arbeid.

Sosial dumping og utnyttelse er tema som har blitt diskutert mye – og dette støtter igjen opp under at rammer, struktur og oppfølging blir viktig ved en slik tilnærming. Dersom miljøassistentene har mulighet til å nå opp til mer ordinære krav eller mer formell kvalifisering bør man alltid legge til rette og gi muligheter her.

3

Hvordan kommunen møter FNs bærekraftsmål

Ståstedsanalysen skal gi en oversikt over kommunens utvikling innen FNs bærekraftsmål

Ståstedsanalyse
Ståstedsanalysen skal si noe om hvordan kommunen ligger an i bærekraftsarbeidet, og inkluderer en analyse av en rekke indikatorer som kan knyttes opp mot FNs bærekraftsmål. Analysen skal gi en oversikt over kommunens resultater og utvikling innen hver indikator.

Hva menes med indikatorer?
En indikator er statistikk eller data som brukes for å få forståelse av en tilstand eller en utvikling på et område. Bærekraft er omfattende og komplisert. For å si noe om bærekraft er det viktig å se på utvikling over tid, samt sammenligne med utvikling i sammenlignbare områder. I dette tilfellet sammenlignes kommunen med gjennomsnittet til Trøndelag fylke.

Hvordan måle bærekraft?
Analysen er basert på etablerte indikatorer innen FNs bærekraftsmål. Utvalget av indikatorer har tatt utgangspunkt i anerkjente indikatorer som anbefales for å måle bærekraft, blant annet FNs indikatorsett, EU håndbok "Voluntary Local Review", Mål med mening, KS/SSB taksonomi og United 4 Smart Sustainable Cities. I samarbeid med Trøndelag fylkeskommune er det valgt ut et indikatorsett basert på hvor det finnes god tilgjengelig statistikk for de ulike delmålene. Til sammen har det blitt samlet inn og sammenstilt 71 indikatorer.

Offentlig tilgjengelige data
For å sikre konsistens og høy grad av gjenbrukbarhet er offentlig tilgjengelig informasjon lagt til grunn i analysene. Dette gir et godt sammenligningsgrunnlag på tvers av kommunene i rapportserien. I sammenslåtte kommuner har man tatt utgangspunkt i data fra opprinnelige kommuner og sammenstilt, og evt gjort forutsetninger. Det samme gjelder for data før fylkessammenslåingen. Noen kommuner mangler data på enkelte indikatorer som følge av manglende tallgrunnlag i databasen til kildene (eks. SSB). Dette kan være på grunn av manglende innrapporterte data eller anonymisierte data.

Det tas forbehold om at rapporten ikke gir en fasit på resultater innen bærekraft, men en status for kommunen basert på valgte indikatorer med offentlige tilgjengelige data. Indikatorene bør sees i sammenheng med hverandre, og må ikke stå for seg selv.

71 indikatorer som måler kommunens ståsted innen FNs bærekraftsmål

1 UTRYDDE FATTIGDOM

- Andel innbyggere med sosialhjelp som hovedinntekt
- Andel personer i husholdninger med vedv. lavinntekt
- Andel barn i husholdninger med vedv. lavinntekt
- Andel mottakere av stønad til livsopphold
- Inntektsulikhet - GINI

2 UTRYDDE SULT

- Andel voksne kvinner med overvekt og fedme
- Andel voksne menn med overvekt og fedme
- Andel jenter som spiser frokost før første skoletime
- Andel gutter som spiser frokost før første skoletime
- Årlig omdisponert dyrket mark til andre formål enn landbruk

3 GOD HELSE OG LIVSKVALITET

- Vaksinasjonsdekning blant 16-åringer (kvinner)
- Andel 65 år og eldre som er influensavaksinert
- Antall dødsfall forårsaket av ikke-smittsomme sykdommer
- Andel ungdomsskoleelever med mange psykiske plager
- Forskjeller i antall leveår (høy/lav utdanning)
- Antall fastleger per tusen innbyggere

4 GOD UTDANNING

- Andel barn med grunnleggende kompetanse - lesing
- Andel barn med grunnleggende kompetanse - regning
- Andel personer utenfor arbeid, utdanning og arb.tiltak
- Andel personer som kun har gjennomført grunnskole
- Andel elever som fullfører videregående opplæring
- Andel barnehageansatte med pedagogisk utdannelse
- Andel barn som oppgir at de trives på skolen

5 LIKESTILLING MELLOM KJØNNENE

- Andel fedre som tar ut hele fedrekvoten
- Andel kvinnelige ledere
- Andel kvinnelige kommunestyrerepresentanter
- Kjønnsbalanse - sysselsatte med innvandrerbakgrunn
- Andel kvinner i arbeidsstyrken
- Forskjell gjennomsnittlig bruttolønn menn og kvinner
- Andel sysselsatte kvinner som jobber deltid

6 RENT VANN OG GODE SANITÆRFORHOLD

- Andel fornyet kommunalt ledningsnett
- Andel produsert drikkevann som går til spille pga. lekkasje i ledningsnettet
- Andel befolkning tilknyttet kommunal avløpstjeneste
- Andel fornyet kommunalt spillvannsnett

7 REN ENERGI TIL ALLE

- Nettoforbruk av elektrisk kraft for husholdninger per innbygger
- Energibruk per m^2 eid areal i kommunale formålsbygg

8 ANSTENDIG ARBEID OG ØKONOMISK VEKST

- Andel av befolkningen som er sysselsatt
- Sysselsettingsbidrag
- Andel sysselsatte som jobber i privat sektor eller offentlig eide foretak
- Sysselsettingsrater for unge og - innvandrere
- Gjennomsnittlig bruttolønn per måned
- Legemeldt sykefravær for lønnstakere

9 INDUSTRI, INNOVASJON OG INFRASTRUKTUR

- Andel befolkning med tilgang til fast bredbånd
- Andel befolkning med tilgang til mobildata
- Andel elbiler av alle personbiler
- Antall ladepunkt for elbiler per 10.000 innbyggere

10 MINDRE ULIKHET

- Sysselsettingsandel for menn og kvinner
- Uføretrygdeandel
- Andel som har fullført VGS og høyere utdanning
- Andel som leier bolig blant alle boforhold

11 BÆREKRAFTIGE BYER OG LOKALSAMFUNN

- Andel barn som bor trangt
- Andel befolkning som bor i tettbygde strøk
- Forsørgerbrøk for eldre
- Grønne områder som andel av totalt bebygd areal

12 ANSVARLIG FORBRUK OG PRODUKSJON

- Tonn matavfall per årsinnbygger
- Farlig avfall fra husholdningene per årsinnbygger
- Gjenvinningsgrad for husholdning
- Tonn husholdningsavfall per årsinnbygger

13 STOPPE KLIMAENDRINGENE

- Utslipp av tonn CO_2-ekvivalenter per innbygger
- Hensyntatt risiko og sårbarhet for alvorlige naturhendelser i kommunal planlegging

14 LIVET I HAVET

- Antall kg avfall innsamlet i ryddeaksjoner
- Vernet areal til havs

15 LIVET PÅ LAND

- Andel skog av totalt arealbruk
- Endring i ubebygd areal
- Utvikling fysisk nedbygd areal
- Andel vernet areal på land

16 FRED, RETTFERDIGHET OG VELFUNGERENDE INSTITUSJONER

- Årlige anmeldelser vold, mishandling og seksuallovbrudd
- Andel barn/unge på tiltak gjennom barnevernet
- Valgdeltakelse kommunevalg

17 SAMARBEID FOR Å NÅ MÅLENE

Det finnes få indikatorer som baserer seg på offentlig tilgjengelig data med god datakvalitet for å måle bærekraftsmål 17. Derfor er ikke dette bærekraftsmålet inkludert i analysen.

Ståstedsanalysen viser at Verdal kommune er på riktig vei med bærekraftsarbeidet, men har også flere områder med forbedringspotensial

FNs bærekraftsmål har stor innvirkning på norsk politikk – både nasjonalt, regionalt og lokalt. En oppsummering av hvordan kommunen ligger an i forhold til målene vil gi en oversikt over hvor man står, og vil være et godt kunnskapsgrunnlag for vurdering av utviklingsbehov i kommunen. Oppsummeringen av kommunens ståsted innen bærekraftsmålene presenteres over de påfølgende sidene, etterfulgt av en analyse av hver enkelt indikator.

Høyere andel barn i vedvarende lavinntekt enn snittet
Bærekraftsmål 1 har som mål å utrydde all ekstrem fattigdom og halvere andelen mennesker som lever i relativ fattigdom. Ifølge den internasjonale rapporten om bærekraftsmålene[1] har Norge oppnådd delen av målet som handler om å utrydde ekstrem fattigdom, men har utfordringer med en økende andel relativ fattigdom i landet. Verdal kommune har en høyere andel stønadsmottakere til livsopphold enn gjennomsnittet i Trøndelag, men kommunen har færre med sosialhjelp som hovedinntekt. Kommunen har også en høyere andel barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt enn fylkessnittet, selv om andelen har gått ned. Inntektsulikheten i kommunen er imidlertid lavere enn i fylket som helhet.

En generell utfordring med overvekt og fedme
Bærekraftsmål 2 handler om at alle skal ha tilgang på næringsrik og bærekraftig mat, og at ingen skal sulte. Norge har utryddet sult, og matsikkerheten er god. Landets største utfordring er imidlertid økt overvekt og fedme, usunt kosthold og feilernæring blant eldre. I tillegg har 15-21% av barn i Norge overvekt eller fedme. Verdal kommune har en høyere andel voksne kvinner og menn med overvekt og fedme, og andelen har økt i tråd med fylkessnittet. Verdal kommune har videre en lavere andel elever på ungdomstrinnet som spiser frokost før første skoletime, sammenlignet med fylkessnittet. Den laveste andelen er for jenter, hvor under halvparten av elevene spiser frokost.

Økning i elever med mange psykiske plager
Bærekraftsmål 3 har som mål å sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder. God helse er en forutsetning for menneskers mulighet til å nå sitt fulle potensial og for å bidra til utvikling i samfunnet. Norge har et velutviklet helsesystem, med god helsedekning. Selv om mange rapporterer at de har det godt, er det flere som har det dårligere enn før. Norge skårer også dårligere på lykkeindeksen enn de andre nordiske landene. Verdal kommune har hatt en nedgang i antall tidlige dødsfall per innbygger. Kommunen har også hatt en økning i antall fastleger og ligger over fylkessnittet, men kommunen har likevel kun listeplasser til 13 700 innbyggere. På den andre siden har ungdomsskoleelever med psykiske plager har økt. Dette er i tråd med snittet i fylket, som har hatt en økning i samme tidsperiode.

Lavere gjennomføringsgrad i utdanningen
Bærekraftsmål 4 handler om å sikre inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremme muligheter for livslang læring for alle. Inkluderende opplæring av god kvalitet er en av de viktigste byggeklossene for velstand, helse og likeverd i samfunnet. Norge har et godt utdanningssystem, men har mangel på kvalifiserte lærere og barnehageansatte. Verdal kommune har hatt en økning i andel barn med grunnleggende kompetanse i lesing og regning. For regning ligger kommunen omtrent på fylkessnittet, mens på lesing ligger kommunen bak snittet. Kommunen har hatt en økning i andel elever som fullfører videregående opplæring, men har også relativt mange som kun gjennomfører grunnskole som høyeste utdanning. Videre har kommunen en nedgang i andel barn som oppgir at de trives på skolen.

1] Sustainable Development Report

Færre kvinner i arbeidsstyrken enn fylkessnittet
Bærekraftsmål 5 har som mål om å oppnå likestilling og styrke jenters og kvinners stilling i samfunnet. Norge har kommet langt, og har en høy grad av likestilling i samfunnet. Likevel er det fortsatt en vei å gå. Kvinner har gjennomsnittlig lavere lønn enn menn, og i næringslivet er det færre kvinner i lederstillinger og i styrerom. Verdal kommune har en lavere andel kvinnelige ledere enn snittet i Trøndelag. Kommunen har også færre kvinner i arbeidsstyrken, men flere sysselsatte kvinner som jobber deltid. Det er også færre fedre som tar ut fedrekvoten enn snittet i fylket. Kjønnsbalansen mellom sysselsatte med innvandrerbakgrunn har imidlertid blitt bedre, og kommunen ligger her omtrent på fylkessnittet.

Mindre vannlekkasje enn fylkessnittet
Bærekraftsmål 6 handler om å sikre bærekraftig vannforvaltning, tilgang til vann og gode sanitærforhold for alle. Vannkvaliteten i Norge er god, men vi har utfordringer knyttet til forurensning og rensing av avløpsvann. Norge må reparere gamle vannledninger og -nett slik at kvaliteten på drikkevannet holder seg god og rørene ikke lekker. I snitt lekker 30 prosent av vannet ut før det når forbrukeren. Verdal kommune har en lavere andel vann som går til lekkasje enn fylkessnittet, og har generelt hatt en høy andel fornyet kommunalt ledningsnett. Når det gjelder fornyet kommunalt spillvannsnett har denne vært noe lavere enn snittet i Trøndelag. Utover dette har Verdal en høy andel av befolkningen som er tilknyttet kommunal avløpstjeneste.

Generell økning i energiforbruk i Trøndelag
Bærekraftsmål 7 handler om å sikre tilgang til pålitelig, bærekraftig og moderne energi til en overkommelig pris. I Norge er alle delmålene i mål nummer 7 så godt som oppnådd ifølge Regjeringen. Det Norge har å jobbe med er å øke energieffektiviteten, og bli flinkere til å spare på strømmen. Strømbehovet i Norge forventes å øke når industri og transport også elektrifiseres. I Trøndelag har det generelt vært en forbruksøkning av elektrisk kraft per innbygger. Dette gjelder også Verdal kommune, selv om kommunen har litt mindre forbruk per innbygger enn fylkessnittet de siste ti årene. Kommunens forbruk per kvadratmeter kommunale bygg har imidlertid vært noe høyere enn gjennomsnittet i Trøndelag.

Lav sysselsettingsgrad og økning i sykefravær
Bærekraftsmål 8 skal fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle. Norsk arbeidsliv er blant de mest produktive i verden, men må gjøre mer for å hindre at unge mennesker ikke faller ut av skole og næringsliv. I Trøndelag fylke er det flere som er sysselsatt enn gjennomsnittet i landet. Verdal kommune har en lavere sysselsettingsgrad enn fylkessnittet, men et relativt høyt sysselsettingsbidrag og en høy andel som jobber i privat sektor. Sysselsettingsratene for unge og innvandrere har også økt, hvor kommunen har flere unge i arbeid enn snittet. Verdal har videre hatt en økning i gjennomsnittlig lønn, men den er fortsatt litt lavere enn snittet. Legemeldt sykefravær har også økt i perioden og er høyere enn sykefraværet i Trøndelag generelt.

Høy elbilandel, men færre ladepunkter enn snittet
Bærekraftsmål 9 handler om å bygge solid infrastruktur og fremme inkluderende og bærekraftig industrialisering og innovasjon. Infrastruktur er den underliggende strukturen som må være på plass for at et samfunn skal fungere. I Norge er infrastrukturen godt utbygd, og neste steg vil være å gjøre industrien i landet mer bærekraftig. Verdal kommune har godt utbygd fast bredbånd, og bedre enn fylkessnittet. Når det gjelder andel av befolkning med tilgang til mobildata ligger kommunen imidlertid litt bak. Kommunen har ellers en høy elbilandel, men ikke like mange ladepunkt per innbygger som fylkessnittet.

Høyere uføretrygdeandel enn fylkessnittet
Bærekraftsmål 10 innebærer å redusere ulikhet i og mellom land. I det store bildet har Norge generelt små lønns-forskjeller, og Norge scorer høyt når det gjelder likestilling. Likevel har forskjellene mellom fattig og rik økt siden 1980. Hoveddriveren til økte forskjeller er inntektsutviklingen blant de rikeste. Verdal kommune har lavere sysselsettingsgrad enn fylkessnittet for både menn og kvinner, hvor kvinner har lavest andel sysselsatte. Når det gjelder utdanningsnivå har Verdal kommune hatt en økning i andel som fullfører utdanningen, men ligger fortsatt bak snittet i Trøndelag. Kommunen har også en høyere andel uføretrygdede enn fylkessnittet, med en andel som også har økt i perioden.

Økende forsørgerbrøk er en trend i hele Norge
Bærekraftsmål 11 handler om å gjøre byer og lokalsamfunn inkluderende, trygge, robuste og bærekraftige. I Norge bor rundt 80 prosent av befolkningen i byer og tettsteder, og de fleste har tilgang til vann, veier, tjenester, energi og søppelhåndtering. I Verdal kommune har andelen barn som bor trangt vært lavere enn fylkessnittet i samtlige år. Videre har kommunen en høyere forsørgerbrøk enn fylkessnittet, noe som betyr at kommunen har færre yrkesaktive per eldre. I likhet med både fylket og landet forøvrig har også forsørgerbrøken økt, og er forventet å øke enda mer de neste ti årene.

Har kommet langt i omstillingen mot bærekraftig forbruk
Bærekraftsmål 12 handler om å sikre bærekraftig forbruk og produksjon, som innebærer å gjøre mer med mindre ressurser. Norge er relativt gode på gjenvinning av avfall, men er også ett av landene med verdens høyeste forbruk per innbygger. Norge henger generelt etter i omstillingen til en såkalt sirkulær økonomi, der ressurser og produkter repareres, gjenbrukes og resirkuleres. Verdal kommune har både en større mengde husholdningsavfall, farlig avfall og matavfall per innbygger enn gjennomsnittet i Trøndelag. Likevel har kommunen kommet lengre enn snittet når det kommer til gjenvinning, hvor Verdal har en høyere gjenvinningsgrad enn fylket som helhet.

Høyere klimagassutslipp per innbygger enn fylkessnittet
Bærekraftsmål 13 har som mål å stoppe klimaendringene. Dette innebærer å handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem. Norge har så langt gjort flere tiltak for å bekjempe klimaendringene, slik som å øke CO_2-avgiften og redusere kostnaden for klimavennlige alternativer. Blant annet gjennom bruk og kjøp av elbiler, og innen resirkulering. Norge er imidlertid en betydelig eksportør av olje og gass, noe som betyr at vi er en mye større bidragsyter til klimaendringene enn våre nasjonale utslipp skulle tilsi. Generelt har Trøndelag fylke i snitt et høyere klimagassutslipp enn landssnittet. Verdal kommune med sine store industribedrifter, har i tillegg et høyere utslipp per innbygger enn Trøndelag, selv om utslippsmengden per innbygger har gått ned i perioden.

Værnet areal til havs har forblitt uendret i perioden
Bærekraftsmål 14 handler om å bevare og bruke havet og de marine ressursene på en måte som fremmer bærekraftig utvikling. Norge har utviklet en reguleringsplan for Barentshavet, Norskehavet og Nordsjøen. Myndighetene har også identifisert viktige områder for biomangfold. Det er likevel flere områder som Norge må arbeide med. Norske myndigheter mangler bla. en plan for bevaring av sjøfugl, fisketrålere får med seg tilleggsfangst som rammer truede arter, man mangler et juridisk instrument for opprettelse av beskyttede marine områder i den økonomiske sonen mm. Verdal kommune har et vernet havareal på 2,8 km^2, noe som har vært uforandret i femårsperioden. Kommunen har også samlet inn 551 kg avfall fra ryddeaksjoner siden 2019.

Økning i andel vernet areal av totalt landareal
Bærekraftsmål 15 innebærer å beskytte, gjenopprette og fremme bærekraftig bruk av økosystemer, sikre bærekraftig skogforvaltning, bekjempe ørkenspredning, stanse og reversere landforringelse samt stanse tap av artsmangfold. I Norge har man et omfattende regelverk for bærekraftig bruk og bevaring av naturen. Norge ligger ikke an til å nå bærekraftsmålene om gjenoppretting av tapt natur, og er heller ikke på vei til å kunne nå disse delmålene. Vi er også langt unna å oppfylle målet som er satt for beskyttelse og verning av økosystemer. Verdal kommune har hatt en liten nedgang i ubebygd areal, samt skog som andel av totalt arealbruk. Likevel har kommunen hatt en økning i andel vernet areal av kommunens totale landareal, og kommunen har en høyere andel vernet areal enn fylkessnittet.

Flere barn og ungdom med barnevernstiltak enn snittet
Bærekraftsmål 16 handler om å fremme fredelige og inkluderende samfunn for å sikre bærekraftig utvikling, sørge for tilgang til rettsvern for alle, og bygge velfungerende, ansvarlige og inkluderende institusjoner på alle nivåer. Norge har lenge hatt et levedyktig demokrati med relativt små forskjeller. Det norske samfunnet kjennetegnes av høy grad av tillit, gode velferdsordninger, og et velorganisert arbeidsliv. Verdal kommune har en høyere andel barn og unge med barnevernstiltak enn fylkessnittet, selv om andelen har gått noe ned. Videre har kommunen en noe lavere valgdeltakelse ved kommunevalg sammenlignet med fylkessnittet ved de siste fire valgene. Årlige anmeldelser per innbygger har variert i tiårsperioden, men har siden 2017 hatt en nedgang.

Oppsummering av utviklingsområder i kommunen

Oppsummeringen av ståstedsanalysen viser at Verdal kommune ligger godt an i forhold til mange indikatorer, men kommunen har likevel et forbedringspotensiale på flere områder.

Områdene hvor Verdal kommune har størst utfordringer legges frem som potensielle utviklingsområder. Dette er områder som anbefales å vurdere nærmere, samt legge ekstra fokus på i det videre arbeidet med bærekraftig utvikling i kommunen.

Det bør presiseres at innspillene til utviklingsområder er basert på ovennevnte dataanalyser, og områdene bør kartlegges grundigere før igangsettelse av tiltak. Følgende utviklingsområder bør vurderes i videre arbeid med bærekraftig utvikling i kommunen:

- *Mål 1: Utrydde fattigdom:* Kommunen har høyere andel barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt sammenlignet med fylkessnittet. I tillegg har kommunen mange stønadsmottakere til livsopphold.

- *Mål 4: God utdanning:* Kommunen har en lavere fullføringsgrad i utdanningen enn snittet i fylket, og flere som kun gjennomfører grunnskole som høyeste utdanning. Kommunen ligger også bak snittet på grunnleggende kompetanse i lesing. I tillegg har hele fylket en utfordring med at stadig færre elever trives på skolen.

- *Mål 5: Likestilling mellom kjønnene:* Kommunen har færre kvinner i arbeidsstyrken, samt flere kvinner i deltidsstillinger enn fylkessnittet. Kommunen har også en lavere kvinnelig lederandel sammenlignet med Trøndelag fylke.

- *Mål 8: Anstendig arbeid og økonomisk vekst:* Kommunen har generelt en lavere sysselsettingsgrad enn gjennomsnittet i Trøndelag. I tillegg har kommunen har også en noe lavere gjennomsnittslønn, samt et høyere sykefravære enn snittet.

- *Mål 13: Stoppe klimaendringene:* Til tross for en nedgang i klimagassutslipp, har kommunen fortsatt et høyere utslipp per innbygger sammenlignet med fylkessnittet.

Samarbeid er nøkkelen for å nå målene
Dette er forbedringsområder som er utfordrende å løse for én enkelt kommune alene. Godt samarbeid på tvers, både innad i kommuneorganisasjonen og med andre kommuner, vil derfor være avgjørende for å lykkes med arbeidet med bærekraftig omstilling i fylket. Dette er man allerede godt i gang med gjennom etableringen av *Bærekraftsnettverket i Trøndelag*.

I dag brukes nettverket som en arena for å ta opp problemstillinger som er krevende å jobbe med, samt å dele god praksis mellom kommunene. Nettverket har allerede diskutert viktige temaer slik som bærekraft i politiske saker, kommunale plan- og styringssystemer, bærekraftige anskaffelser, matsvinn, folkehelse og bærekraftsmål, samt indikatorer.

Videre anbefales det at man benytter bærekraftsnettverket aktivt til å arbeide med problemstillingene som er spesielt relevant for hele Trøndelag. Flere av utfordringsområdene er også relevante på nasjonalt nivå, hvor nasjonale samarbeid kan være aktuelt. I dag inviteres kommunene allerede til Teamsmøtene "bærekraftfredag" i regi av det nasjonale bærekraftsnettverket. Møtene tar opp relevante temaer som det nasjonale nettverket er opptatt av. I tillegg vil bærekraftsrapportene til hver enkelt kommune være et godt kunnskapsgrunnlag for å vurdere kommunespesifikke utviklingsområder.

Det finnes også en rekke tilskudd og virkemidler som kan kobles opp mot flere av utviklingsområdene i fylket. Disse presenteres i en egen oversikt i kapittel 4.

Mål 1 - Utrydde alle former for fattigdom i hele verden

Delmål 1.1: Utrydde all ekstrem fattigdom

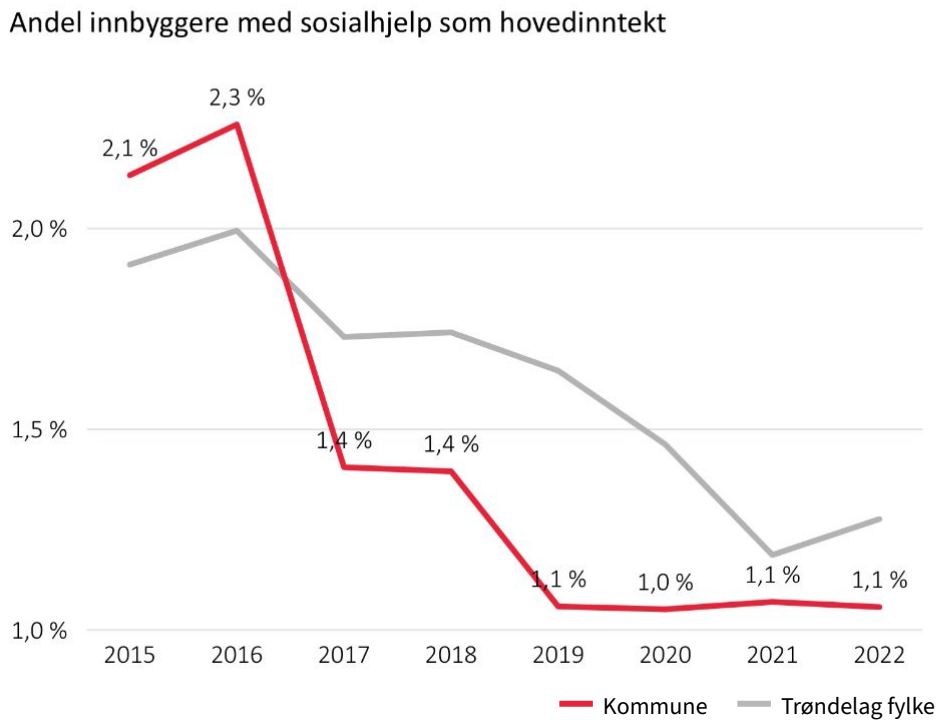

Andelen innbyggere med sosialhjelp som hovedinntekt sier noe om hvor stor del av befolkningen som er avhengig av stønad som sin primære inntektskilde. I Verdal kommune har andelen innbyggere med sosialhjelp som hovedinntekt gått ned siden 2016. I 2022 ligger kommunen under gjennomsnittet i Trøndelag når det gjelder innbyggere som har dette som sin primære inntekt.

Andel personer med vedvarende lavinntekt har også gått ned det siste året, men andel barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt ligger over fylkessnittet. For personer i husholdninger med lavinntekt ligger Verdal kommune omtrent på snittet i 2021.

Delmål 1.2: Halvere relativ fattigdom

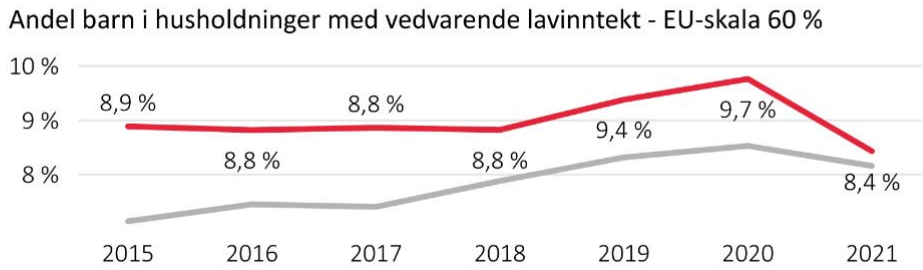

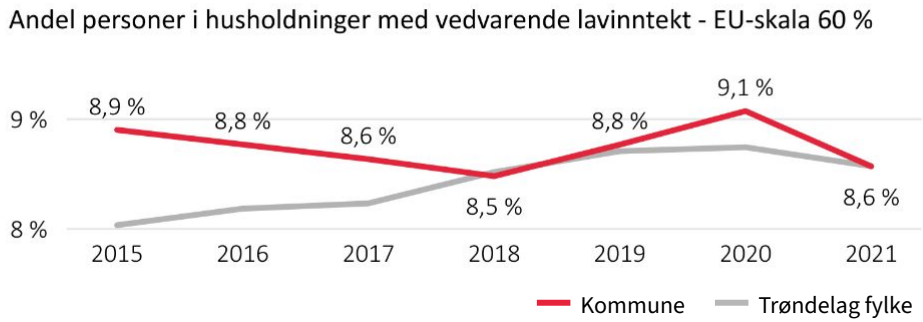

Vedvarende lavinntekt måles ved å slå sammen husholdningens inntekt over en treårsperiode, og dele summen på tre. Dette gir den gjennomsnittlige husholdningsinntekten i treårsperioden, hvor siste årstall for perioden fremstilles i grafen. Inntekten måles ved beregne husholdningens samlede inntekt, etter at skatt er trukket fra. Vedvarende lavinntekt måles ut fra medianinntekten til husholdninger i samme periode, hvor lavinntektsgrensen er på 60 prosent av nasjonal medianinntekt over en treårsperiode, beregnet etter EU-skala. Grensen er ulik for ulike typer husholdninger, hvor 2021-grensen for *enslig forsørger med ett barn* eksempelvis er 327.100 kr og *par med to barn* er 528.400 kr.

1] SSB 13992, 2] SSB 12944, 3] SSB 09593

Mål 1 - Utrydde alle former for fattigdom i hele verden

1 UTRYDDE FATTIGDOM

Delmål 1.3: Innføre nasjonalt tilpassede sosiale velferdsordninger

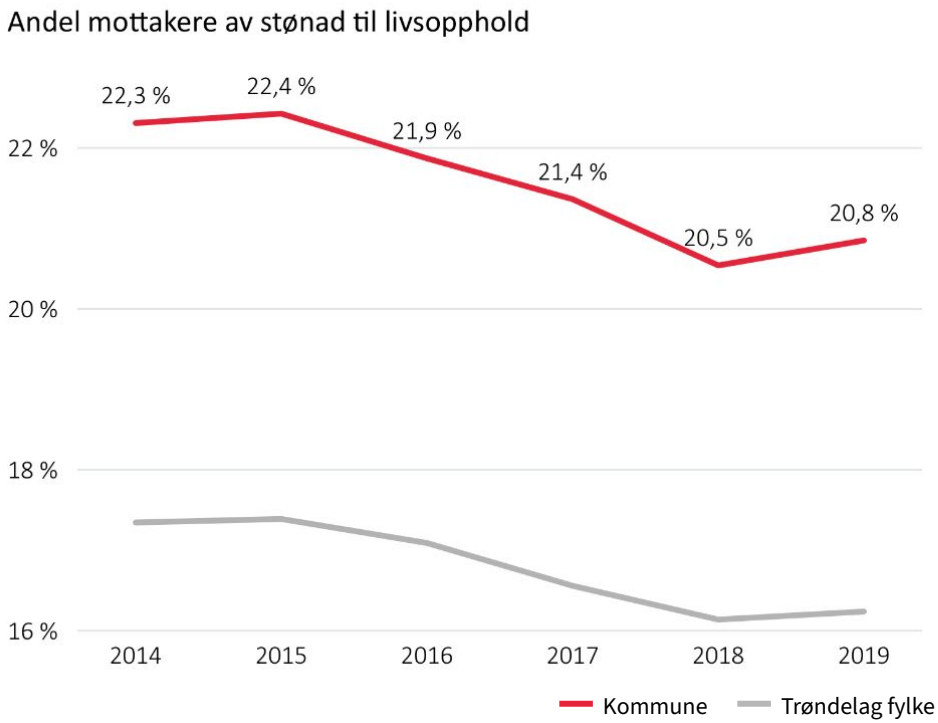

Andel mottakere av stønad til livsopphold viser kun utviklingen fra 2014 til 2019, da det ikke er tilgjengelig data for senere år, men gir likevel en god indikasjon på utviklingen av stønadsmottakere til livsopphold i kommunen.

Analysen viser at antall stønadsmottakere i kommunen har gått ned i femårsperioden. Verdal kommune ligger likevel godt over snittet for Trøndelag gjennom alle år.

Delmål 1.4: Sikre at alle menn og kvinner har lik rett til økonomiske ressurser og tilgang til grunnleggende tjenester

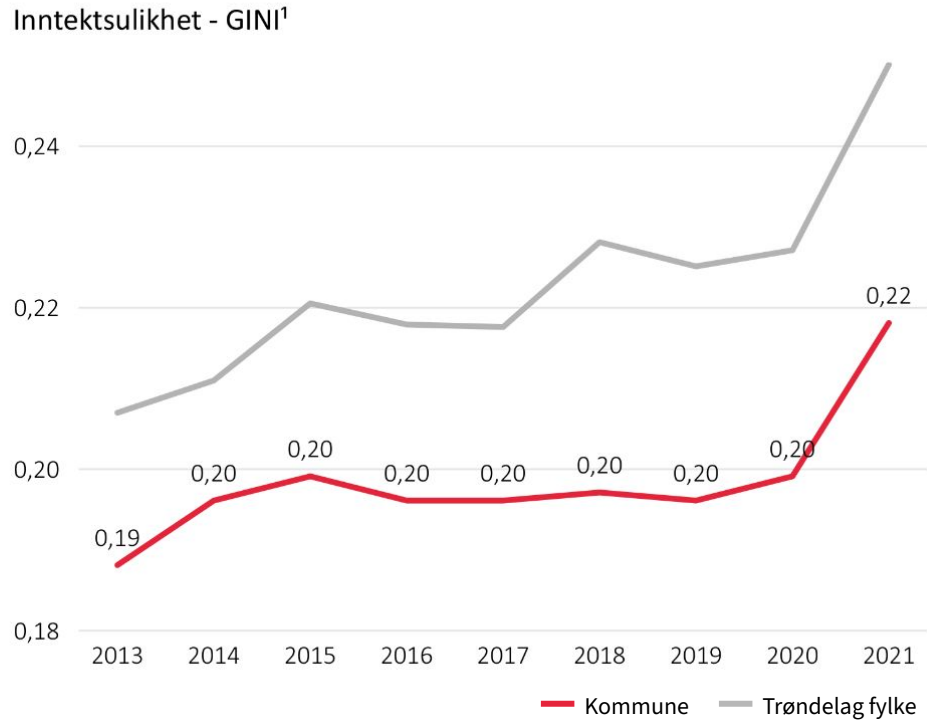

Gini-koeffisienten beskriver inntektsulikhet og varierer fra 0 til 1. Jo større koeffisient, desto større ulikhet. Den tar utgangspunkt i forholdet mellom de kumulative andelene av befolkningen rangert etter stigende inntekt, og den kumulative andelen av inntekten som de mottar. I følge analysen har inntektsulikheten i kommunen økt de siste ti årene, og spesielt i 2021. Det betyr at det er større ulikhet i dag, enn det var for ti år siden. Konjukturene til kommunen følger også gjennomsnittet i fylket, men kommunen har likevel mindre inntektsulikhet enn Trøndelagssnittet.

1] FHI, 2] SSB 09114

Mål 2 - Utrydde sult, oppnå matsikkerhet og bedre ernæring, og fremme bærekraftig landbruk

Delmål 2.2: Utrydde alle former for feilernæring

Andel voksne kvinner med overvekt og fedme

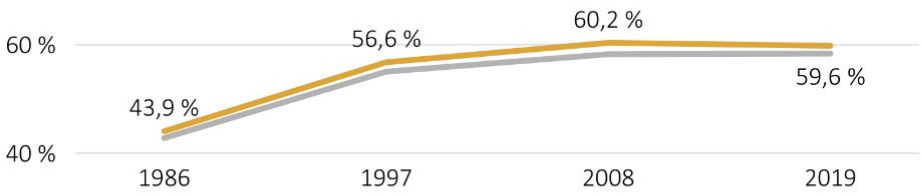

Andel jenter som spiser frokost før første skoletime 5 dager i uken

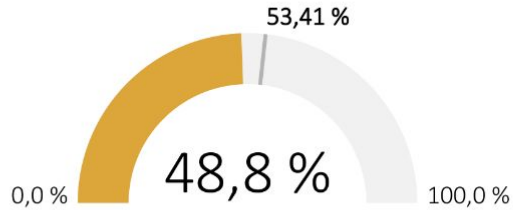

Andel voksne menn med overvekt og fedme

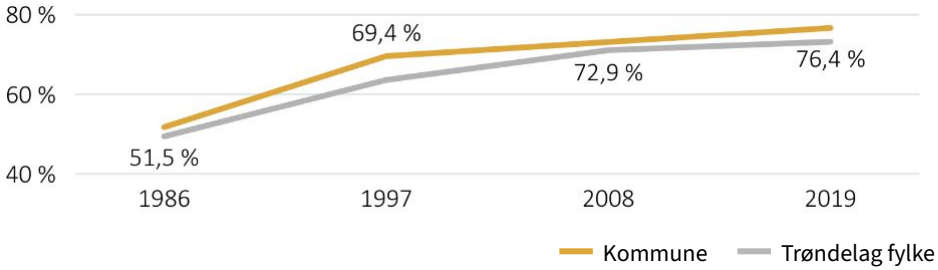

Andel gutter som spiser frokost før første skoletime 5 dager i uken

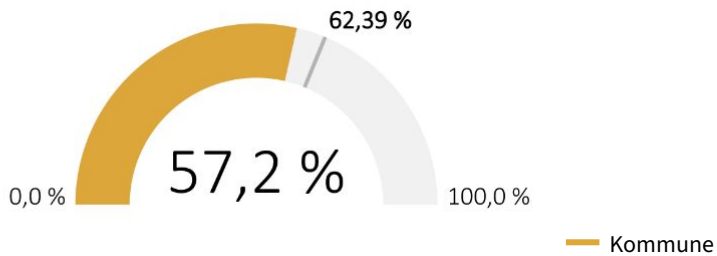

Andel voksne kvinner og menn med overvekt og fedme er målt gjennom Helseundersøkelsen i Trøndelag (HUNT) som er en stor, norsk befolkningsbasert helseundersøkelse som omfatter helseopplysninger og biologisk materiale fra innbyggerne i Trøndelag. Undersøkelsen gjennomføres omtrent hvert tiende år.

For Verdal kommune har trenden med overvekt og fedme vært i tråd med fylkessnittet. Andelen for både kommunen og fylket har økt siden 1986, men for både kvinner og menn ligger Verdal noe over snittet.

På skoler der mange spiser frokost, opplever man mer ro, bedre konsentrasjon og trivsel. Konklusjonen fra en rekke studier er at frokost som en del av en sunn livsstil, kan påvirke barns helse og velvære.

Oversikten viser hvor stor andel av jenter og gutter på ungdomstrinnet som spiser frokost før første skoletime fem dager i uken (2021). For Verdal kommune er andelen lavere enn fylkesgjennomsnittet for både jenter og gutter. I undersøkelsen fra Ungdata deltok 514 elever fra Verdal kommune.

1] HUNT, 2] Ungdata

Mål 2 - Utrydde sult, oppnå matsikkerhet og bedre ernæring, og fremme bærekraftig landbruk

Delmål 2.4: Sikre at det finnes bærekraftige systemer for matproduksjon

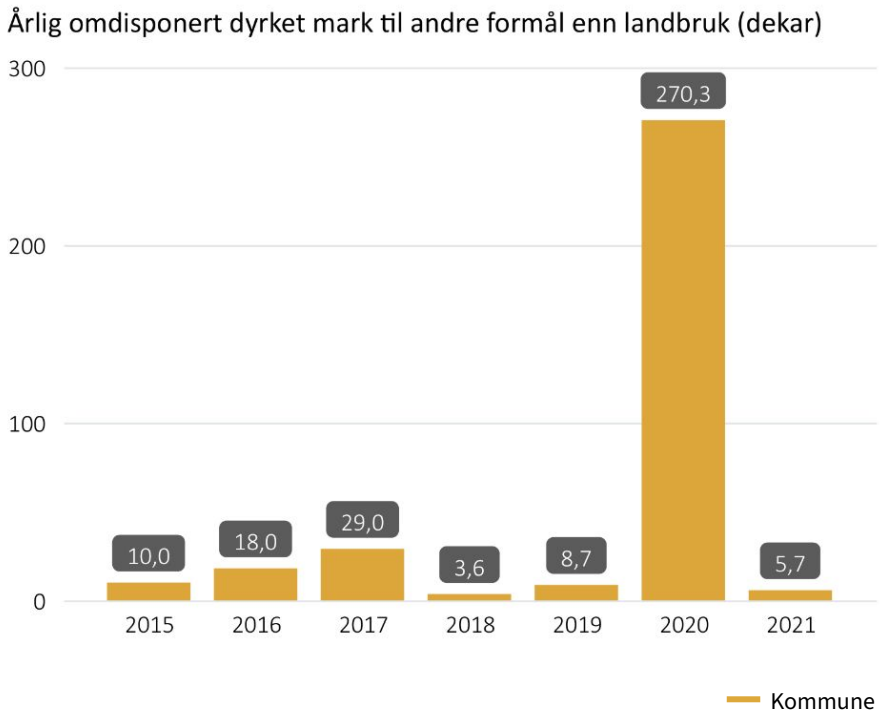

Kommunene spiller også en viktig rolle i å sikre at det finnes bærekraftige systemer for matproduksjon. En måte å måle dette på er å se på hvor mye av kommunens landområde som blir brukt til andre formål enn landbruk.

Verdal kommune har hatt relativt lave tall på dyrket mark som er omdisponert til andre formål enn landbruk, men hadde et stort hopp i 2020. Dette skyldes reguleringsplanen for kalkbruddet i Tromsdalen, som åpner for framtidig omdisponering av dyrket mark.

1] SSB 11950

Mål 3 - Sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder

3 GOD HELSE OG LIVSKVALITET

Delmål 3.3: Stanse epidemiene av bl.a. aids, tuberkolose, malaria, samt bekjempe hepatitt, vannbårne sykdommer og andre smittsomme sykdommer

Vaksinasjonsdekning blant 16-åringer for difteri, stivkrampe, pneumokokk, meslinger, kikhoste, HPV (kvinner)

Andel 65 år og eldre som er influensavaksinert

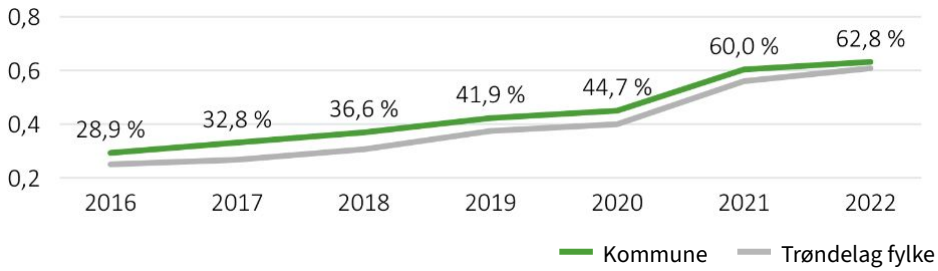

Delmål 3.4: Redusere prematur dødelighet forårsaket av ikke-smittsomme sykdommer og fremme mental helse

Antall dødsfall forårsaket av ikke-smittsomme dødsårsaker per 100.000 innbygger (0-74 år)

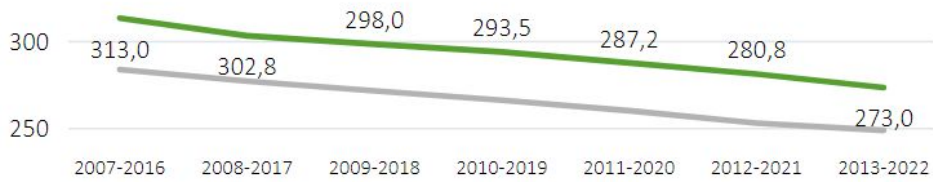

Andel ungdomsskoleelever som har mange psykiske plager

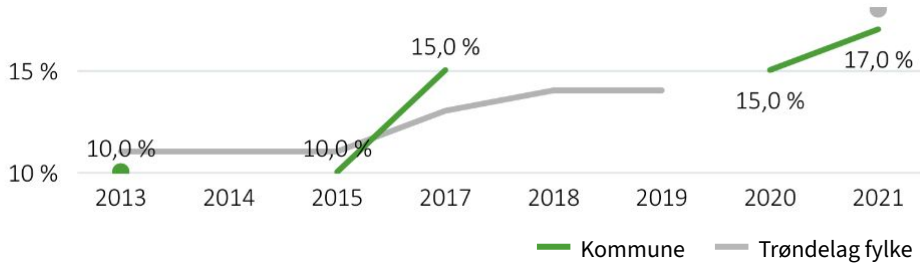

Vaksinasjonsdekningen blant 16-åringer i Verdal kommune har gått ned siden 2919, og ligger rett under fylkessnittet. Når det gjelder andelen 65 år og eldre som er influensavaksinert har den hatt en stabil oppgang over hele perioden, og ligger litt over snittet til fylket. Etter 2020 har andelen vaksinerte hatt en sterk vekst, noe som trolig også kan forklares av koronapandemien. Dette er også i tråd med fylkessnittet som også har hatt en oppgang de siste årene.

Utviklingen i tidlige dødsfall er målt per 100 000 innbygger for aldersgruppen 0-74 år som et gjennomsnitt over ti-årsperioder. Verdal kommune har hatt en nedgang i antall tidlige dødsfall forårsaket av ikke-smittsomme dødsårsaker[1], men ligger likevel over fylkessnittet.

Analysen av andel ungdomsskoleelever som har mange psykiske plager viser at Verdal kommune har hatt en økning siden 2013. Dette er i tråd med snittet i fylket, som har hatt en økning i samme tidsperiode. Verdal kommune har på siste måling en lavere andel elever med psykiske plager enn snittet for 2021. Ungdataundersøkelsen gjennomføres med jevne mellomrom i kommunene, hvor data for Verdal kun finnes tilgjengelig i årene 2013, -15, -17, -20 og -21.

[1]Ikke-smittsomme dødsårsaker består av diabetes, hjerte- og karsykdommer, KOLS, kreft, selvmord og ulykker.

1] FHI

Mål 3 - Sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder

Delmål 3.8: Oppnå allmenn dekning av helsetjenester

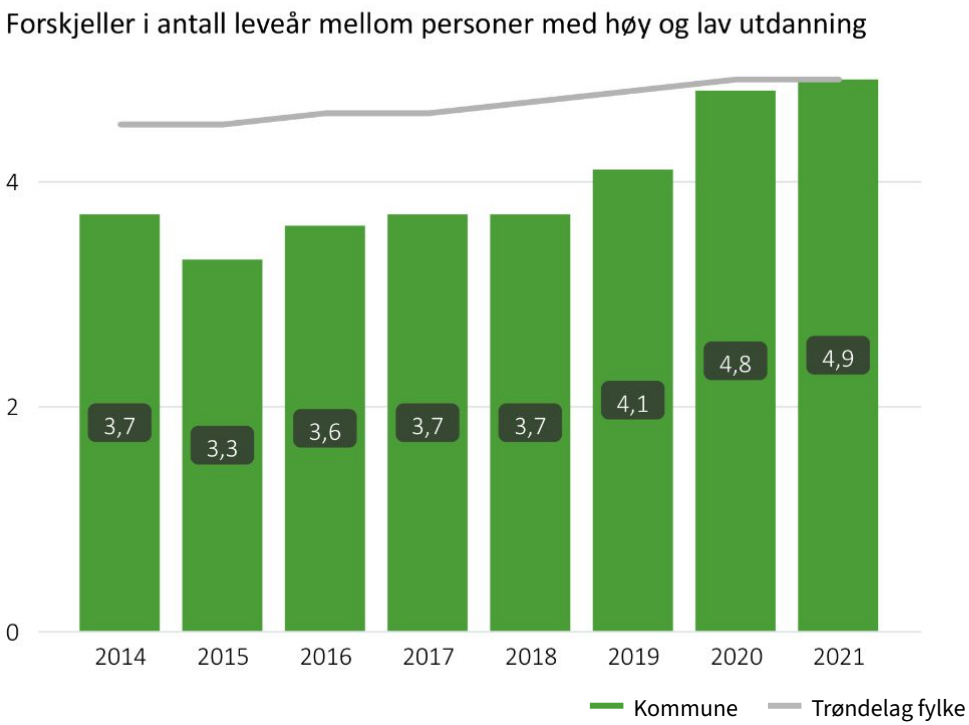

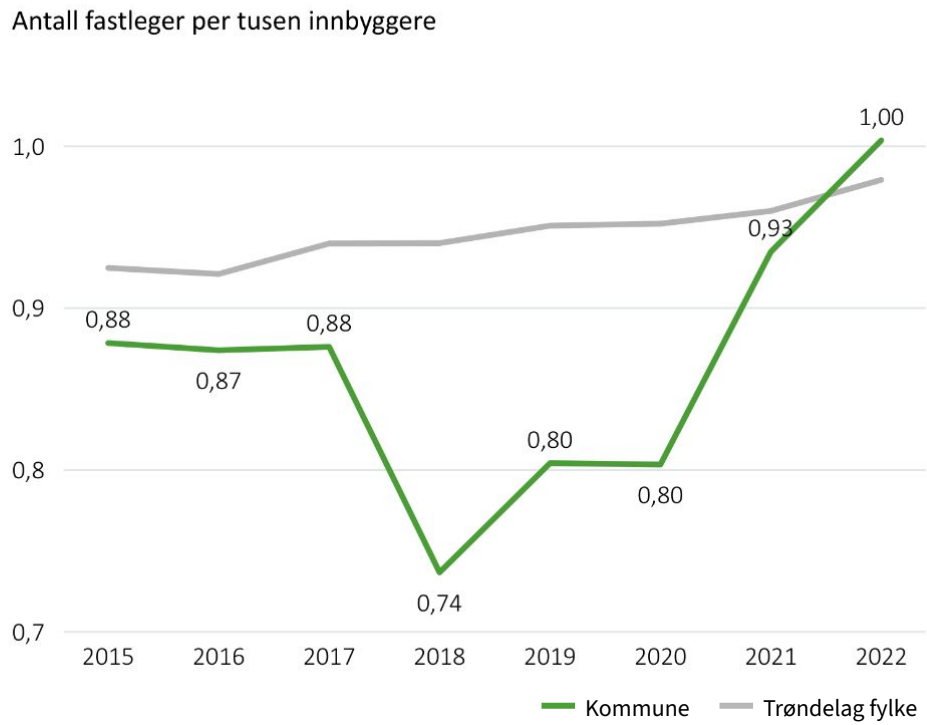

I Meld. St. 40 (2020-2021) nevnes det at Norge har utfordringer med ulikhet i helse mellom enkeltpersoner og befolkningsgrupper. Disse ulikhetene kommer blant annet til uttrykk i ulik forventet levealder etter utdanning, inntekt og andre sosioøkonomiske kjennetegn. Personer med bare grunnskole kan forvente å leve mellom 5 og 6 år kortere enn personer med høyere utdanning.

Analysen for Verdal viser at forskjellen på levealder mellom personer med høy og lav utdanning har gått opp siden 2014. Det siste året har kommunen omtrent lik ulikhet i levealder som gjennomsnittet i Trøndelag.

God fastlegedekning er viktig for å ivareta helsen hos befolkningen. I distrikter kan det være utfordrende å sikre god nok dekning i en spredt bebyggelse, og i byene er det flere pasienter som har behov for fastlege.

I Verdal kommune har andelen fastleger per tusen innbyggere økt siden 2018, og kommunen har nå flere fastleger per innbygger enn fylket i gjennomsnitt. Likevel har kommunen kun 13 700 listeplasser, som ikke er nok for dagens befolkning.

1] FHI

Mål 4 - Sikre inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremme muligheter for livslang læring for alle

4 GOD UTDANNING

Delmål 4.1: Sikre at alle jenter og gutter fullfører gratis og likeverdig grunnskole og videregående opplæring

Andel barn som har oppnådd grunnleggende kompetanse i lesing (8. trinn)

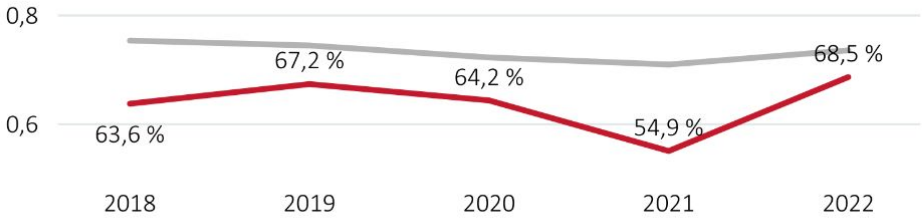

Andel personer (15-29 år) som står utenfor arbeid, utdanning og arbeidsmarkedstiltak (NEET)

Andel barn som har oppnådd grunnleggende kompetanse i regning (8. trinn)

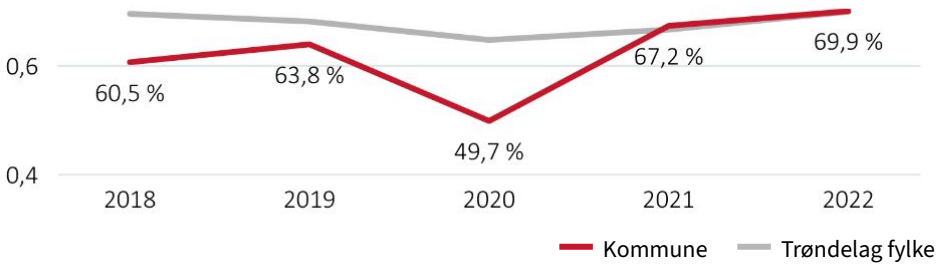

Andel personer som kun har gjennomført grunnskole som høyeste utdanning

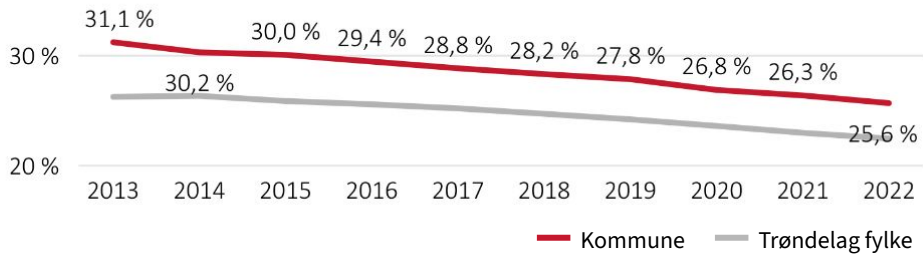

Nasjonale prøver i lesing og regning gir en indikasjon på kompetansenivået i kommunen. Andel barn som har oppnådd grunnleggende kompetanse i lesing (mestringsnivå 3-5 i nasjonale prøver, 8. trinn) i Verdal kommune hadde en nedgang frem til 2021, men økte i 2022. Grunnleggende kompetanse i regning (mestringsnivå 3-5 i nasjonale prøver, 8. trinn) har økt siden 2020. Kommunen ligger under snittet for fylket i 2022 i lesing, men rett på snittet i regning.

Andel personer 15-29 år som står utenfor arbeid, utdanning og arbeidsmarkedstiltak har gått ned over tiårsperioden. Sammenligner man med snittet for fylket ligger Verdal kommune nå med en litt lavere andel innen denne kategorien.

Andel personer i kommunen som kun har gjennomført grunnskole som høyeste utdanning har en positiv trend, ved at stadig færre faller inn under denne kategorien. Kommunen har imidlertid en høyere andel som kun gjennomfører grunnskole sammenlignet med snittet.

1] Udir, 2] SSB 13556, 3] SSB 09429

Mål 4 - Sikre inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremme muligheter for livslang læring for alle

Delmål 4.1: Sikre at alle jenter og gutter fullfører gratis og likeverdig grunnskole og videregående opplæring

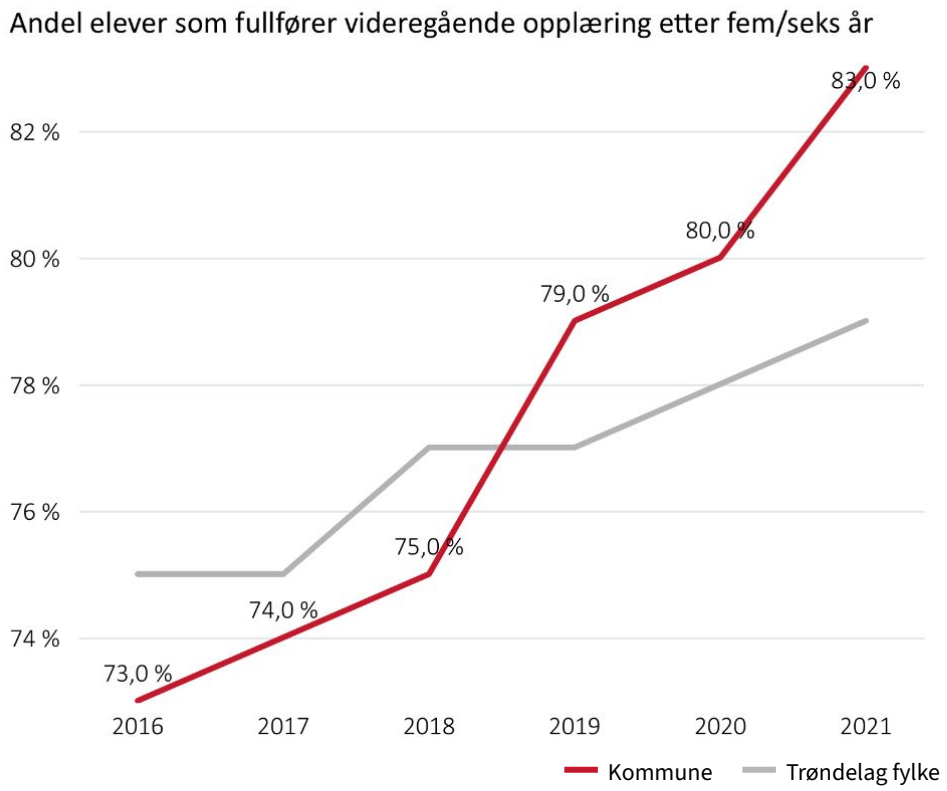

Hvor mange elever som fullfører videregående opplæring viser i hvilken grad kommunen evner å sikre at befolkningen får grunnleggende kompetanse. Analysen viser at Verdal kommune har hatt en betydelig økning i andelen elever som fullfører videregående skole etter fem/seks år. Kommunen nå har en høyere fullføringsgrad enn fylkessnittet.

Delmål 4.2: Sikre alle jenter og gutter mulighet for god tidlig utvikling og omsorg og tilgang til førskole

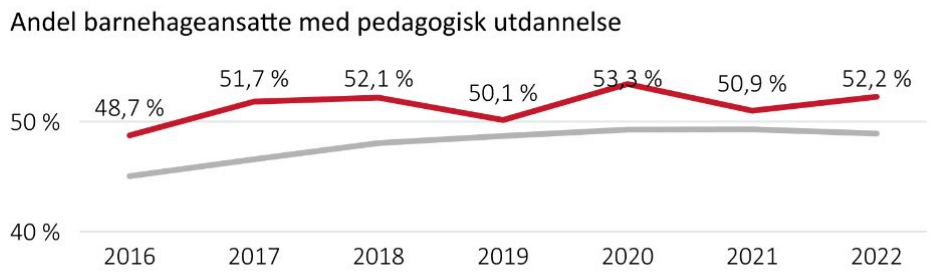

Delmål 4.a: Etablere og oppgradere utdanningstilbud som er barnevennlige

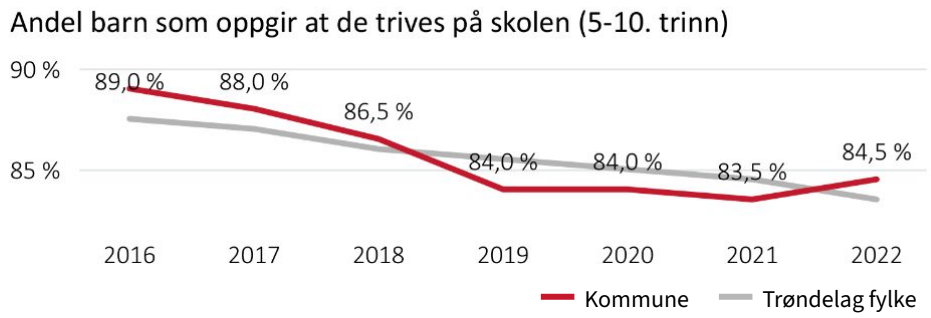

Andel barnehageansatte med pedagogisk utdannelse sier noe om kommunens evne til å sikre kompetent arbeidskraft. I Verdal kommune har denne hatt en økning i tidsperioden, og ligger over snittet for Trøndelag.

Når det gjelder andel barn som opplever at de trives på skolen, har det vært en negativ trend i kommunen. Det siste året har trivselstallet imidlertid gått litt opp, hvor kommunen nå har litt flere som oppgir at de trives på skolen i kommunen enn snittet i Trøndelag.

1] SSB 12971, 2] SSB 12436, 3] Udir

Mål 5 - Oppnå likestilling og styrke jenters og kvinners stilling i samfunnet

5 LIKESTILLING MELLOM KJØNNENE

Delmål 5.4: Anerkjenne og verdsette ubetalt omsorgs- og husarbeid

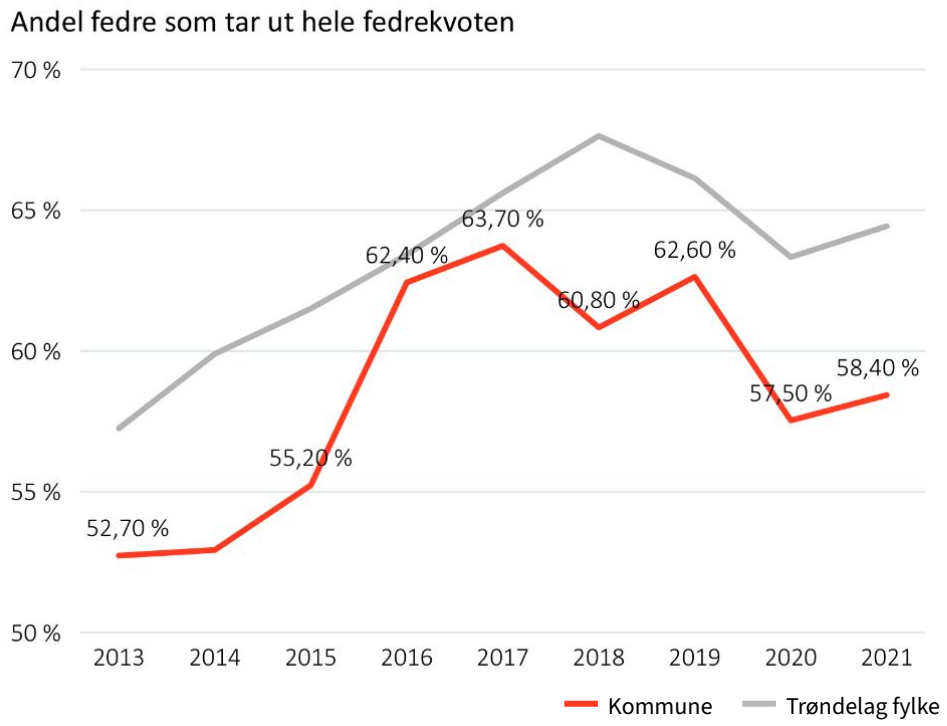

Andel fedre som tar ut fedrekvoten varierer fra år til år. I perioden 2014 til 2017 var det en økning i fedre som tar ut hele fedrekvoten, mens andelen de siste årene har gått litt ned. Sammenlignet med snittet for fylket har Verdal kommune imidlertid en lavere andel fedre som tar ut fedrekvoten.

Delmål 5.5: Sikre kvinner fullstendig og reell deltakelse og like muligheter til ledende stillinger

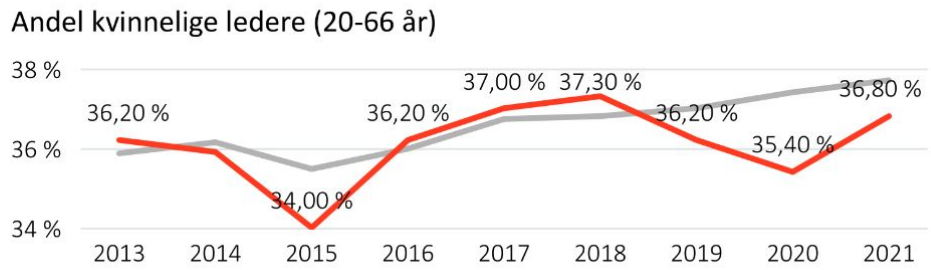

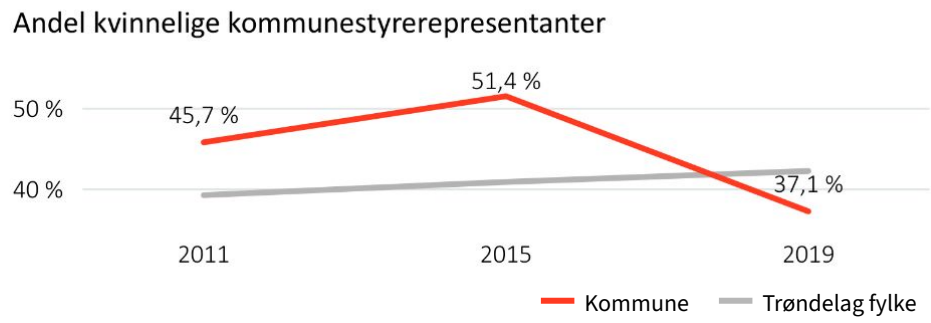

Andel kvinnelige ledere i alderen 20-66 år har variert i Verdal kommune de siste ti årene, og ligger nå litt under snittet til fylket.

Andelen kvinnelige kommunestyrerepresentanter har gått ned mellom 2015 og 2019. Den er også lavere sammenlignet med snittet til fylket, som lå på 42 prosent i 2019.

1] SSB 09293, 2] SSB 09293, 3] SSB 01182

Mål 5 - Oppnå likestilling og styrke jenters og kvinners stilling i samfunnet

5 LIKESTILLING MELLOM KJØNNENE

Delmål 5.a: Lik rett til økonomiske ressurser og muligheter for kvinner

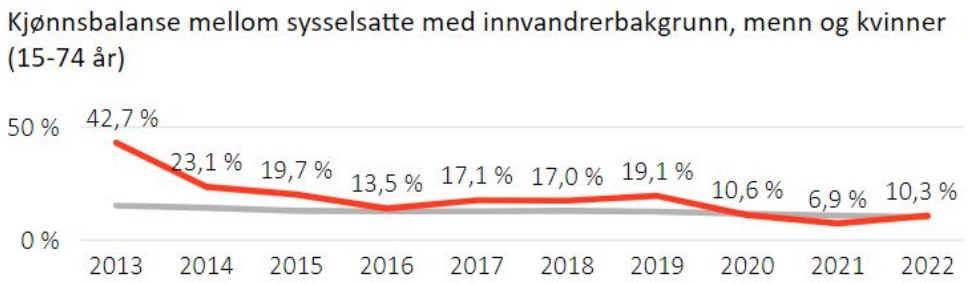

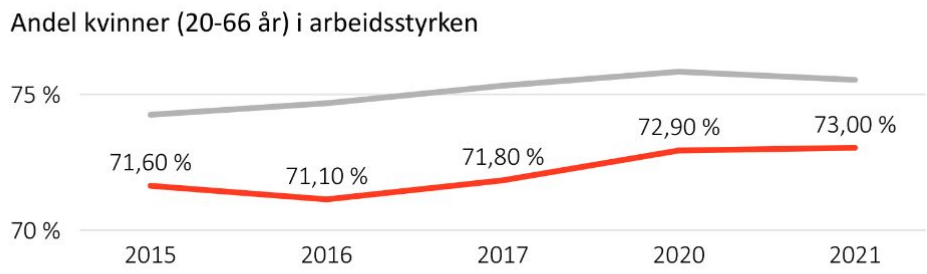

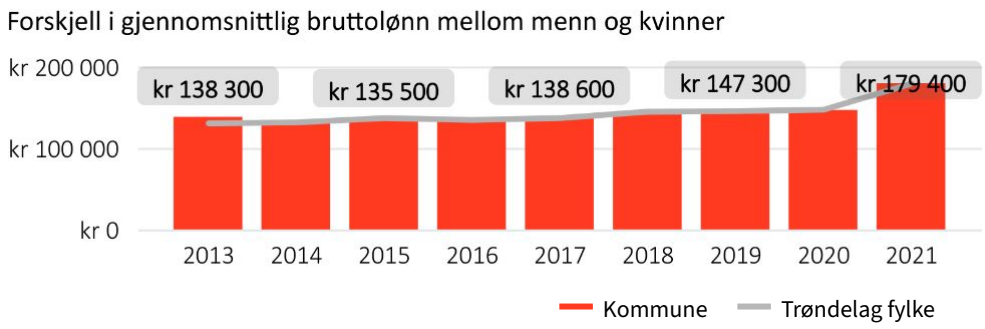

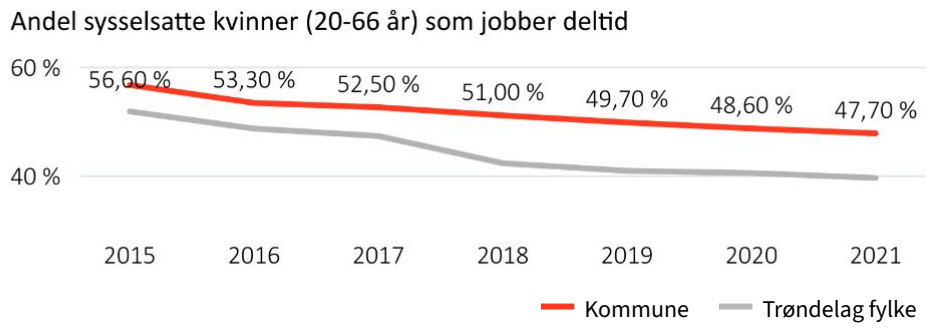

Kjønnsbalanse mellom sysselsatte med innvandrerbakgrunn, viser forskjellen mellom sysselsatte menn relativt til sysselsatte kvinner med innvandrerbakgrunn i kommunen. I Verdal kommune har ulikheten gått ned, og kommunen har nå omtrent lik kjønnsbalanse som fylkessnittet. Gjennomsnittet i fylket har imidlertid flere sysselsatte menn.

Ulikheten i gjennomsnittlig bruttolønn mellom menn og kvinner beregnes av *gjennomsnittlig lønn for menn* minus *gjennomsnittlig lønn for kvinner*. Ulikheten i lønn mellom menn og kvinner har også økt i tråd med snittet i fylket.

Arbeidsstyrken er definert som summen av alle lønnstakere, selvstendig næringsdrivende og arbeidsledige, i alderen 20-66 år. Dette inkluderer også f.eks. studenter som har deltidsarbeid ved siden av studiet. Andel kvinner 20-66 år i arbeidsstyrken har økt, men er likevel lavere enn fylkessnittet i samtlige år (ikke tilgjengelig data for 2018-2019). Andelen deltidsansatte kvinner i kommunen har siden 2015 gått noe ned. Kommunen har en noe høyere andel kvinner som jobber deltid enn snittet for Trøndelag.

1] SSB 11607, 2] SSB 09293

Mål 6 - Sikre bærekraftig vannforvaltning, tilgang til vann og gode sanitærforhold for alle

Delmål 6.1: Sørge for at alle har tilgang til rent drikkevann

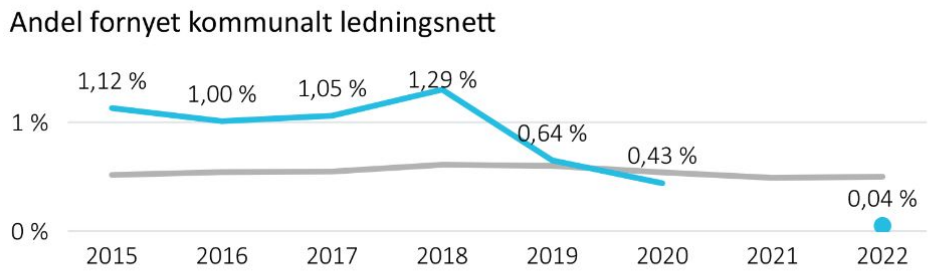

Delmål 6.4: Bedre utnyttelsen av vann og sikre bærekraftig uttak av og tilgang til ferskvann

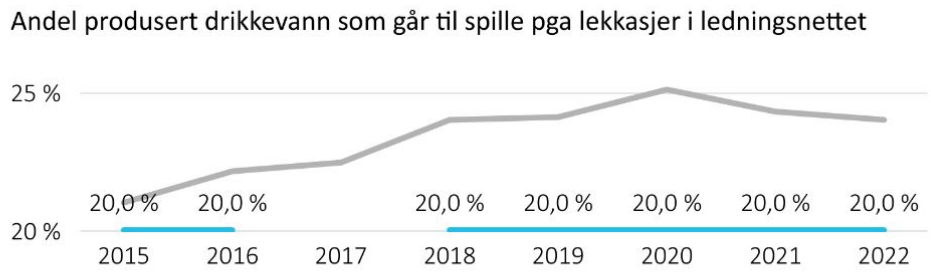

Delmål 6.3: Bedre vannkvaliteten gjennom reduserte utslipp, økt rensing og gjenbruk av spillvann

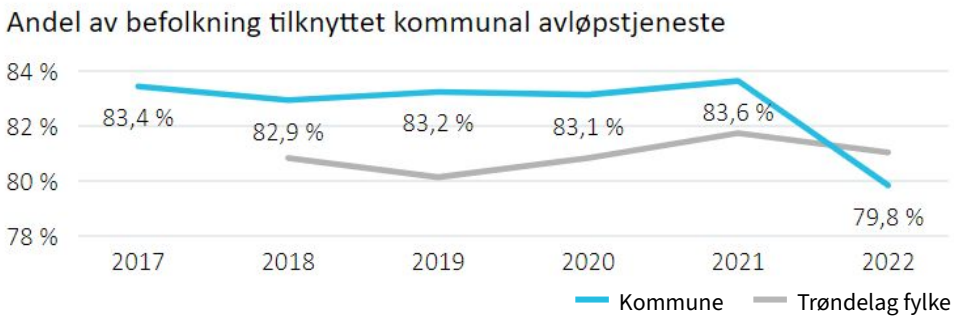

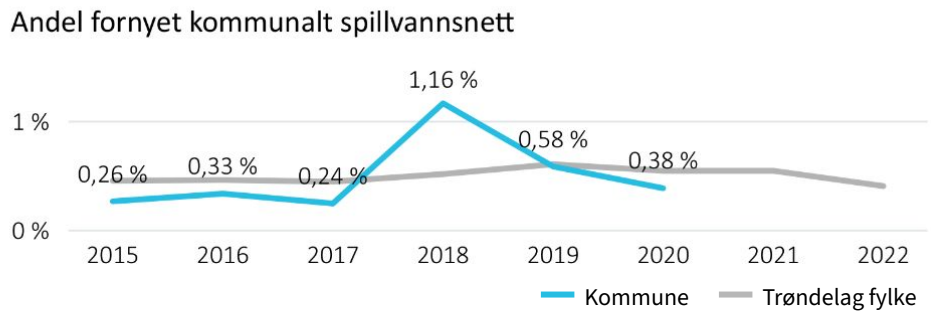

Andel fornyet kommunalt ledningsnett i Verdal kommune har variert i tidsperioden, men ligger under fylkessnittet de siste tre årene.

Kommunen har hatt samme andel produsert drikkevann som går til spille på grunn av lekkasjer i hele perioden, og ligger under gjennomsnittet for alle år.

Ser man på andel av befolkningen som er tilknyttet kommunal avløpstjeneste har den vært stabil, men hadde en nedgang i 2022. Det er uklart om dette kan skyldes målefeil eller andre hensyn.

Andel fornyet spillvannsnett har variert i kommunen i perioden, men har vært lavere enn snittet siste to målingene.

1] SSB 13143, 2] SSB 13144, 3] SSB 11787

Mål 7 - Sikre tilgang til pålitelig, bærekraftig og moderne energi til en overkommelig pris

7 REN ENERGI TIL ALLE

Delmål 7.3: Få forbedringen av energieffektivitet på verdensbasis til å gå dobbelt så fort

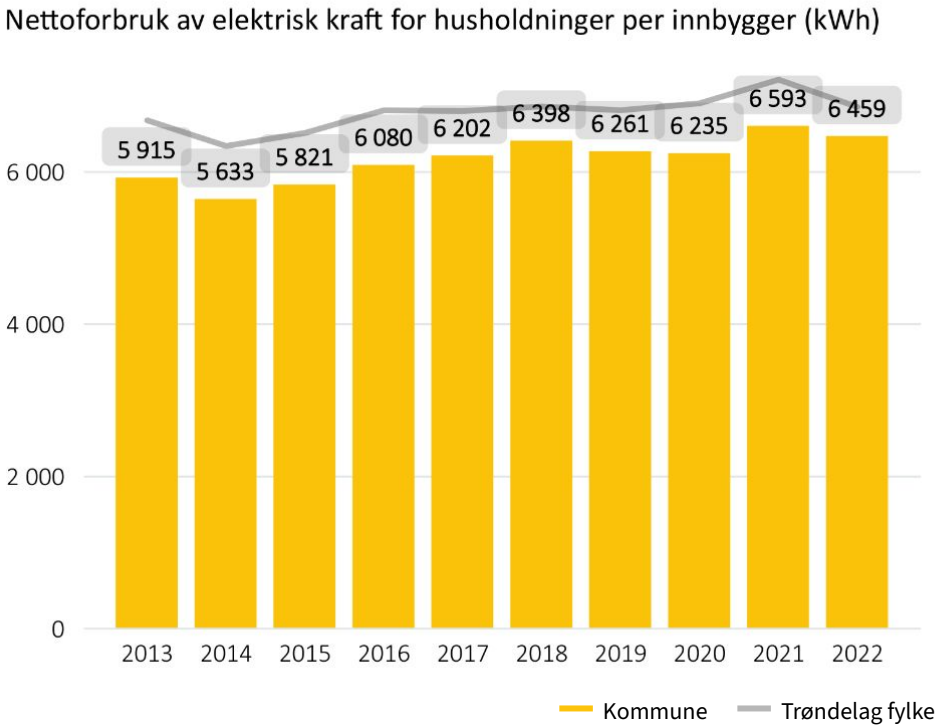

Energieffektivitet blir stadig et viktigere tema i debatten om knappheten på energiressurser. Nettoforbruk av elektrisk kraft for husholdninger i Verdal har i stor grad fulgt trenden til fylkessnittet i tiårsperioden. Forbruket per innbygger har imidlertid vært litt lavere enn snittet i samtlige år.

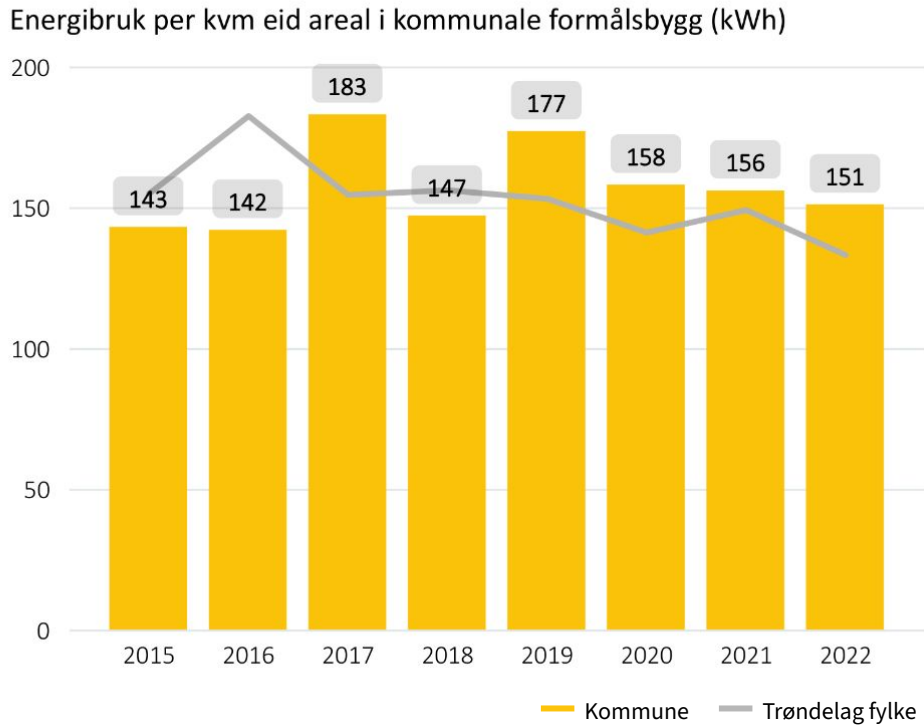

Verdal kommune sitt energiforbruk per kvadratmeter eid areal i kommunale formålsbygg har variert fra år til år i analyseperioden, men forbruket de siste fire årene har vært høyere enn snittet i Trøndelag.

1] SSB 10314, 2] SSB 12150

Mål 8 - Fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle

8 ANSTENDIG ARBEID OG ØKONOMISK VEKST

Delmål 8.1: Opprettholde en økonomisk vekst per innbygger som er i samsvar med forholdene i de respektive landene

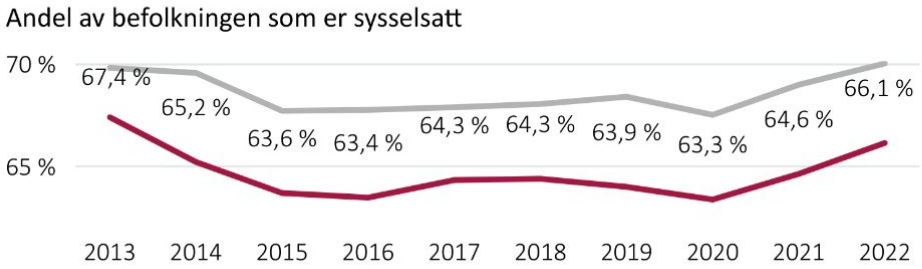

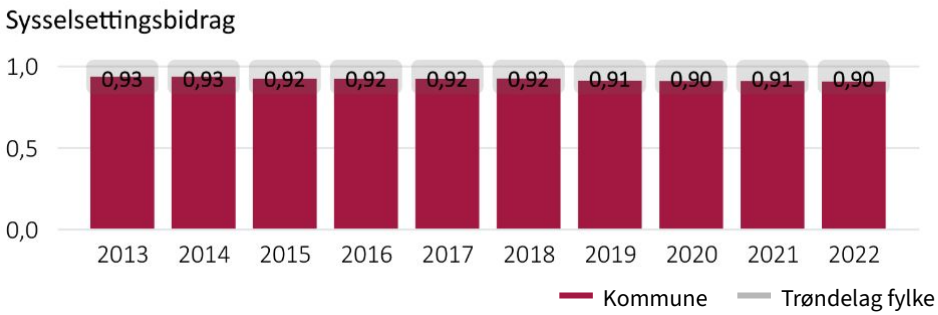

Økonomisk vekst har sterk korrelasjon med bærekraftig utvikling. Økonomisk vekst skaper et økonomisk mulighetsrom og motiverer aktører til å tenke langsiktig. Andel av befolkningen som er sysselsatt og sysselsettingsbidraget er brukt som indikatorer for dette målet.

Andelen som er sysselsatt i Verdal kommune har totalt sett gått ned siden 2013, selv om andelen økte litt igjen etter 2020. Dette henger sammen med utviklingen i fylket ellers, men kommunen har hatt en lavere sysselsettingsandel enn snittet i fylket.

Delmål 8.2: Øke den økonomiske produktiviteten gjennom diversifisering, teknologisk fremgang og innovasjon

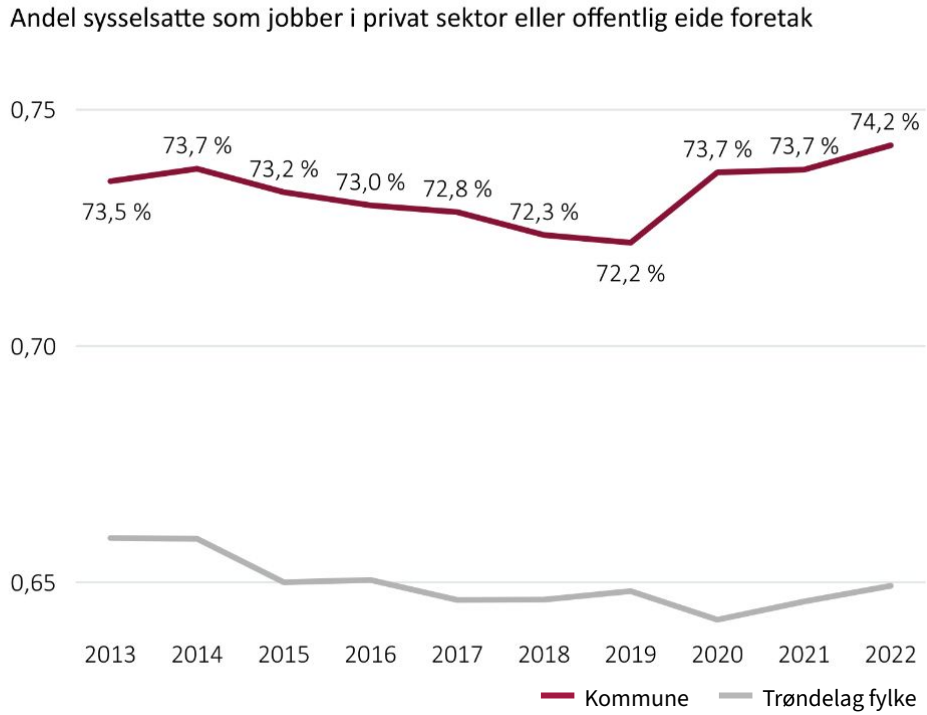

Sysselsettingsbidraget er regnet ut ved å dele antall sysselsatte etter arbeidssted på antall sysselsatte etter bosted. Dette gir innsikt i hvordan kommunens økonomiske situasjon blir påvirket av pendling. I Verdal kommune har bidraget vært relativt stabilt i tiårsperioden.

Andelen av sysselsatte som jobber i det private er en indikator på økonomisk diversifisering og potensiell innovasjonsgrad i kommunen. For Verdal kommune er denne høyere enn fylket, og økende i tiårsperioden.

1] SSB 13472, 2] SSB 13470, 3] SSB 13472

Mål 8 - Fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle

8 ANSTENDIG ARBEID OG ØKONOMISK VEKST

Delmål 8.5: Oppnå full og produktiv sysselsetting og anstendig arbeid for alle kvinner og menn, inkludert ungdom

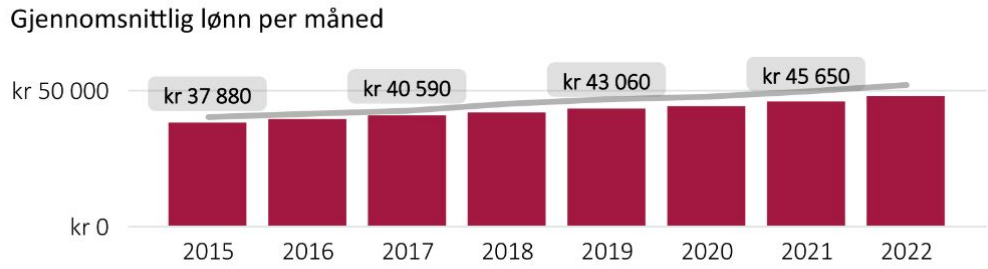

Delmål 8.8: Beskytte arbeidsrettigheter og fremme et trygt og sikkert arbeidsmiljø for alle arbeidstakere

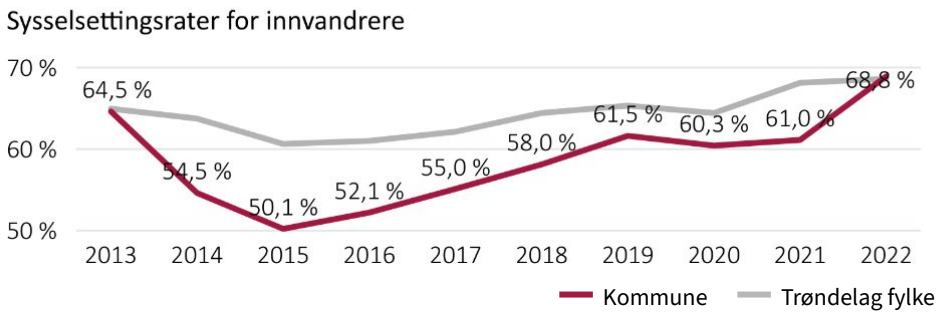

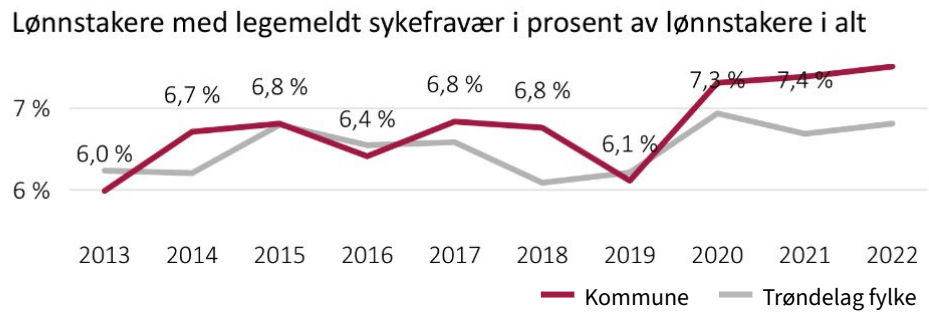

Sysselsetting er en viktig indikator på produktivitet og er avgjørende for langsiktig velferd i samfunnet og for dets innbyggere. Analysen har målt sysselsettingsgrad for unge, innvandrere, og gjennomsnittlig lønn per måned.

Verdal kommune har en høyere andel unge i arbeid enn snittet i Trøndelag. Når det gjelder sysselsettingsraten for innvandrere har denne tidligere år vært lavere enn fylkessnittet, men har det siste året økt til å ligge omtrent på snittet.

Gjennomsnittlig lønn per måned har økt i tråd med fylkessnittet, men ligger litt under gjennomsnittet i Trøndelag.

Legemeldt sykefravær er en indikator på sykefraværet i arbeidsstokken. I Verdal kommune har denne steget etter 2019, og sykefraværet har også vært høyere enn gjennomsnittet i fylket siste tre årene.

1] SSB 07984, 2] SSB 11607, 3] SSB 12852, 4] SSB 12448

Mål 9 - Bygge solid infrastruktur og fremme inkluderende og bærekraftig industrialisering og innovasjon

Delmål 9.3: Øke tilgangen til informasjons- og kommunikasjonsteknologi

Andel av befolkning med tilgang til fast bredbånd, hastighet ≥ 30

Andel av befolkning med tilgang til mobildata, hastighet ≥ 30

Kommune Trøndelag fylke

Tilgang til internett er viktig for at folk skal ha tilgang til oppdatert informasjon og være i stand til å kommunisere effektivt. Denne indikatoren ble målt ved å se på andelen av befolkningen som er knyttet til internett via bredbånd og mobildata. I Verdal har 100 prosent av innbyggerne tilgang til fast bredbånd og 98,1 prosent har tilgang til mobildata. For bredbånd ligger Verdal over snittet, mens for mobildata er kommunen litt under.

Delmål 9.4: Oppgradere infrastruktur og omstille næringslivet til å bli mer bærekraftig

Andel elbiler av alle personbiler

Antall ladepunkt for elbiler per 10 000 innbyggere

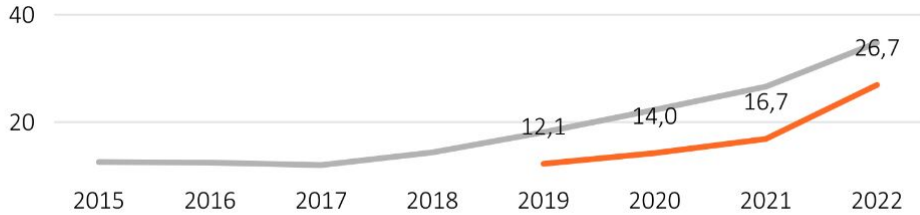

Kommune Trøndelag fylke

Elektrifisering av transportsystemer spiller en nøkkelrolle i å sørge for at næringslivet blir mer bærekraftig på lang sikt. For dette målet ble andel elbiler og antall ladepunkter per 10 000 innbyggere målt. Verdal kommune var tidligere ute med vekst i elbilandel, men ble tatt igjen av fylkessnittet det siste året. Ladeinfrastruktur er mindre utbredt i Verdal enn i Trøndelag som helhet, men trenden for denne går oppover, noe som vil tilrettelegge godt for den forventede veksten i andel elbiler.

1] Ekomstatistikken, 2] SSB 07849, 3] SSB 13227

Mål 10 - Redusere ulikhet i og mellom land

10 MINDRE ULIKHET

Delmål 10.2: Sikre myndiggjøring og fremme sosial, økonomisk og politisk inkludering av alle

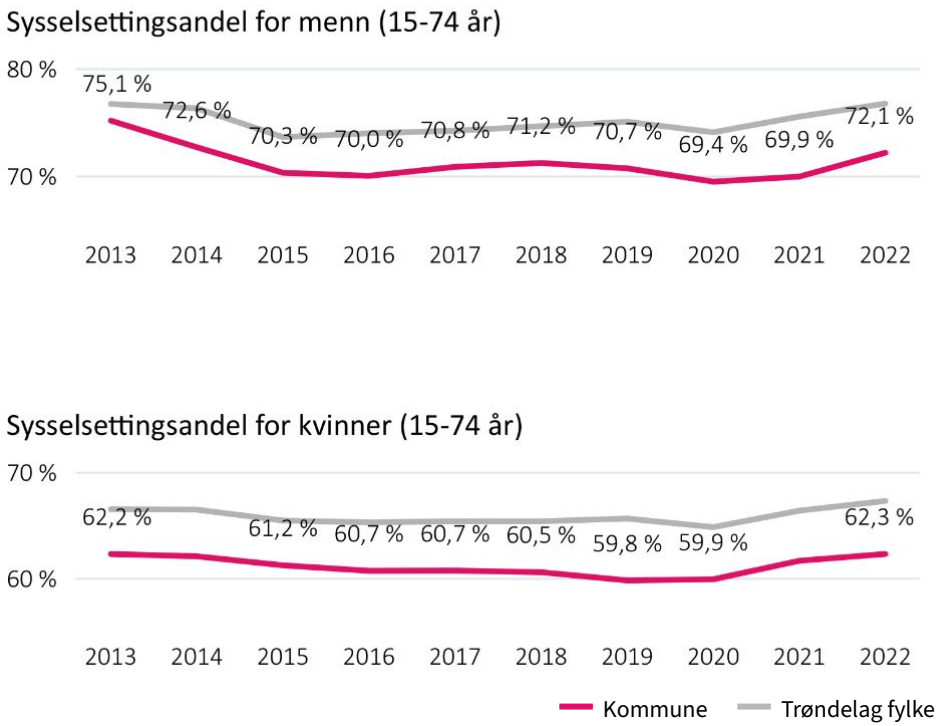

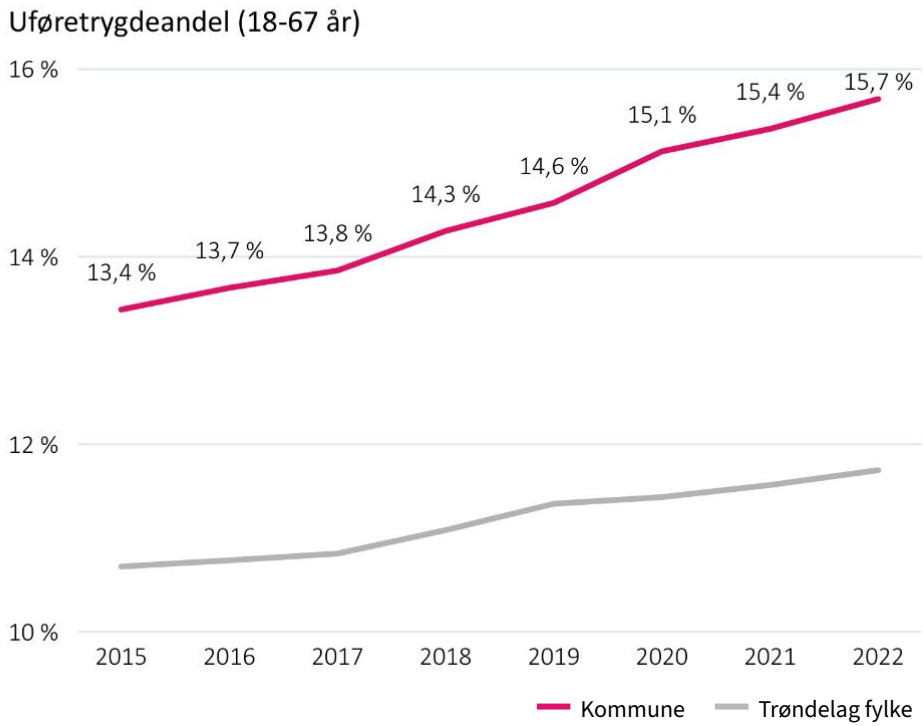

Ulikhet utgjør en utfordring i kampen mot fattigdom globalt. I Norge er det relativt små inntekts- og levekårsforskjeller sammenlignet med andre land. Likevel har ulikhetene mellom fattig og rik økt siden 1980-tallet.

Både sysselsettingsandelen for menn og kvinner i alderen 15 til 74 år har vært lavere enn fylkesgjennomsnittet de siste ti årene. Andelen for kvinner er også hele ti prosentpoeng lavere enn for menn.

For uføretrygdeandel hos personer i alderen 18-67 år, ligger Verdal kommune over gjennomsnittet for Trøndelag med en andel som også har økt i perioden. Både Verdal kommune og fylkessnittet er også høyere enn andelen for landet forøvrig, som lå på 10 prosent i 2022.

1] SSB 11607, 2] SSB 11715

Mål 10 - Redusere ulikhet i og mellom land

10 MINDRE ULIKHET

Delmål 10.3: Sikre like muligheter og redusere forskjeller i levekår

Utdanningsnivå: Andel som har fullført VGS og høyere utdanning (16+ år)

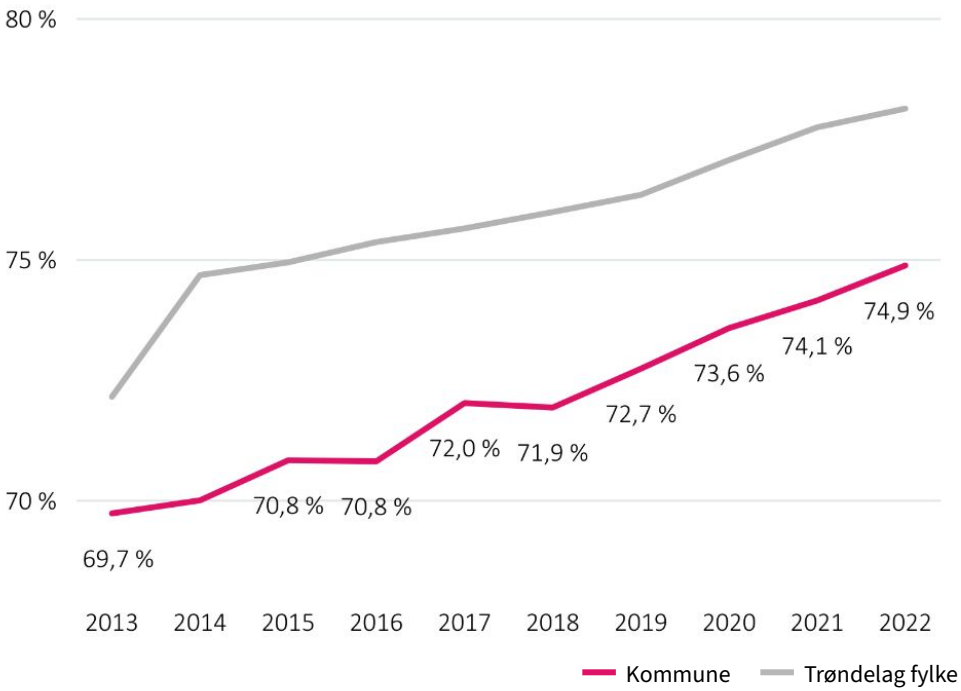

Et jevnt, høyt utdanningsnivå i befolkningen kan bidra til å redusere fremtidig ulikhet blant annet i lønn og levekår. Andelen som har fullført videregående opplæring, fagskoleutdanning eller universitet- og høgskoleutdanning i Verdal kommune har økt jevnt de siste ti årene, men er likevel lavere enn fylkessnittet i perioden. Den økende trenden er synlig både for kommunen, men også for fylket som helhet.

Andel som leier bolig blant alle boforhold

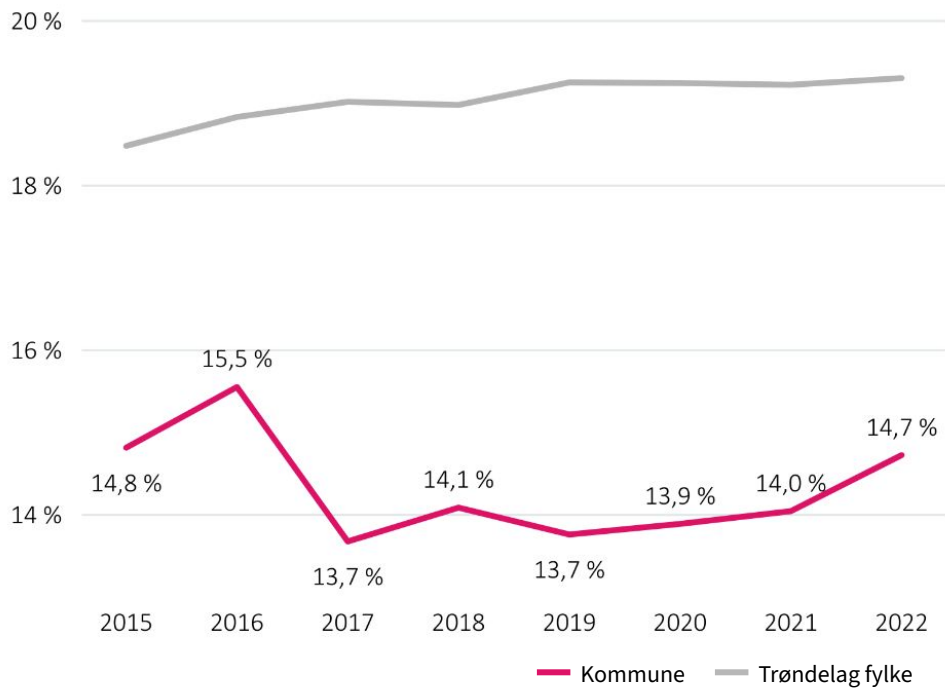

Boforhold påvirker også hvor ulikt et samfunn er, hvor andel personer som eier vs. leier kan si noe om bosituasjonen i kommunen. Andelen personer som leier bolig i Verdal har vært lavere enn snittet for fylket. Årsaker til dette gapet kan eksempelvis være ulikheter i boligtilbud, boligpriser, utleiepriser m.m. De siste årene har andelen personer som leier i Verdal vært relativt stabil på i overkant av 14 prosent.

1] SSB 09429, 2] SSB 11038

Mål 11 - Gjøre byer og lokalsamfunn inkluderende, trygge, robuste og bærekraftige

Delmål 11.1: Sikre at alle har tilgang til tilfredsstillende og trygge boliger grunnleggende tjenester

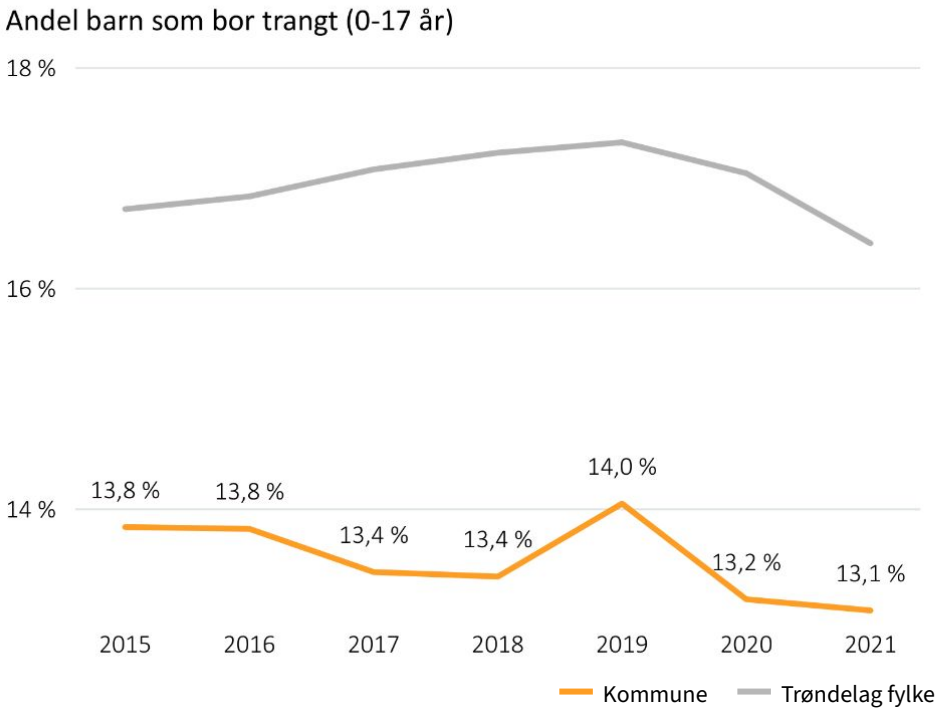

Et barn som bor trangt bor i en bolig hvor det er under 25 kvm per person eller at det er et eller færre rom per person. Etter 2019 har Verdal kommune hatt en reduksjon i andel barn som bor trangt. Andelen er under fylkesgjennomsnittet i hele perioden.

I Verdal bor omtrent to tredeler av befolkningen i tettbygde strøk, noe som er lavere enn gjennomsnittet i Trøndelag. Andelen som bor i tettbygde områder har økt svakt i løpet av de siste ti årene, i likhet med snittet i Trøndelag.

Delmål 11.3: Styrke inkluderende og bærekraftig urbanisering

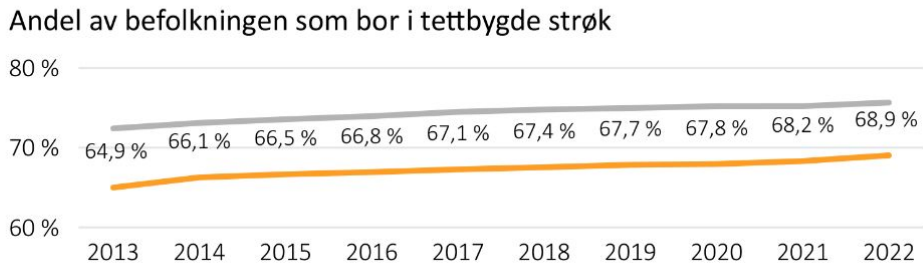

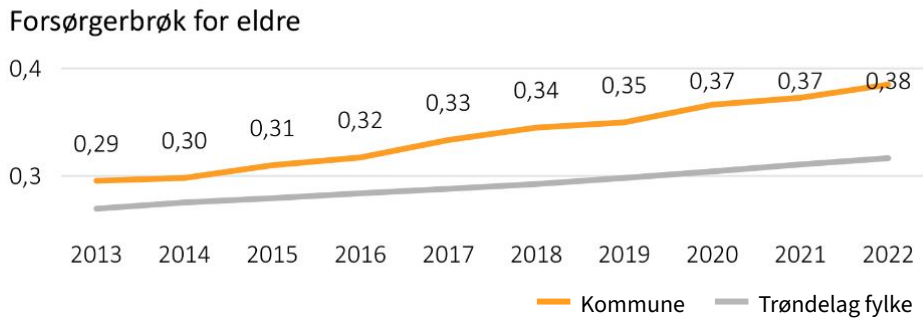

Forsørgerbrøken sier noe om hvor mange personer i aldre der man ofte er ferdig med sin yrkesaktive periode (65 år og eldre) relativt til antall personer i normalt yrkesaktiv alder (20-64 år). Forsørgerbrøken i Verdal kommune er høyere enn fylkesgjennomsnittet, noe som indikerer at kommunen har færre yrkesaktive per eldre enn gjennomsnittet i Trøndelag. Forsørgerbrøken i kommunen har økt jevnt de siste ti årene, i likhet med Trøndelag. Dette er i tråd med den helhetlige demografiske utviklingen hvor vi stadig blir flere eldre.

1] FHI, 2] SSB 05212

Mål 11 - Gjøre byer og lokalsamfunn inkluderende, trygge, robuste og bærekraftige

Delmål 11.3: Styrke inkluderende og bærekraftig urbanisering

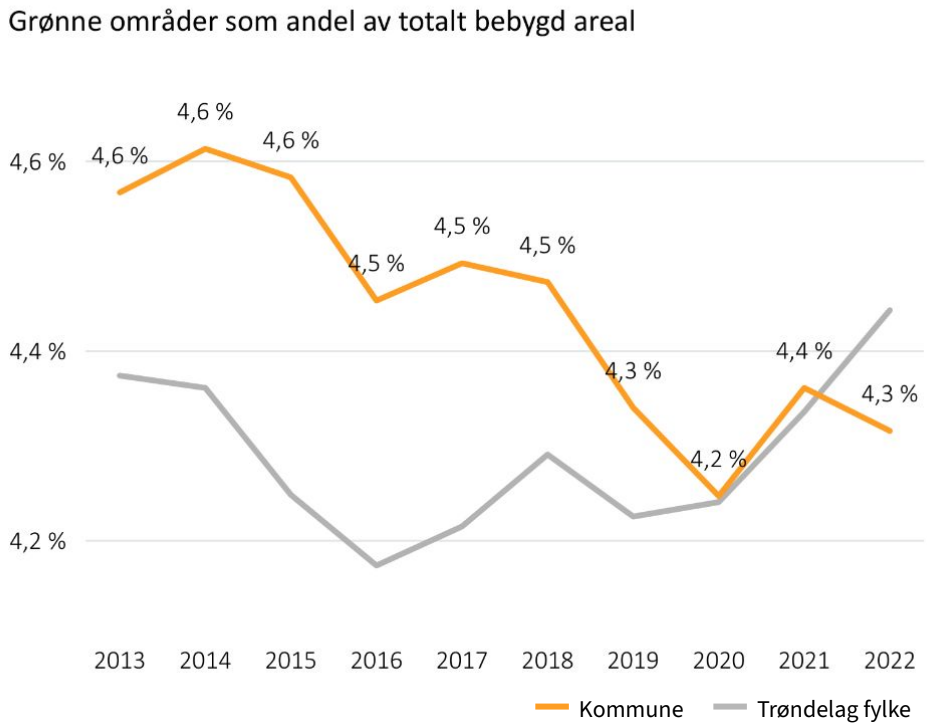

Med økende urbanisering av samfunnet er det viktig å ta hensyn til grønne områder i samfunnsplanlegging og forvaltning. Grønne områder defineres i dette tilfellet som park, grav- og urnelund, lekeplass, fornøyelsespark og idretts- og sportsområder.

Verdal kommune har hatt en nedgang i andel grønne områder, og ligger det siste året under fylkesgjennomsnittet sammenlignet med tidligere år.

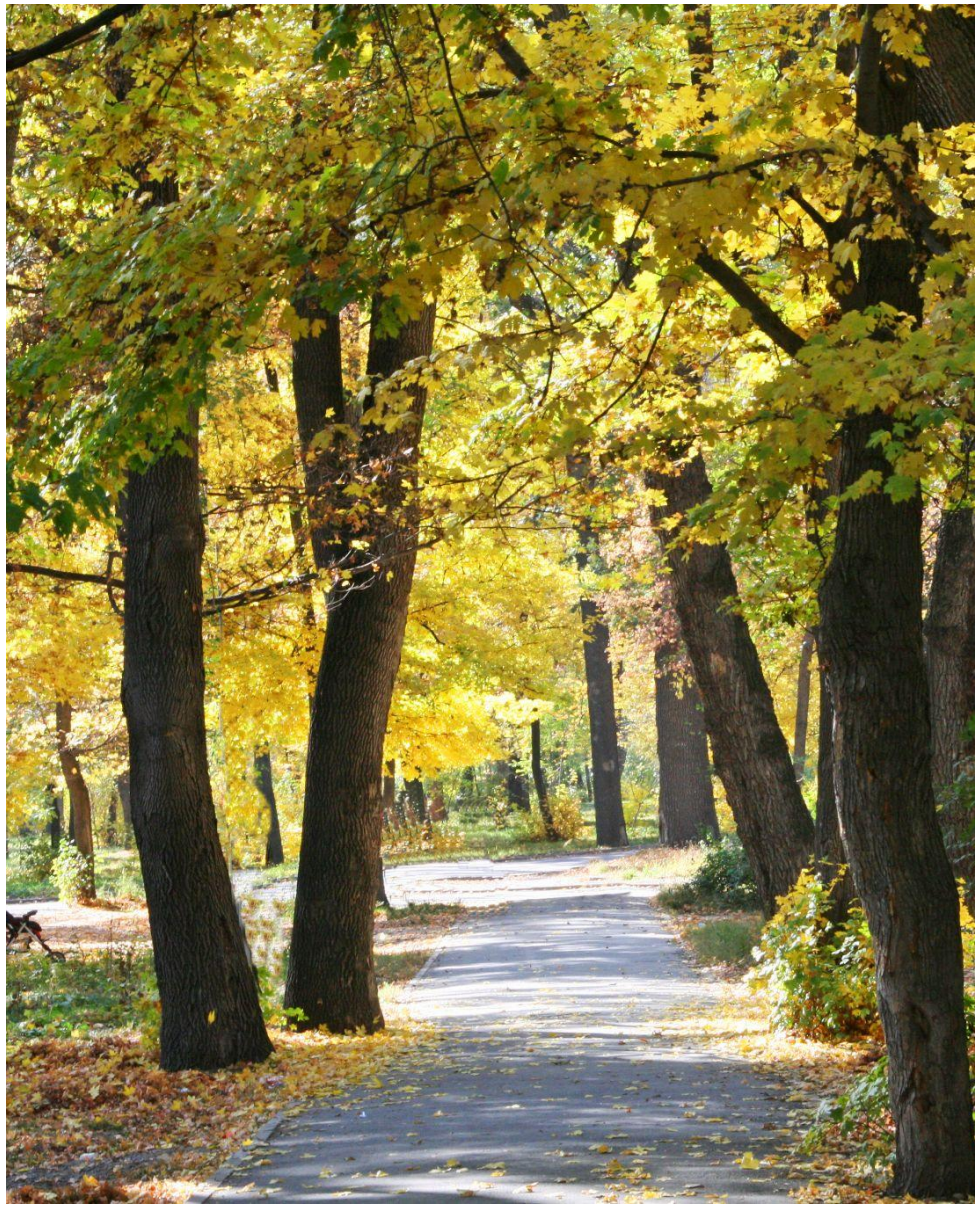

1] SSB 09594

Mål 12 - Sikre bærekraftig forbruks- og produksjonsmønstre

12 ANSVARLIG FORBRUK OG PRODUKSJON

Delmål 12.3: Halvere matsvinn per innbygger

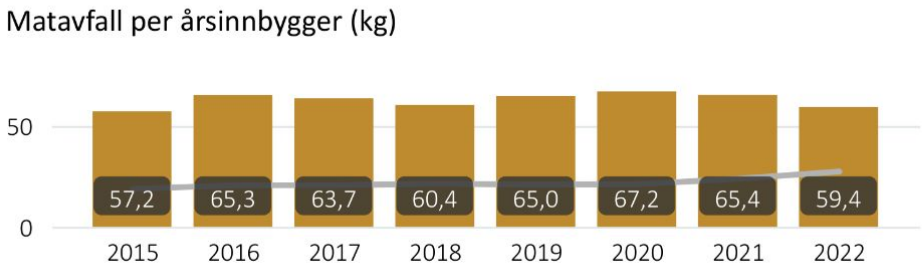

Delmål 12.4: Oppnå en mer miljøvennlig forvaltning av kjemikalier og alle former for avfall

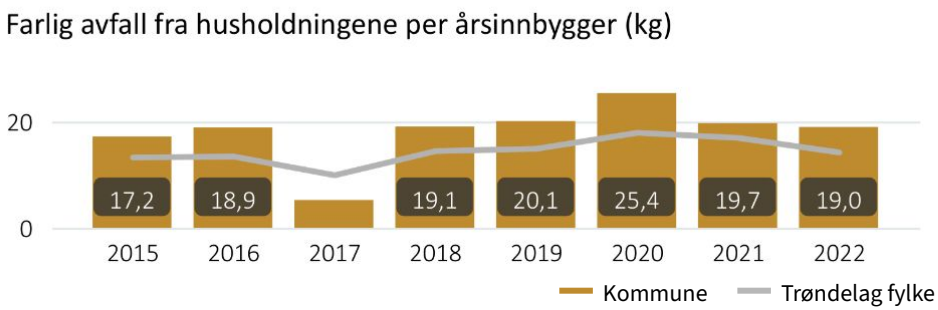

Avfall er en god indikator på hvor bærekraftige forbruks- og produksjonsmønstre innbyggerne i en kommune har, siden det også representerer det som skjer oppstrøms i verdikjeden. Avfall analyseres per årsinnbygger for å ta høyde for kommuner som eksempelvis har mange hytter, slik at avfallsmengden per innbygger blir mest mulig korrekt. Årsinnbyggere er definert som fastboende pluss fritidsboliger dividert med 3.

Verdal kommune har jevnt over hatt en større mengde matavfall per årsinnbygger, sammenlignet med gjennomsnittet i fylket.

Delmål 12.5: Redusere avfallsmengden betydelig gjennom forebygging, reduksjon, materialgjenvinning og ombruk

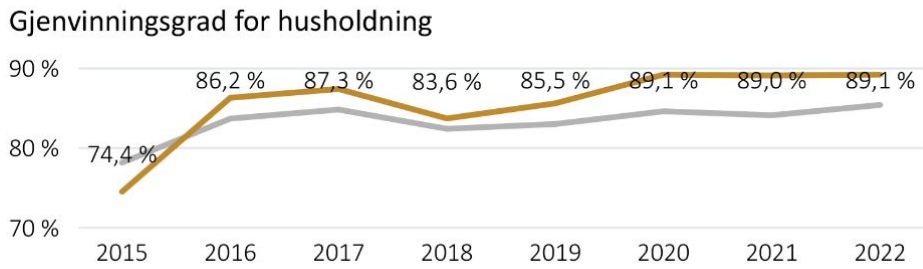

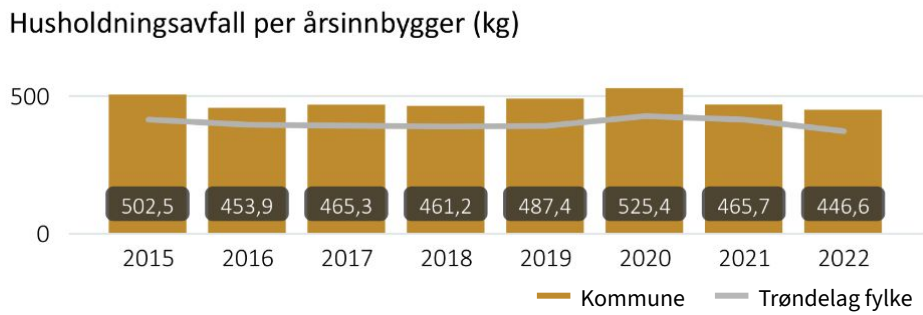

Når det gjelder husholdningsavfall ligger kommunen imidlertid omtrent på snittet, med en noe høyere mengde i 2022. Farlig avfall fra husholdninger var på sitt høyeste i 2020, men har i ettertid falt.

Selv om dagens gjenvinningsgrad er på omtrent samme nivå som i 2016, har Verdal kommune høyere gjenvinningsgrad enn fylkessnittet gjennom alle år i analysen.

1] SSB 13136, 2] SSB 12241

Mål 13 - Handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem

Delmål 13.2: Innarbeide tiltak mot klimaendringer i politikk, strategier og planlegging på nasjonalt nivå

Utslipp av tonn CO_2-ekvivalenter per innbygger

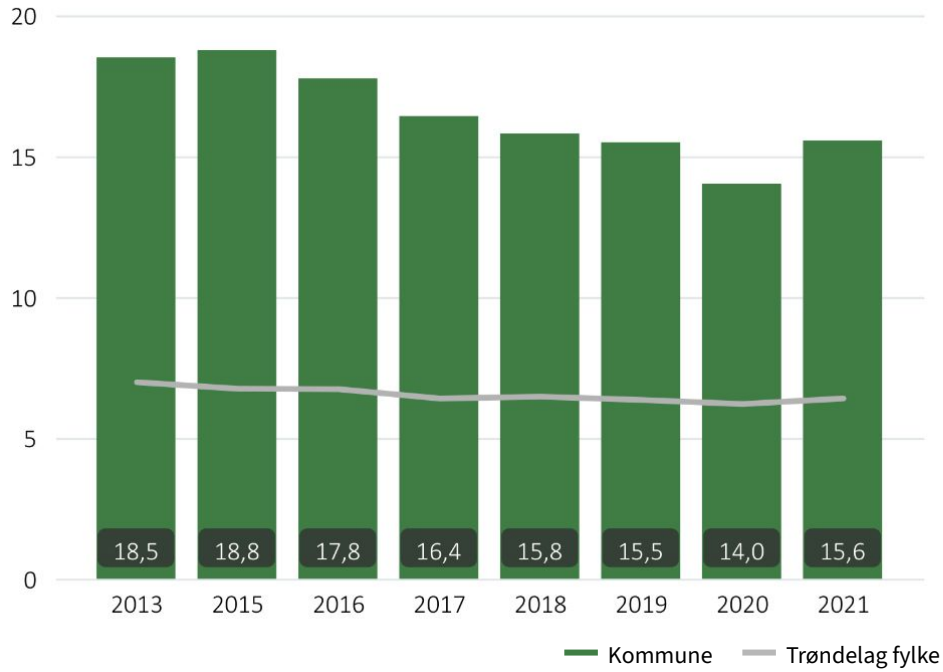

Utslipp av CO_2 og andre klimagasser er det som bidrar mest til fortsatte klimaendringer, og mengde utslipp av CO_2-ekvivalenter per innbygger er derfor den viktigste indikatoren for å måle en kommunes påvirkning på klimakrisen. Dataen omfatter de direkte, fysiske utslippene som skjer innenfor kommunens geografiske grenser.

Siden 2013 har klimagassutslipp per innbygger hatt en svak nedgang i Verdal kommune. Sammenlignet med resten av fylket har kommunen et høyere utslipp per innbygger, noe som i stor grad skyldes kommunens mange industribedrifter. Industri er også hovedbidragsyteren for kommunens klimagassutslipp.

Delmål 13.3: Styrke enkeltpersoners og institusjoners evne til å motvirke, tilpasse seg og redusere konsekvensene av klimaendringer

Hensyntatt risiko og sårbarhet for alvorlig naturhendelser i kommunal planlegging

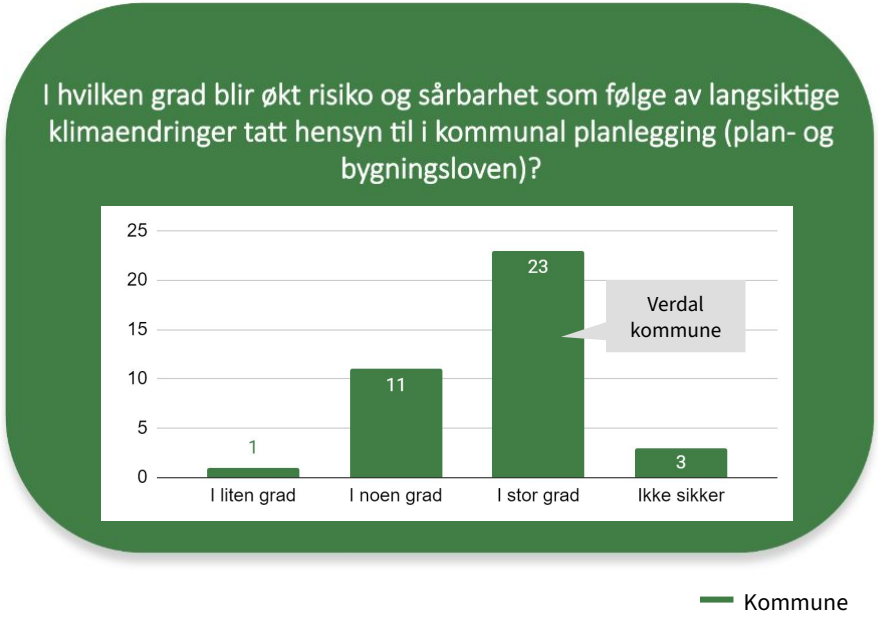

Vi ser allerede konsekvensene av klimaendringer. For å redusere risiko og sårbarhet må kommuner legge til rette for at enkeltpersoner og institusjoner evner å tilpasse seg og redusere konsekvensene av klimaendringer. Planlegging er det viktigste verktøyet som kommunen kan bruke for å sikre seg dette. DSB gjennomfører *Kommuneundersøkelsen* årlig hvor blant annet dette er et tema som blir adressert. I Verdal kommune har økt risiko og sårbarhet som følge av klimaendringene ***i stor grad*** blitt tatt hensyn til i kommunal planlegging.

1] Miljødirektoratet, 2] DSB

Mål 13 - Handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem

Klimaregnskap

Nedenfor vises kommunens utslippsstatistikk over direkte utslipp fra Miljødirektoratet. Tilgjengelig data finnes på *Trøndelag i tall*.

233,101
tonn CO2-ekvivalenter

Endring i utslipp (tonn CO2-ekv) 2009 - 2021 i Verdal

39 %
Endring %

65,228
Endring tonn

Utslippskilde	Utslipp (tonn CO2-ekvivalenter)
Industri, olje og gass	157,284
Fordøyelsesprosesser husdyr	21,036
Jordbruksarealer	9,657
Gjødselhåndtering	8,966
Personbiler	7,829
Tunge kjøretøy	4,807
Avfallsdeponigass	4,576
Andre næringer	4,103
Jordbruk	3,010
Total	**233,101**

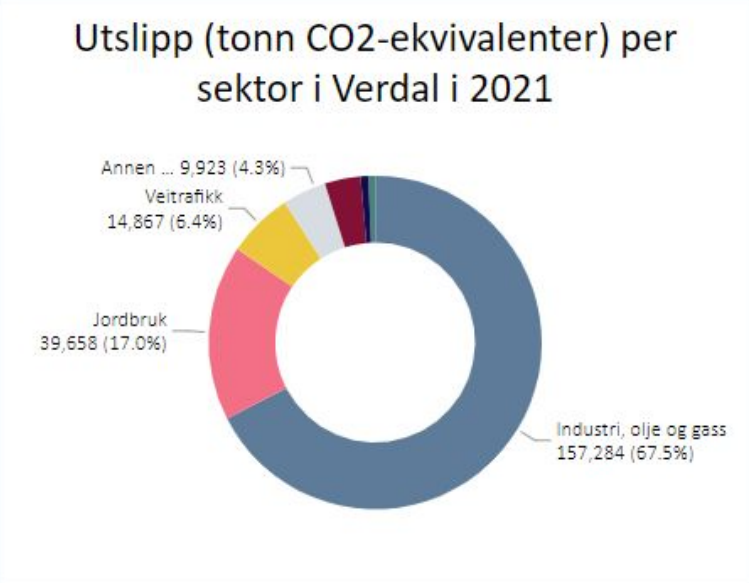

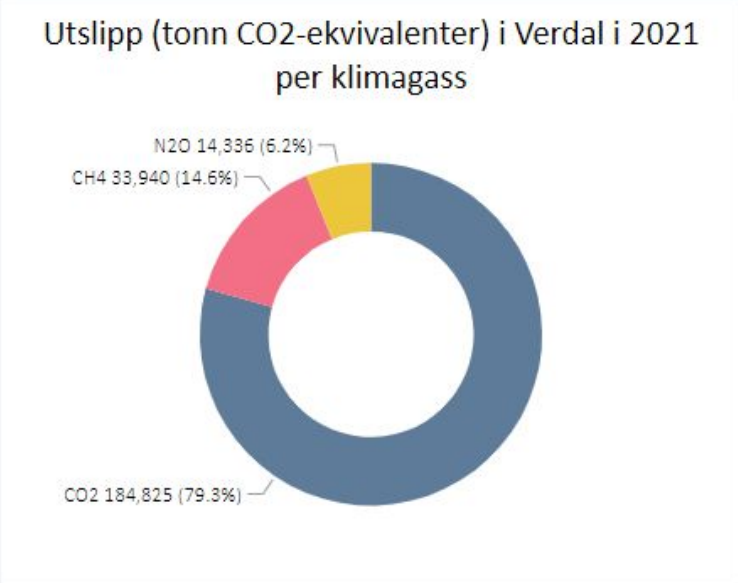

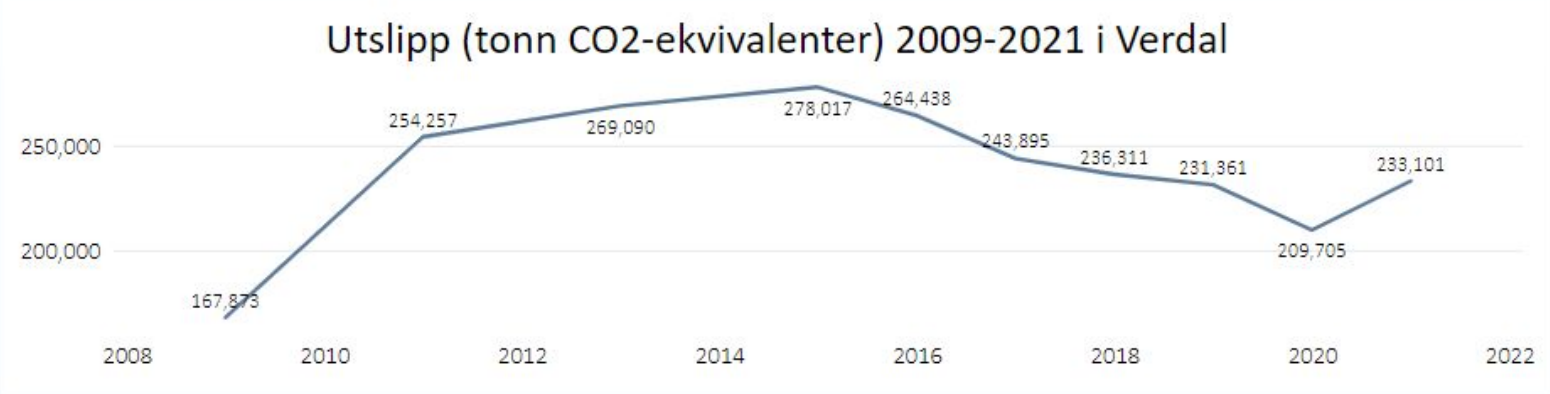

1] Trøndelag i tall - data fra Miljødirektoratet

Mål 14 - Bevare og bruke havet og de marine ressursene på en måte som fremmer bærekraftig utvikling

Delmål 14.1: Innen 2025 forhindre og i betydelig grad redusere alle former for havforurensning

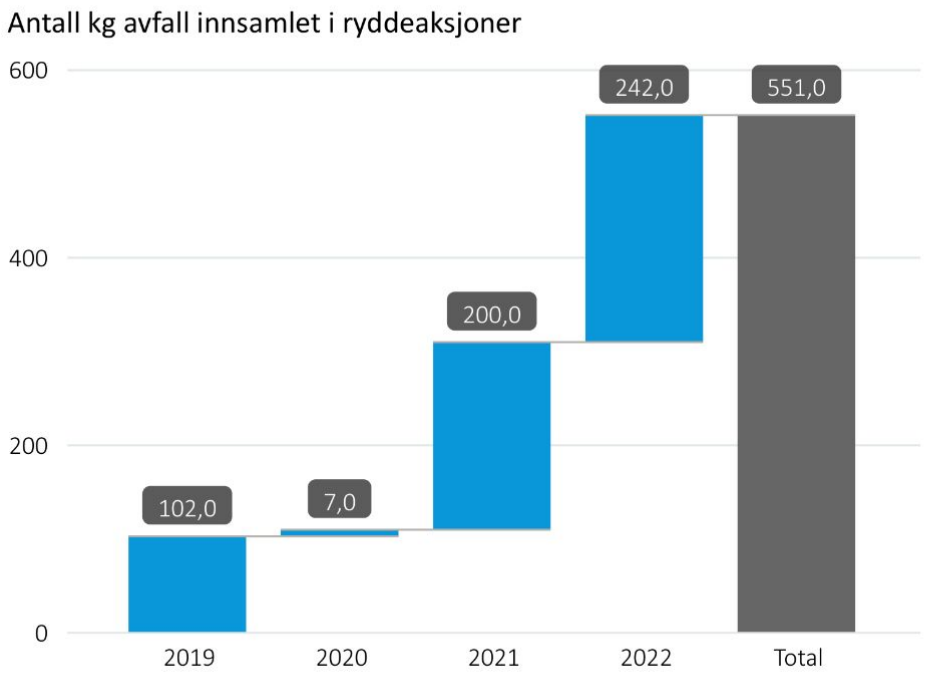

Havet er en av Norges viktigste naturressurser, og det er derfor avgjørende å verne om det, og å sørge for at vi bruker det på en bærekraftig måte.

For å redusere havforurensning er det viktig både å redusere mengden utslipp av materialer, og rydde i eksisterende forurensning. Indikatorene som er benyttet for å måle dette er antall kg innsamlet avfall fra ryddeaksjoner og vernet areal til havs. I Verdal har det totalt blitt samlet inn 551 kg avfall fra ryddeaksjoner siden 2019.

Delmål 14.5: Bevare minst 10 prosent av kyst- og havområdene

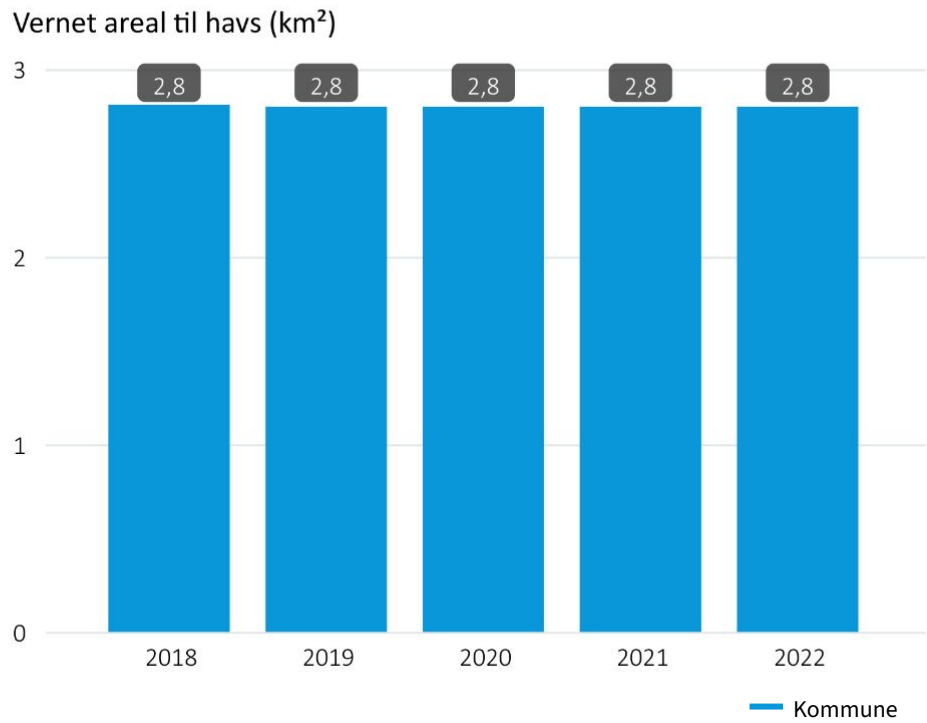

For Verdal utgjør vernet areal til havs en størrelse på 2,8 km^2. Dette har vært det samme over femårsperioden.

1] Ryddenorge

Mål 15 - Beskytte, gjenopprette og fremme bærekraftig bruk av økosystemer

Delmål 15.1: Bevaring, gjenoppretting og bærekraftig bruk av land- og ferskvannsbaserte økosystemer

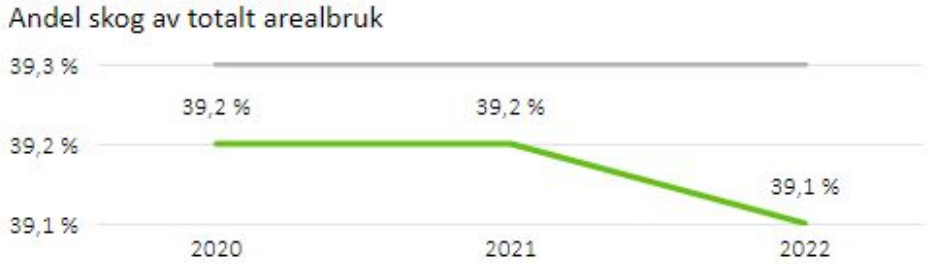

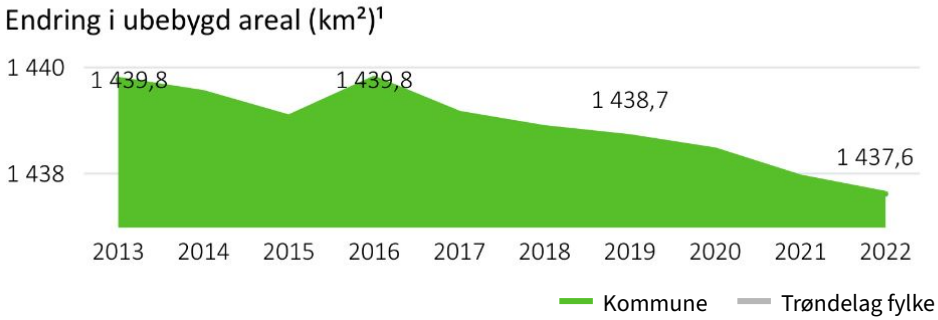

Gjennom FNs naturavtale er det satt høye mål for å redde og bevare natur- og biomangfoldet i verden. Norge har sluttet seg til denne avtalen som skal bidra til å stoppe den menneskelige ødeleggelsen av naturen, og begynne og gjenopprette det som allerede har gått tapt.

Verdal har lavere andel skog av totalt arealbruk, enn fylkesgjennomsnittet. Verdal sitt ubebygde areal ble redusert fra 2016 til 2022.

Delmål 15.5: Iverksette umiddelbare og omfattende tiltak for å redusere ødeleggelsen av habitater

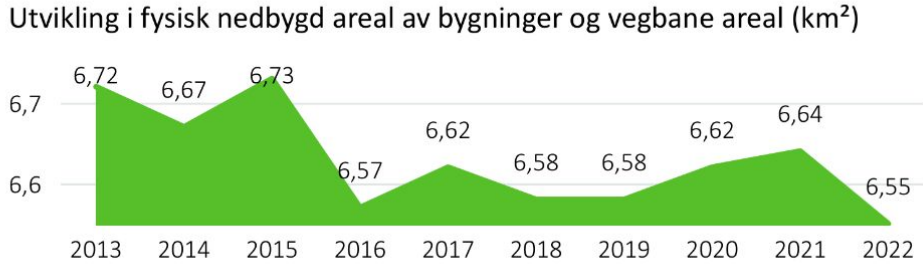

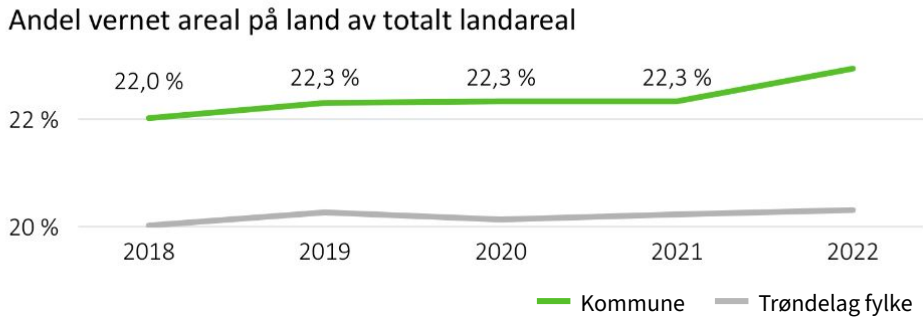

Siden 2017 har utbygging av veier og konstruksjon av nye bygg variert i Verdal. Totalt har kommunen opplevd en reduksjon i fysisk nedbygd areal de siste ti årene.

Vernet areal på land i Verdal har økt litt siden 2018. I forhold til Trøndelag som helhet, har Verdal en større andel vernet areal på land av totalt landareal.

[1]Ubebygd areal består av skog, ferskvann, åpen fastmark og myr, bart fjell, grus- og blokkmark, samt varig snø, is og bre.

1] SSB 12942, 2] SSB 09594, 3] SSB 10781, 4] SSB 08936

Mål 15 - Beskytte, gjenopprette og fremme bærekraftig bruk av økosystemer

Departementet anbefaler at kommunene utarbeider et arealregnskap som del av kommuneplanarbeidet. Planer skal være realistiske og gjennomførbare og arealregnskap er et verktøy som er nyttig for å kunne gjøre vurderinger rundt disponering av areal i kommuneplan.

Det arbeides med et arealregnskap for Trøndelag og kommunene i fylket. Arealregnskapet kan gi oversikt over planlagte endringer i arealbruk, samt vise til utbyggings- potensial som ligger inne i eksisterende planer. Arealregnskapet kan også brukes til å fremheve kvalitetene til arealer som vurderes eller foreslås omdisponert til utbyggingsformål, og bidra til økt bevissthet rundt konsekvensene av arealendringer.

Man kan kartlegge og føre arealregnskap over blant annet karbonrike myrområder, skog og jordbruksarealer, samt beregne klimapåvirkning av planforslag. Dette gir et bedre kunnskapsgrunnlag for å gjøre alternativvurderinger for omdisponering for å unngå tap og nedbygging av særlig verdifulle arealer.

Naturregnskap skal utvikles og vil kunne oppgi mer detaljer om arealenes naturkvaliteter.

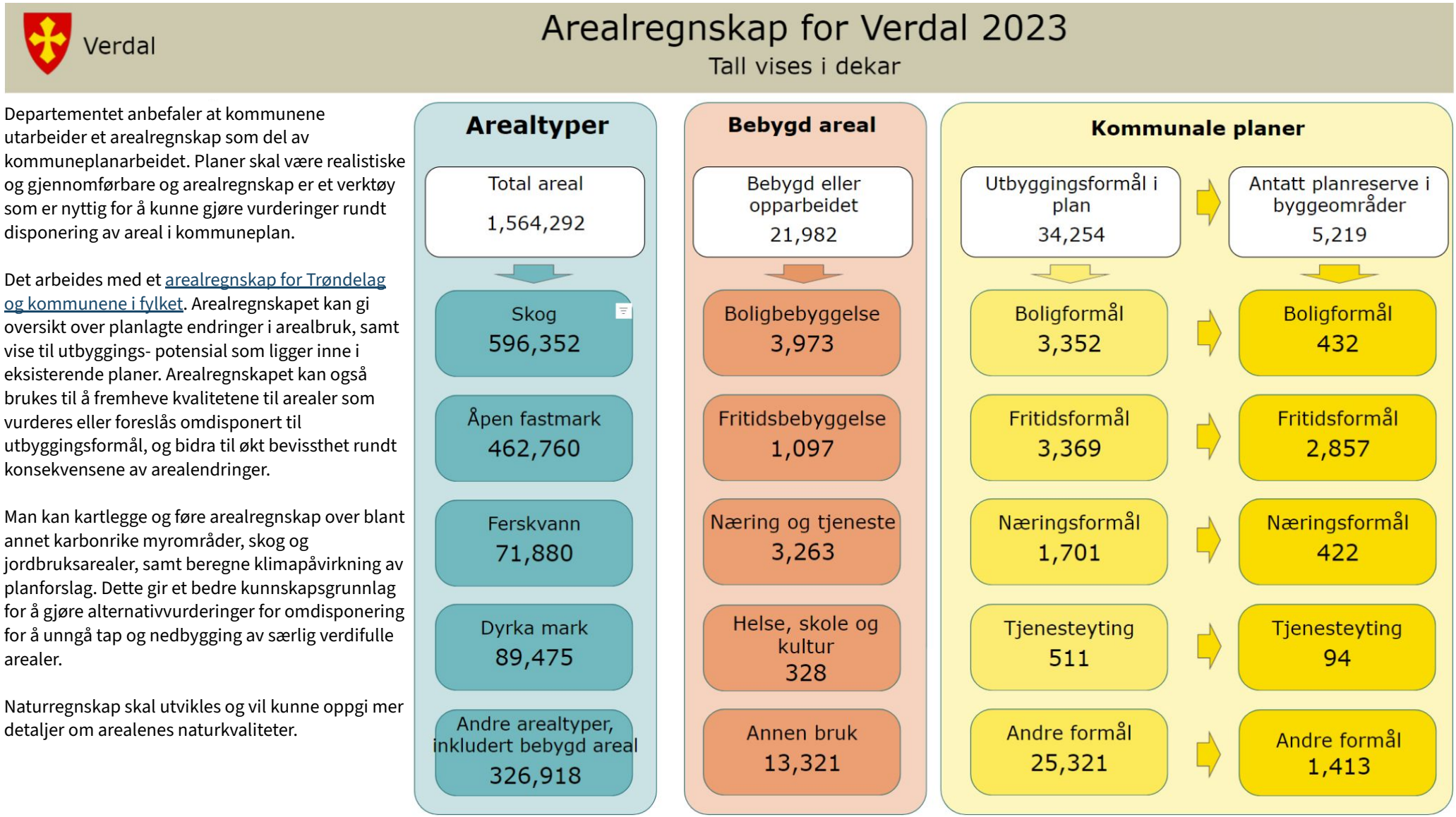

1] Arealregnskap | Trøndelag fylkeskommune

Mål 16 - Fremme fredelige og inkluderende samfunn for å sikre bærekraftig utvikling, sørge for tilgang til rettsvern for alle, og bygge gode institusjoner

Delmål 16.1: Betydelig redusere alle former for vold

Antall årlige anmeldelser for vold, mishandling og seksuallovbrudd per 1000 innbygger

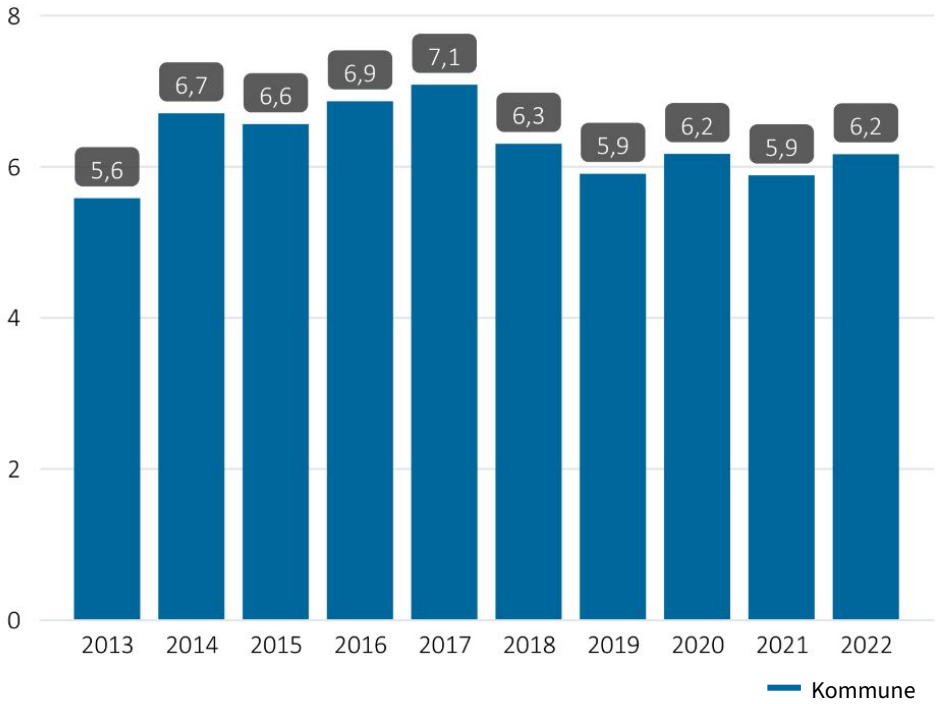

Verden er fortsatt langt unna å oppnå målet om fredfulle, rettferdige og inkluderende samfunn. Norge har lenge hatt et levedyktig demokrati og har et omdømme som en fredsnasjon. Fokus på å fremme fredelige og inkludere samfunn er sentralt for å fortsette i dette sporet.

Et lavt antall årlige anmeldelser for vold, mishandling og seksuallovbrudd er viktig for å sikre et trygt og fredelig lokalsamfunn. I Verdal har årlige anmeldelser variert over tiårsperioden, og var på sitt høyeste i 2017.

*Estimert av "Avgitte stemmer" relativt til befolkning 18 år og eldre for å hensynta evt. kommunesammenslåinger. Avvik fra valgprosent kan derfor forekomme

Delmål 16.2: Stanse overgrep, utnytting, menneskehandel og alle former for vold og tortur mot barn

Andel barn og ungdom på tiltak gjennom barnevernet (0-24 år)

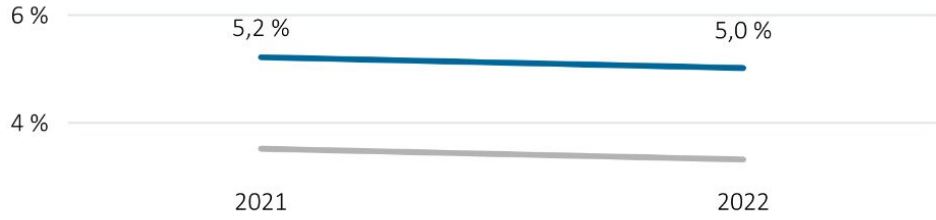

Delmål 16.7: Sikre lydhøre, inkluderende, deltakelsesbaserte og representative beslutningsprosesser på alle nivåer

Valgdeltakelse ved kommunevalg*

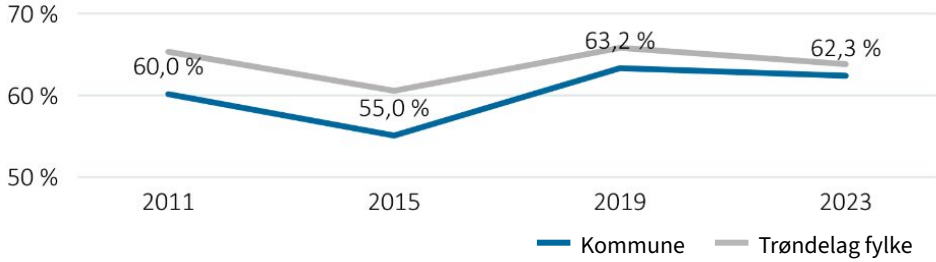

Andel barn og ungdom med tiltak gjennom barnevernet gikk ned fra 2021 til 2022 i Verdal. I samme periode hadde Trøndelag fylke en nedgang på 0,2 prosent for barn og ungdom med tiltak.

Valgdeltakelsen i Verdal kommune har vært lavere enn snittet i Trøndelag ved de siste kommunevalgene. Nyeste målinger fra 2023 viser at deltakelsen var 62,3 prosent, 1 prosentpoeng under fylkessnittet.

1] SSB 08487, 2] SSB 12280, 3] SSB 09475

4 Innbyggerundersøkelsen

817 respondenter i Verdal kommune har svart på spørsmål om bærekraft og innbyggermedvirkning

Respons Analyse gjennomførte en spørreundersøkelse til innbyggerne i Trøndelag på oppdrag fra Trøndelag fylkeskommune. Et utvalg av svarene presenteres over de påfølgende sidene.

Formålet med undersøkelsen var å sette søkelys på tema bærekraft og bidra til innbyggermedvirkning i kommunenes beslutningsprosesser før ny planstrategi.

Undersøkelsen foregikk fra 5. september til 17. september 2023 og ble sendt ut som SMS med link til et web-spørreskjema. Målgruppen var alle innbyggerne i Trøndelag fylke.

Respondentene ble spurt om hvor enige de var i ulike utsagn. Hvert utsagn er besvart på en skala fra 1 til 6, hvor 1=Helt uenig og 6 = Helt enig. I denne rapporten presenteres en prosentandel som er enig i utsagnet (har svart 4, 5 eller 6)

Svarene fra innbyggerne i kommunen tyder på at de er:

- Litt mindre fornøyd med lokale institusjoner enn resten av fylket
- Fornøyd med Verdal kommune som sted å vokse opp, og nesten like engasjert i lokalsamfunnet sitt som snittet i fylket
- Mindre opptatt av klima og miljø enn fylket for øvrig
- Ikke er veldig bekymret for at egen arbeidsplass blir overflødig i fremtiden

817
respondenter i Verdal kommune (Svarprosent 16 %)

47 %
menn

53 %
kvinner

51 %
Grunnskole/ Videregående/ Yrkesskole

26 %
1-3 år ved Univ./Høgskole

23 %
4 år eller mer ved Univ./Høgskole

66 %
Yrkesaktive

27 %
Trygdet/ pensjonist

3 %
Student/ skoleelev

Innbyggerne i Verdal er litt mindre fornøyd med lokale institusjoner enn snittet i Trøndelag

Andelen som er enige i følgende utsagn

27 % **Kommunen bruker ressursene (tid og penger) på en god måte (32 prosent i Trøndelag)**

35 % **Jeg har tillit til kommunepolitikerne (41 prosent i Trøndelag)**

48 % **Kommunen informerer innbyggerne på en enkel og forståelig måte (51 prosent i Trøndelag)**

Innbyggerne i Verdal oppgir at de er litt mindre fornøyd med kommunepolitikere, måten kommunen bruker ressurser og kommunens evne til å informere på en enkel og forståelig måte, sammenlignet med snittet i Trøndelag. Svarene tyder på at Verdal ligger litt under snittet når det gjelder medvirkning og tillit til lokale institusjoner.

Innbyggerne i Verdal opplever at kommunen er god å vokse opp i, men er litt mindre involvert i sitt lokalsamfunn enn snittet i fylket

Andelen som er enige i følgende utsagn

46 %

Det er viktig for meg å engasjere meg i frivillig arbeid
(48 prosent i Trøndelag)

74 %

Jeg opplever at min kommune er god å vokse opp i
(73 prosent i Trøndelag)

30 %

Jeg opplever at jeg har mulighet til å være med å påvirke utviklingen i mitt lokalsamfunn
(32 prosent i Trøndelag)

Svarene tyder på at innbyggerne er fornøyd med sin kommune, og nesten 3 av 4 sier seg enig i at de opplever at kommunen er god å vokse opp.

I tillegg tyder svarene på at det er omtrent like mange innbyggere som engasjerer seg i frivillig arbeid og som opplever mulighet til å påvirke lokalsamfunnet, sammenlignet med resten av fylket.

Innbyggerne er noe mindre opptatt av klima og miljø enn fylket for øvrig

Andelen som er enige i følgende utsagn

42 % **Fremkommeligheten for syklister og gående bør prioriteres fremfor bilister (43 prosent i Trøndelag)**

45 % **Jeg tar bærekraftige valg selv når det koster meg mer (48 prosent i Trøndelag)**

55 % **Det er viktig for meg at min kommune bidrar til å redusere klimagassutslippene i Norge (60 prosent i Trøndelag)**

Svarene tyder på at innbyggerne i Verdal er noe mindre opptatt av klima og miljø enn snittet i Trøndelag. Over halvparten svarer at det er viktig for dem at kommunen bidrar til å redusere klimagassutslippene, men det er fremdeles 5 prosentpoeng lavere enn fylket.

De svarer også i litt mindre grad enn snittet i fylket at de også selv tar bærekraftige valg. Videre har 60 prosent gjort endringer i sin egen hverdag for å leve mer bærekraftig. Fylkesnittet er på 63 prosent.

Svarene tyder på at innbyggerne opplever trygghet, men i litt større grad opplever økonomisk eller politisk ulikhet

1 UTRYDDE FATTIGDOM
10 MINDRE ULIKHET
8 ANSTENDIG ARBEID OG ØKONOMISK VEKST

Andelen som er enige i følgende utsagn

34 % **Jeg kjenner ikke til barn og unge i min kommune som er forhindret fra å delta på fritidsaktiviteter på grunn av økonomi (38 prosent i Trøndelag)**

46 % **Jeg er trygg på at kommunen behandler alle grupper rettferdig uavhengig av kjønn, funksjonsevne, etnisitet, religion, seksuell orientering e.l. (56 prosent i Trøndelag)**

72 % **Jeg er ikke bekymret for at min arbeidsplass blir overflødig i fremtiden (74 prosent i Trøndelag)**

Ut fra svarene å dømme opplever innbyggerne i Verdal i noe større grad enn resten av fylket fattigdom (i form av at barn og unge blir ekskludert fra fritidsaktiviteter på grunn av økonomi) Når det gjelder diskriminering tyder undersøkelsen på at færre innbyggere i Verdal opplever at kommunen behandler ulike grupper rettferdig.

Svarene tyder også på at innbyggerne i stor grad opplever trygghet rundt sin arbeidsplass.

5

Nasjonale og regionale rammer for bærekraftsarbeid

- Nasjonale forventninger og oversikt regionale planer
- Rød tråd i plan og styringssystem
- Oversikt tilskudd og virkemidler
- Oversikt kunnskapsgrunnlag

Nasjonale forventninger og oversikt over regionale planer

Regjeringen legger hvert fjerde år fram nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging for å fremme bærekraftig utvikling i hele landet. Forventningene skal følges opp i arbeidet med planstrategier og planer i fylkeskommunene og kommunene, og legges til grunn av statlige myndigheter når de deltar i planprosessene.

Forventninger til regional og kommunal planlegging for 2023-2027 ble vedtatt 20. juni 2023.

De nasjonale forventningenes rolle i plansystemet
Hensikten med forventningsdokumentet er å etablere et felles grunnlag for fylkeskommunene, kommunene og statlige myndigheter slik at planprosessene blir effektive og målrettet og at unødige innsigelser unngås. Forventningsdokumentet er retningsgivende, og gjelder for hele landet og for ulike plansituasjoner. De må derfor tilpasses regionale og lokale forhold gjennom gode planprosesser.

Planleggingen skal fremme bærekraftig utvikling
Som samfunnsutviklere, tjenesteytere og planmyndigheter er fylkeskommunene og kommunene avgjørende for at Norge skal lykkes med å realisere en bærekraftig samfunnsutvikling i hele landet. Nasjonale klima- og miljømål gir rammer for planleggingen og er sentrale for at bærekraftsmålene kan nås.

Viktige planutfordringer fremover
Norge har gode forutsetninger for å nå mange av bærekraftsmålene innen 2030. Likevel er det utfordringer med å nå målene om reduserte klimautslipp, ansvarlig forbruk, ressursbruk, bevaring av naturmangfold og mindre ulikhet. Dette er utfordringer som må løses gjennom planlegging. I tillegg møter kommunene andre store samfunnsutfordringer som følge av en aldrende befolkning med større omsorgsbehov og mangel på arbeidskraft.

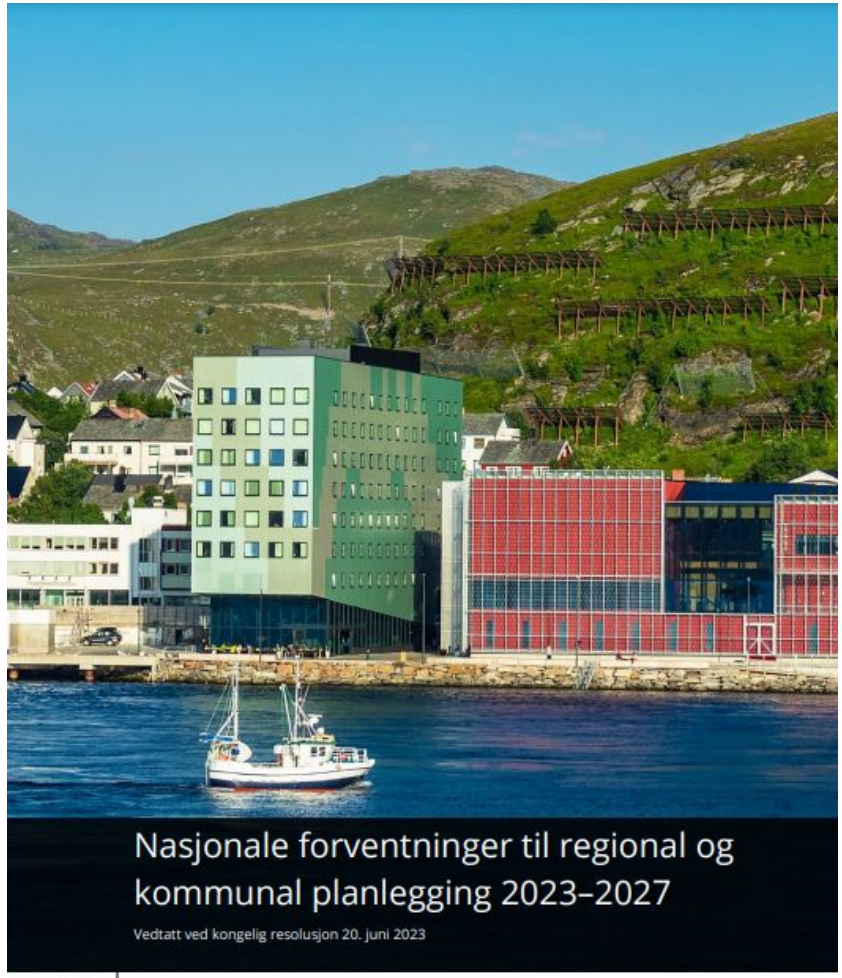

Forventningsdokumentet er bygd opp rundt FNs bærekraftsmål og 2030 agendaen

Forventningsdokumentet er bygd opp rundt 2030 agendaens fem overordnede perspektiver:

Samordning og samarbeid i planleggingen *(mål 11, 16 og 17)*
Regional og kommunal planlegging er fylkeskommunenes og kommunenes viktigste styringsverktøy for en bærekraftig samfunnsutvikling basert på et lokalt folkestyret. Oppdaterte planer som bygges på et godt kunnskapsgrunnlag er nødvendig for å ta tak i aktuelle utfordringer og for å sikre at nasjonale rammer og mål følges opp. Planprosesser som er åpne og involverende gir legitimitet til vedtatte planer. Det er samtidig viktig at planene er realistiske og legger til rette for effektiv ressursbruk i det offentlige og i det private.

Trygge og inkluderende lokalsamfunn *(mål 1, 3, 5, 8, 10, 11, 12 ,13 og 15)*
Et sosialt bærekraftig samfunn forutsetter at vi lykkes med å utvikle store og små byer, større og mindre tettsteder og spredtbygde strøk, slik at det er godt å bo, leve og arbeide der. Samfunns- og arealplanleggeren skal sikre fysiske omgivelser og sosiale arenaer som er varierte, inkluderende og varige, med tilgang til nødvendige tjenester for alle deler av befolkningen. Gode lokalsamfunn og nabolag gir grunnlag for stabile bomiljøer og livskvalitet i ulike deler av livet. Attraktive og godt planlagte omgivelser, tilgang til natur og varierte tilbud og møteplasser er viktig for identitet, folkehelse og miljø.

Velferd og bærekraftig verdiskaping *(mål 2, 3, 4, 7, 8, 9, 11, 12, 12 og 14)*
Regional og kommunal planlegging er viktige verktøy for å legge til rette for grønne næringer og overgangen til en mer sirkulær økonomi, sikre god infrastruktur og bidra til omstilling i offentlig sektor. Helhetlig planlegging er nødvendig for å sikre ressursgrunnlaget for utvikling av natur og kulturbaserte næringer som landbruk, reindrift, fiskeri og reiseliv. Planlegging og kunnskap om regionale og lokale forutsetninger kan gi et betydningsfullt bidrag til å stimulere bærekraftig næringsutvikling i hele bredden av næringslivet og bidra til vekstrkaftige regioner og lokalsamfunn.

Klima, natur og miljø for fremtiden *(mål 3, 6, 7, 11, 13, 14 og 15)*
Langsiktig velferd, verdiskaping og livskvalitet i tråd med bærekraftsmålene er avhengig av at mange hensyn ivaretas samtidig. Helhetlig samfunns- og arealplanlegging må bidra til at innsatsen for klima og miljø ses i sammenheng og på tvers av sektorene. Viktige tema i regionale og kommunale planer framover vil være hensyn til naturmangfold, omstilling til et klimarobust lavutslippssamfunn, langsiktige arealvurderinger for å minimere arealtapet av natur og helhetlig forvaltning av vannressursene.

Samfunnssikkerhet og beredskap *(mål 2, 3, 6, 11, 13 og 16)*
Sikre og oversiktlige lokalsamfunn er den viktigste rammen for at vi alle skal ha en trygg hverdag. Fylkeskommunene og kommunene kan som planmyndigheter bidra til dette ved å legge til rette for at ny utbygging er trygg mot naturfarer nå og i framtidens klima, og mot ulykker og annen samfunnsrisiko. Dette sikres best gjennom tverrfaglig og helhetlig arbeid med samfunns- og arealplaner, risiko- og sårbarhetsanalyser og beredskapsplaner. Samfunnet er avhengig av at planleggingen sikrer arealer for matproduksjon og bidrar til tilgang til rent og tilstrekkelig drikkevann, kraftforsyning og kommunikasjon. God beredskap er også avhengig av at Forsvarets arealbehov ivaretas.

Regjeringen forventer at fylkeskommunene og kommunene legger bærekraftsmålene, de nasjonale klima- og miljømålene og lokalt folkestyre til grunn for samfunns- og arealplanleggingen, og legger til rette for trygge, bærekraftige og levende lokalsamfunn i hele landet.

Oversikt over regionale planer og strategier

Regional planlegging skal etter plan- og bygningsloven stimulere den fysiske, miljømessige, helsemessige, økonomiske, sosiale og kulturelle utviklingen i regionen.

Planer og strategier er stadig i utvikling, og alle oppdaterte planer finnes på Trøndelag fylkeskommunes hjemmeside for regional planlegging.

Trøndelagsplanen 2019-2030 skal vise i hvilken retning vi vil at Trøndelag skal utvikle seg – hvor Trøndelag skal være i 2030. Planen skal mobilisere til samarbeid og felles satsing for å få den utviklinga vi ønsker i regionen.

Trøndelagsplanen, regional planstrategi i fylkestingsperioden 2020–2023 angir hvilke prioriterte satsingsområder det skal arbeides med i kommende fylkestingsperiode. Det betyr at de vedtatte satsingsområdene skal videreføres inn i Utfordringsdokumentet til Økonomiplanen.

Utfordringsdokumentet 2024-2027 skal gi innsikt i fylkeskommunens utfordringer, muligheter og utvikling. Dokumentet skal gi politikerne et kunnskapsgrunnlag for å kunne gjøre politiske prioriteringer, der de gir tydelige styringssignaler til fylkeskommunens arbeid. Videre viser Økonomiplan 2023-2026 hvilke satsinger fylkestinget har vedtatt og prioritert.

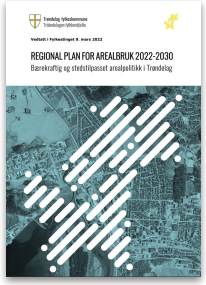

Regional plan for arealbruk (RPA) skal være et dokument som kommunene bruker som støtte i deres planarbeid. Planen skal være et redskap for god samfunnsutvikling på tvers av kommunegrenser og peke på en retning for utviklingen av Trøndelag mot 2030.

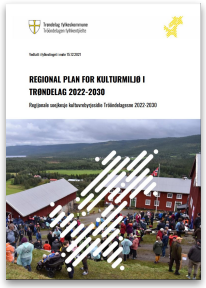

Regional plan for kulturmiljø skal gi føringer for en regional kulturmiljøpolitikk for Trøndelag. Planen er avgrenset til faste kulturminner, kulturmiljø, kulturlandskap og fartøy, uavhengig av om de har formelt vern eller ikke. Planen gjelder i perioden 2022–2030.

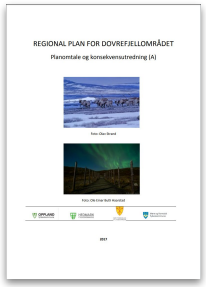

Regional plan for Dovrefjellområdet skal fastlegge en langsiktig og helhetlig strategi for arealforvaltningen i planområdet. Planen skal forene målene om lokal omstilling og utvikling med nasjonale mål om en helhetlig forvaltning av fjellområdene og sikring av villreinens leveområder.

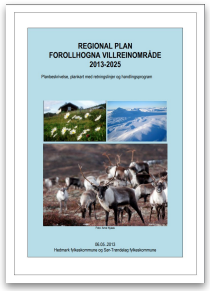

Regional plan for Forollhogna villreinområde er en langsiktig og helhetlig strategi for forvaltningen av et prioritert fjellområde som er spesielt viktig for villreinens framtid i Norge. Planen skal i tillegg til å ivareta villreinens leveområde også avklare rammer og muligheter for bærekraftig verdiskaping og næringsutvikling i området og samordne hensynet til forsvarlig villreinforvaltning og lokalsamfunnenes behov for utvikling.

Oversikt over regionale planer og strategier

Regional plan for vannforvaltning for Trøndelag vannregion beskriver hvordan vi ønsker å forvalte vannmiljøet og vann-ressursene i vannregionen i et langsiktig perspektiv.

Sånn gjør vi det - Trøndelags strategi for klimaomstilling skal gi inspirasjon og være en ledesnor for hvordan klimaarbeid skal gjøres i Trøndelag. Trøndelags strategi for klimaomstilling skal være et nyttig verktøy for fylkeskommunen og kommunene.

Kompetansestrategi for Trøndelag har som mål at enkeltmennesker og virksomheter har en kompetanse som gir Trøndelag et konkurransedyktig næringsliv, en effektiv og god offentlig sektor og at færrest mulig står utenfor arbeidslivet.

Et verdiskapende Trøndelag - Strategi for innovasjon og verdiskaping har som mål at trøndersk næringsliv skal være konkurransedyktig både nasjonalt og internasjonalt. Det er et mål at verdiskaping og vekst skal skje i hele Trøndelag.

Balansekunst - kulturstrategi for Trøndelag har som ambisjon å gi innhold til og retning for samfunnsutvikling i Trøndelag. Her er kultur i bred forstand en sentral faktor.

Strategi for ladeinfrastruktur i Trøndelag ble etablert for å bidra til å utvikle og opprettholde et godt nettverk for hurtigladere i fylket.

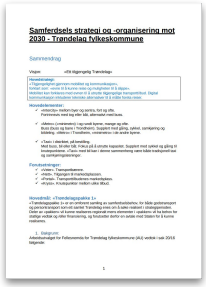

Samferdselsstrategien i Trøndelag har en visjon om “Ett tilgjengelig Trøndelag” for å samle Trøndelag til en region og da må ha et felles samferdselstilbud.

Vegstrategien skal kommunisere til samarbeidspartnere om hvilke overordnede mål og strategier fylkeskommunen har for å løse utfordringer og behov innenfor vegområdet. Det er gitt mål innenfor temaene trafikksikkerhet, fremkommelighet, klima og miljø og vegeierrollen.

Delstrategi trafikksikkerhet skal bidra til å operasjonalisere og konkretisere de føringer som er lagt i Trøndelagsplanen og samferdselsstrategien innenfor området trafikksikkerhet.

Delstrategi Gods har som mål Trøndelag skal ha et vegnett og en jernbane og havnestruktur som legger til rette for konkurranse-kraftig næringsliv nært råstoffene, og at fylkeskommunen skal bidra til at godstransport på sjø og bane blir gode og reelle alternativer til veg.

Delstrategi Sjø har som formål å operasjonalisere og utdype linjene som ble vedtatt i samferdselsstrategien.

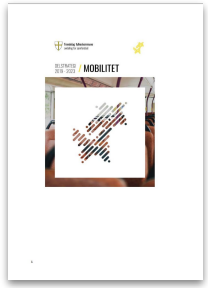

Delstrategi Mobilitet operasjonaliserer og konkretiserer føringer og forventninger innenfor mobilitetsområdet som ligger i Trøndelagsplanen og samferdselsstrategien.

Rød tråd i plan og styringssystem

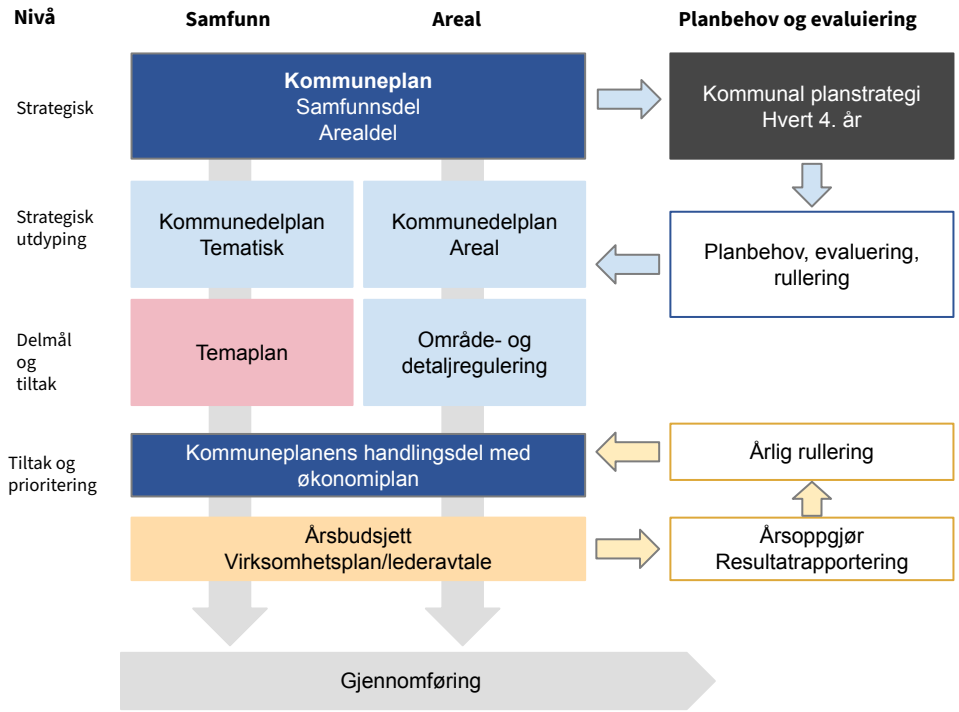

Figuren viser hvilke planer en kommune er forutsatt å skulle lage og hvordan de forholder seg til hverandre. Alle planer vedtas politisk med unntak av virksomhetsplaner.

Planstrategi: Planstrategi er første ledd i kommunens plansystem og langsiktige samfunnsplanlegging. Kommunestyret skal minst en gang i hver valgperiode (fireårsperiode), og senest innen ett år etter konstituering, utarbeide og vedta en kommunal planstrategi. Hensikten med planstrategien er å vurdere hvilke planer som skal utarbeides og revideres i valgperioden. Det skal i tillegg vurderes om det er behov for å revidere hele eller deler av kommuneplanen.

Kommuneplan: Kommuneplanen er kommunens overordnede strategiske styringsdokument og inneholder mål og retningsvalg for kommunens utvikling. Kommuneplanen består av en samfunnsdel og en arealdel. Samfunnsdelen beskriver langsiktige utfordringer, mål og strategier for lokalsamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. Samfunnsdelen bør også inneholde en langsiktig arealstrategi som kan legge føringer for arealdelen. Arealdelen beskriver hovedtrekkene i arealdisponeringen, og angir rammer og betingelser for hvilke nye tiltak og ny arealbruk som kan iverksettes. Kommuneplanen har en handlingsdel som angir hvordan planen skal følges opp i fireårsperioden, og denne revideres årlig.

Virksomhetsplaner: Alle virksomheter skal hvert år utarbeide en virksomhetsplan for sin virksomhet, og denne skal oppdateres løpende. Virksomhetsplanen er et administrativt verktøy som skal sikre sammenheng mellom organisasjonens mål, tiltak og resultater, samt oppfølging av politiske vedtak, lover og forskrifter. Mål, strategier og oppdrag fra kommuneplanen, temaplaner og handlings-programmet følges opp og implementeres i virksomhetene gjennom virksomhetsplanene.

Plan- og bygningslovens §3.1 slår fast at planleggingen skal bygge på økonomiske og andre ressursmessige forutsetninger for gjennomføring. Det er viktig at det er en god sammenheng mellom de politisk vedtatte kommunale planene og den samlede virksomhetsstyringen i kommunen, men også mellom planene og de ulike tjenesteområdene. Konkrete og etterprøvbare målsettinger og tiltak vil gjøre det lettere å få til denne sammenhengen og kunne sikre en bedre oppfølging av planene. Samfunnsdelen bør være et reelt styringsverktøy som blir konkretisert gjennom en handlingsplan, og tjenesteområdene i kommunen bør ha et selvstendig ansvar for å følge opp samfunnsdelen og tilhørende handlingsplan. Jevnlige rapporteringer og evalueringer er viktig for at politikere og administrasjon skal kunne få et godt kunnskapsgrunnlag for videre arbeid. En langsiktig arealstrategi, utarbeidet som del av kommuneplanens samfunnsdel (evt. som en del av planstrategien), er viktig for å få til en god kobling mellom samfunnsdel og arealdel.

Oversikt tilskudd og virkemidler

Kommuner oppgir at det er få dedikerte ressurspersoner i kommunene som jobber med søknadsskriving og rapportering. I tillegg er rapporteringen på bruk av midler omfattende og ressurskrevende. En nasjonal kartlegging viser også at få kommuner er gode på å søke tilskudd.

I dag finnes det ikke en lett tilgjengelig og oppdatert helhetlig oversikt over øremerkede tilskudd til kommunesektoren. Frem til en slik ordning er på plass har man valgt å lage en oversikt over tilskuddsordninger for Trønderske kommuner. Oversikten er ikke uttømmende (status per 01.11.2023).

Barne- og familiedepartementet

- Tilskudd til foreldrestøttende tiltak: Tilskuddsmidlene tildeles som stimuleringsmidler for å styrke kommunenes foreldrestøttende arbeid, og for å stimulere til økt samarbeid med frivillig sektor i det foreldrestøttende arbeidet.
- Tilskudd til fritidskasser i kommunene: Kommuner kan søke tilskudd til å dekke kostnader til utstyr, reise, cup, leir og/eller deltakeravgifter i faste, organiserte aktiviteter for målgruppen. Deltakeravgifter omfatter både kontingent og treningsavgift.
- Tilskudd til inkludering av barn og unge: Nasjonal tilskuddsordning for inkludering av barn og unge, Barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn og Støtte til oppfølgings- og losfunksjoner for ungdom.
- Erasmus pluss ungdom: Støtteordninger til prosjekter for personer mellom 13 og 30 år eller som jobber med ungdom.

Digitaliseringsdirektoratet

- Dette er Stimulab | Digdir: Stimulab er stimuleringsordningen for innovasjon og tjenestedesign, og skal støtte og stimulere til brukerorientert eksperimentering og nyskaping i forvaltningen.

Distriktssenteret - Kompetansesenter for Distriktsutvikling

- Merkur-programmet: Merkur-programmet sikrer distrikta tilgang til nærbutikk og bokhandel av god kvalitet.

ENOVA

- Støtte til energitiltak i kommunale boliger: Regjeringen har gitt Enova et særlig oppdrag om å iverksette en ordning for energitiltak i kommunale boliger i 2022. Formålet er å motivere kommunene til å fremskynde investeringer i tiltak som medfører varige reduserte energikostnader hos leietakerne.

Helsedirektoratet

- Helhetlig støtte til pårørende med krevende omsorgsoppgaver: Hensikten med tilskuddsordningen er å bidra til å bedre pårørendes situasjon gjennom å styrke pårørendearbeid på individ, - tjeneste- og systemnivå.
- Rådgivnings-, støtte- og veiledningstjenester innen psykisk helse, rus og vold: Formålet med tilskuddet er å lette livssituasjonen, eller styrke evnen til å håndtere den, for mennesker som opplever vansker knyttet til psykisk helse, rus og vold.
- Kommunalt rusarbeid: Tilskuddsordningen skal bidra til forbedret livskvalitet, mestring og mulighet for en aktiv og meningsfull tilværelse for personer med rusmiddelrelaterte problemer og deres pårørende.
- Tilbud til barn og unge med psykiske plager og problematisk rusmiddelbruk og behov for sammensatte tjenester: Målet for ordningen er å styrke tilbudet til barn og unge som har behov for langvarig, tilpasset og/eller sammensatt oppfølging.
- Vertskommunene: Tilskuddsordningen skal kompensere vertskommunene for de beboerne som valgte å bli boende i institusjonskommunen.
- Tiltak for å øke kompetansen i helse- og omsorgstjenestene til personer med utviklingshemming: Målet er å styrke fag- og tjenesteutvikling og kompetanseheving hos personell som yter tjenester til personer med utviklingshemming.
- Etablering og utvikling av kommunale frisklivs-, lærings- og mestringstilbud - Helsedirektoratet: Tilskuddsordningen skal stimulere kommunene til etablering og videre utvikling av kommunale frisklivs-, lærings- og mestringstilbud som bidrar til å fremme helse og livskvalitet, forebygge sykdom, tidlig intervensjon, og til at brukerne lærer å mestre livet med sykdom

Oversikt tilskudd og virkemidler

Helsedirektoratet (forts.)

- Særlig ressurskrevende helse- og omsorgstjenester: Alle kommuner som yter særlig ressurskrevende helse- og omsorgstjenester til enkeltmottakere kan søke om delvis refusjon av direkte lønnsutgifter knyttet til disse tjenestene.
- Aktivitetstiltak for å motvirke ensomhet og passivitet: Formålet med tilskuddsordningen er å motvirke ensomhet og passivitet og å skape aktivitet, deltakelse, sosialt fellesskap og møteplasser.
- Psykisk helse i skolen: Formålet med ordningen er å styrke området psykisk helse i skolen med fokus på bedre læringsmiljø, økt kompetanse, trivsel og samarbeid mellom instanser og tjenester for barn og unge.
- Styrking av legevakttjenesten i distriktskommuner: Målet med tilskuddsordningen er å bidra til bedre rekruttering og redusert vaktbelastning i kommunens legevaktordning, i kommuner med særlige rekrutteringsutfordringer. Alle kommuner i sentralitetsklasse 5 og 6 (SSB) med befolkningstall < 5000 kan søke tilskuddet.
- Styrking og utvikling av helsestasjons- og skolehelsetenesta: Tilskuddet går til å styrke kapasitet og videreutvikle tilbudet i helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Tilskuddet skal, jf. regelverket, ikke kompensere for eventuelle kutt i stillinger kommunen finansierer over kommuneramma.

Husbanken

- Boligpolitiske virkemidler: Bostøtte, startlån, lån til: boligkvalitet, barnehager, studentboliger og utleieboliger. Investeringstilskudd, tilskudd utleieboliger, tilstandsvurdering og boligsosiale tiltak.

Justis- og beredskapsdepartement

- Tilskuddsordning for forebygging av radikalisering og voldelig ekstremisme i kommunene: Tilskuddet skal gå til konkrete kommunale prosjekter innen forebygging eller bekjempelse av radikalisering og voldelig ekstremisme.

Integerings- og mangfoldsdirektoratet

- Integreringstilskot: Formålet med tilskuddet er at kommunene skal gjennomføre et planmessig og aktivt busettings- og integreringsarbeid, slik at flyktningene kan forsørge seg selv og ta del i samfunnet.
- Tilskot for einslege mindreårige flyktningar med fleire: Tilskuddet skal dekke aktiviteter og tiltak som bidrar til at enslige mindreårige flyktninger blir busette så raskt som mulig og får et godt bo- og omsorgstilbud.
- Tilskudd for bosetting av personer med nedsatt funksjonsevne eller atferdsvansker: Kommunene kan søke tilskudd ved bosetting av personer med alvorlig funksjonsnedsettelse, alvorlige rus- eller adferdsproblemer.

Kommunal og distriktdepartement

- Tilskudd til politiske partier: Statlig partistøtte gis til registrerte politiske partier på nasjonalt, regionalt og kommunalt nivå. Utbetaling av tilskudd forutsetter at partileddet har oppnådd stemmer ved sist foregående valg.
- Tilskudd til økt digital deltakelse og kompetanse i 2023: Formålet med tilskuddet er å legge til rette for etablering av et lavterskel veiledningstilbud for personer med liten eller ingen digital kompetanse.
- Tilskuddsordning for utprøving av bygdevekstavtaler: Bygdevekstavtaler er eit nytt distriktspolitisk verkemiddel som skal bidra til busetjing, tilgang på arbeidskraft og framtidsretta næringsutvikling i nokre av dei mest spreiddbygde områda av Noreg.

Klima- og miljødepartement

- Tilskudd for å ivareta naturmangfold i kommuneplanleggingen: Kommuner kan søke om midler til tiltak som bidrar til å styrke arbeidet med naturmangfold. I Stortingsmeldingen Natur for Livet (Meld. St. 14 (2015 - 2016)) er utarbeiding av en kommunedelplan for naturmangfold pekt på som et viktig virkemiddel for å synliggjøre naturmangfoldverdiene i kommunenes eget planarbeid.

Oversikt tilskudd og virkemidler

Klima- og miljødepartement (forts.)

- Tilskudd til vassmiljøtiltak – generell vassforvaltning: Tilskuddsordninga skal bidra til å nå miljømåla i vassforskrifta. Overflatevann skal beskyttes mot forringing, forbedres og gjenopprettes med sikte på at vassforekomsten skal minst ha god økologisk og god kjemisk tilstand.
- Tilskudd til trua arter: Tilskuddsordningen omfatter blant annet tiltak som bidrar til å ta vare på økologiske funksjonsområder for prioriterte arter.

Miljødirektoratet

- Klimasats – støtte til klimatiltak: Klimasats er en støtteordning for kommuner og fylkeskommuner som vil kutte utslipp av klimagasser og bidra til omstilling til lavutslippssamfunnet.
- Statlig sikring av friluftslivsområder: Kommuner og interkommunale friluftsråd kan søke Miljødirektoratet om økonomisk støtte til å sikre seg råderett over friluftslivsområder eller ferdselsårer gjennom kjøp eller bruksavtale.
- Tilskudd til nasjonale turiststier: Tilskuddsordningen skal bidra til å ta vare på opplevelses- og naturverdiene, bidra til godt og forebyggende beredskapsarbeid og bred lokal verdiskaping, samt god håndtering av store mengder besøkende gjennom en helhetlig og god besøksforvaltning.
- Tilskudd til klimatilpasning: Kommuner og fylkeskommuner kan søke om midler til kunnskapsoppbygging og utredninger om konkrete klimatilpasningstiltak.

Kultur- og likestillingsdepartementet

- Tilskudd til arrangementer for idrett og fysisk aktivitet for personer med funksjonsnedsettelser: Tilskuddsordningen gjelder tilskudd til arrangementer for idrett og fysisk aktivitet som enten tilrettelegger for eller er forbeholdt personer med funksjonsnedsettelser.
- Aktiv formidling i bibliotekene: Folkebibliotek og fylkesbibliotek kan søke om tilskudd for å drive aktiv formidling i 2023.
- Tilskudd til idrettsanlegg, kulturbygg og friluftslivsanlegg.
- Arkivutviklingsmidler: Arkivverket har siden 2015 disponert prosjekt- og utviklingsmidler for tiltak som styrker sikring og tilgjengeliggjøring av samfunnets arkiver
- Tilskudd til flom- og skredforebygging og miljøtiltak i vassdrag: Tilskuddsordning for kartlegging av fare for flom og skred, sikrings- og miljøtiltak, og for kartlegging av kritiske punkt i bekker og bratte vassdrag.
- Økonomiske støtteordninger til miljøtiltak, kartlegging og sikring mot naturfare: Økonomisk støtte til utredning av flom- og skredfare.

Kunnskapsdepartement

- Tilskudd til studentboliger for 2023: Ordningen skal sikre etablering av boliger for studenter ved høyere utdanningsinstitusjoner i Norge. Dette skal bidra til en mer forutsigbar og rimelig bosituasjon for studenter, og være et supplement til det private boligmarkedet.
- Tilskott til kompetanseutvikling i olje-, gass- og leverandørindustrien: Målet for tilskottsordninga er økt deltaking i kompetanseutvikling i de bransjene som inngår i bransjeprogramma. Tilskottsordninga skal føre til at bransjene får tilgang til relevant kompetanseutvikling.
- Tilskudd til videreutdanning for lærere 2024 – norsk som andrespråk: Utlysningen gjelder tilskudd til gjennomføring av videreutdanningstilbud i norsk som andrespråk, rettet mot lærere som underviser voksne innvandrere i norsk etter læreplan i norsk for voksne innvandrere, jf. forskrift til integreringsloven.
- Akkreditering for mobilitet: Ordningen retter seg mot aktører som regelmessig ønsker å sende elever, lærlinger, deltakere i voksne sin læring, fagskolestudenter eller ansette på et læringsopphold i utlandet. Ordningen gir tilgang til finansiering av mobilitetsaktiviteter over lengre tid.

Oversikt tilskudd og virkemidler

Kunnskapsdepartement (forts.)

- Prosjektetableringsstøtte: Alle norske institusjoner, organisasjoner og bedrifter som planlegger å etablere et prosjekt under Erasmus+ sentraliserte tiltak, kan søke om prosjektetableringsstøtte. Støtten skal bidra til at søkerne når opp i europeiske konkurranser om prosjektmidler fra Erasmus+.
- Språkassistenter: En språkassistent fra Frankrike, Spania eller Tyskland kan være til stor hjelp og inspirasjon i klasserommet og gjøre det enklere å gjennomføre tilpasset og variert opplæring.
- Trollstipend: Gjennom Troll-avtalen kan fransklærere i ungdomsskole eller videregående skole få individuell støtte til studieopphold i Frankrike. I tillegg kan elevgrupper få stipend til opphold i Frankrike for å få bedre kunnskap om fransk språk og kultur.
- Virtuell utveksling for høyere utdanning og ungdom: Gjennom virtuell utveksling for høyere utdanning og ungdom kan høyere utdanningsinstitusjoner eller ungdomsorganisasjoner utvikle og gjennomføre digitale studieopplegg og gruppediskusjoner for ungdom og unge voksne.
- Innovasjonsallianser: Innovasjonsallianser er større europeiske samarbeidsprosjekter innen høyere utdanning og fag- og yrkesopplæring. Målet med innovasjonsallianser er å utvikle nyskapende utdanningstilbud som fremmer innovasjon og entreprenørskap innen utdanning og arbeidsliv. Utvikling av ferdigheter og kompetanse står i fokus i 2023.
- Tilskudd til tillitsreformen i barnehage og skole: Tilskuddet skal stimulere kommunene til å prøve ut mer tillitsbaserte arbeidsformer i barnehager og skoler. Målet er at de ansatte kan utnytte sin kompetanse bedre gjennom mer faglig frihet og mer tid til barna og elevene.
- Tilskudd til svømmeopplæring i barnehager: Kommuner, frivillige organisasjoner og barnehager kan søke om tilskudd for at barnehagebarn blir trygge i vann og får bedre svømmeferdigheter.
- Tiltak for å styrke språkutviklingen blant minoritetsspråklige barn i barnehage: Tilskuddet skal bidra til at kommunene kan styrke språkutviklingen blant minoritetsspråklige barn i barnehage.
- Tilskudd til skolebibliotek og lesestimulering 2023: Midlene skal styrke skolebibliotekenes arbeid med lesestimulering i grunnskolen og bidra til at skolebibliotek sprer sleseglede, øker lærers kompetanse og er en inkluderende arena.
- Tilskudd til gratis SFO for familier med lav inntekt: Tilskuddsordningen for kommuner om å tilby utvidet gratis SFO til elever fra familier med lav inntekt, blir avviklet fra høsten 2023. Det kommer ingen ny søknadsfrist.
- Tilskudd til veiledning for nyutdannede lærere: Tilskuddet skal bidra til at nyutdannede lærere i grunnskolen får god veiledning og gjøre at overgangen fra utdanningen til læreyrket blir enklere. Målet er at nyutdannede lærere blir værende i skolen.
- Tilskott til læremiddel og pedagogisk barnehagemateriell: Søk om tilskott til å utvikle læremiddel for skole og pedagogisk barnehagemateriell på område uten markedsgrunnlag.
- Støtte til presse- og ytringsfrihet, bærekraftig utvikling, immateriell kulturarv, verdensarv, dokumentarv og demokratiutvikling: Tilskuddsordningen skal bidra til å styrke UNESCOs arbeid og ansvarsområder, gjøre UNESCO mer kjent i Norge, og gjennomføre UNESCO-kommisjonens vedtatte satsingsområder.

Landbruk- og matdepartement

- Støtte til organisasjoner som arbeider innenfor Landbruks- og matdepartementets målområde: Formålet med tilskuddsordningen er å støtte organisasjoner på nasjonalt nivå som arbeider innenfor Landbruks- og matdepartementets målområder.

Oversikt tilskudd og virkemidler

Nærings- og fiskeridepartement

- Tilskudd til kommunale fiskerihavnetiltak: Tilskuddsordningen for fiskerihavneanlegg er et virkemiddel for å realisere fiskerihavnetiltak som kommunene vurderer som viktige.
- Tilskudd til kommunale fiskerihavnetiltak: Norske kystkommuner kan søke Kystverket om tilskudd til fiskerihavneanlegg i henhold til retningslinjer gitt av Kystverket.
- Tilskudd til kommunale ungdomsfiskeprosjekt: Formålet med ordningen er å gi støtte til konkrete kommunale tiltak som tilrettelegger for at ungdom kan skaffe seg erfaring i fiskeriyrket.

Riksantikvaren

- Kulturminne i kommunen (KIK): Målet med KIK-prosjektet er å styrke kompetansen om kulturmiljø i kommunane og få betre oversikt over verneverdige kulturmiljø.

Samferdselsdepartement

- Tilskuddsordningen til trafikksikkerhetstiltak: Formålet med tilskuddet til trafikksikkerhetstiltak er å bidra til å støtte initiativ og engasjement i arbeidet med økt trafikksikkerhet, og i tråd med det overordnede målet om et transportsystem der ingen blir drept eller hardt skadd – nullvisjonen.
- Tilskudd til tryggere skoleveier og nærmiljø: Alle kommuner kan søke om tilskudd til mer trafikksikre skoleveier og nærmiljø, slik at flere barn og unge trygt kan sykle og gå til skolen.
- Byvekstavtaler og belønningsavtaler: Byvekstavtaler og belønningsavtaler er ordninger som har nullvekst for persontransport med bil som overordnet mål.

Statsforvalter

- Prosjektskjønn fornying og innovasjon 2024: Formålet med prosjektmidlene er å gi kommunene støtte til å prøve ut nye løsninger i sin virksomhet. Midlene skal stimulere kommunene til å kunne jobbe med fornying og innovasjon.
- Rapportering av utgifter til ressurskrevende tjenester til brukere født i 1953 og 1954: Statsforvalteren i Trøndelag ber om særskilt rapportering av påløpte utgifter i 2022 til ressurskrevende helse- og omsorgstjenester til enkeltmottakere født i 1953 eller 1954. Rapporteringen blir brukt som grunnlag for å tildele skjønnsmidler for 2024.
- Tilskudd til svømmeopplæring i barnehager 2023: Kommuner, frivillige organisasjoner og barnehager som ønsker å drive svømmeopplæring i barnehagen.
- Studiepermisjon for videreutdanning i samisk: Tilskudd til studiepermisjoner for videreutdanning i samisk gis for å styrke læreres kompetanse i samisk språk
- Barn og unge som har behov for langvarig, tilpasset og/eller sammensatt oppfølging: Målet for ordningen er å styrke tilbudet til barn og unge som har behov for langvarig, tilpasset og/eller sammensatt oppfølging, herunder FACT-ung team.
- Voksne med behov for langvarig oppfølging og sammensatte tjenester: Målet med ordningen er å styrke tilbudet til personer med langvarige og sammensatte tjenestebehov gjennom å etablere helhetlige, samtidige og tverrfaglige tjenester fra ulike nivåer og sektorer.
- Tilskudd til Kommunalt rusarbeid: Tilskuddsordningen skal bidra til bedret livskvalitet, mestring og mulighet for en aktiv og meningsfull tilværelse for personer med rusmiddelrelaterte problemer og deres pårørende gjennom å styrke tilbud innen forebygging, tidlig intervensjon, behandling og oppfølging

Oversikt tilskudd og virkemidler

Statsforvalter (forts.)

- Tilskudd til kompetansehevende tiltak for lindrende behandling og omsorg ved livets slutt: Tilskuddsordningen er etablert for å styrke kvaliteten i tilbudet til personer med behov for lindrende behandling og omsorg og deres pårørende, og for å bidra til kompetanseoppbygging i kommunene.
- Tilskudd til klimatiltak: Klimasats er en støtteordning for kommuner og fylkeskommuner som vil redusere utslipp av klimagasser og bidra til omstilling til lavutslippssamfunnet.
- Kompetanse og Tjenesteutvikling innen helse og omsorg: Målet med denne tilskuddsordningen er å bidra til å redusere mangelen på personell med relevant fagutdanning i helse- og omsorgstjenesten, og legge til rette for en bærekraftig omsorgstjeneste.
- Tilskudd til klimatilpasning: Kommuner og fylkeskommuner kan søke om midler til kunnskapsoppbygging og utredninger om konkrete klimatilpasningstiltak.
- Kunngjøring av tilskudd til kommunalt rusarbeid: Overgangsordningen er laget for å sikre at kommuner som i 2021 mottok tilskudd etter tidligere regelverk, kan søke om videreføring av tilskudd til stillinger.
- Tilskudd til utvikling av de sosiale tjenestene i NAV-kontoret: Arbeids- og velferdsdirektoratet har kunngjort tilskudd til utvikling av de sosiale tjenestene i NAV for 2023.
- Tilskudd til svømmeopplæring for nyankomne minoritetsspråklige barn, unge og voksne, som omfattes av grunnskoleopplæring 2023: Tilskuddsordningen skal stimulere kommunene til å gjøre en ekstra innsats rettet mot nyankomne minoritetsspråklige elevers svømmeferdigheter.
- Opplæring til barn og unge som søker opphold i Norge: Tilskuddet skal bidra med finansiering og stimulere kommunene og fylkeskommunen til å gi grunnskole- og videregående opplæring til barn og unge som søker opphold i Norge.
- Skjønnsmidler uforutsette og særskilte forhold: Statsforvalteren fordeler en del av skjønnsrammen til utgiftskrevende forhold av betydning som kommunene selv ikke kan påvirke, og som ikke er fanget opp i den faste delen av inntektssystemet.
- Tilskudd til fjellandbruket i Trøndelag 2023: Tilskudd skal gis til utviklingsrettede fellestiltak som styrker bærekraftig verdiskaping i fjellområdene innenfor tradisjonelt landbruk og tilleggsnæringer. Det skal legges vekt på synergi med andre tilskuddsordninger og god forankring i landbruksnæringa.

Trøndelag fylkeskommune

- Tilskudd til folkehelsearbeid i Trøndelag: Tilskuddsordningen skal støtte tiltak som fremmer deltakelse i nærmiljøet, trivsel og livskvalitet samt er med og utjevner sosiale ulikheter.
- Tilskudd til idrett og idrettsrelaterte prosjekter: Mulighet til å søke om tilskudd til idrettskretsen, tilskudd til idrettsarrangement på internasjonalt og nasjonalt nivå, og arrangement rettet mot mennesker med nedsatt funksjonsevne og arrangement rettet mot inkludering på regionalt nivå. I tillegg til utviklingstilskudd til idretts- og friluftlivsprosjekter av regional betydning.
- Spillemidler til anlegg for idrett og fysisk aktivitet: Mulighet til å søke om spillemidler til idrettsanlegg, friluftslivsanlegg og nærmiljøanlegg.
- Spillemidler til friluftslivsanlegg: Nå kan man få finansiert flere anleggstyper til friluftsliv med spillemidler.
- Statlige midler til friluftsliv: Frivillige lag og organisasjoner kan søke om støtte til friluftslivsaktiviteter. Målgruppen er barn og unge, samt de lite aktive.
- Støtte til mindre tilretteleggingstiltak i friluftsliv: Gjennom god tilrettelegging skal friluftslivsområdene gjøres lett tilgjengelige og attraktive for allmenhetens friluftsliv.

Oversikt tilskudd og virkemidler

Trøndelag fylkeskommune (forts.)

- Utviklingstilskudd innenfor idrett og friluftsliv: Tilskudd til etablering av nye friluftsråd og andre større friluftslivsprosjekter.
- Prosjekt for friluftslivets ferdselsårer: Miljødirektoratet vil stimulere til at kommunene skaffer seg kunnskap om ferdselsårene som finnes i kommunen, hvilke behov de dekker og hvordan de kan utvikles til å skape mer aktivitet.
- Idrettsstipend for ungdom: Fylkeskommunen deler hvert år ut stipend til unge idrettsutøvere, trenere og tillitsvalgte i alderen 16 - 23 år.
- Tilskudd til regionale kultur- og frivillighetsorganisasjoner: Formålet med denne drifts- og aktivitetstilskuddsordningen er å stimulere til utvikling av regionale kultur og frivillighetsorganisasjoner i tråd med Trøndelagsplanen og Kulturstrategien «Balansekunst».
- Støtte til utstyrssentraler 2023 - 2025: Bidra og motivere til at det etableres og oppgraderes flere utstyrssentraler rundt i Trøndelag slik at sports-, frilufts-, musikk- og annet kunst- og kulturutstyr blir tilgjengelig i flere nærmiljø enn i dag.
- Tilskudd til friskliv, læring og mestring: Kommuner kan søke statlig tilskudd til etablering og utvikling av kommunale frisklivs-, lærings- og mestringstilbud.
- Regionale utviklingsmidler: Formålet med tilskuddsordningen er å støtte opp om prosjekter som bidrar til å realisere prioriterte mål og strategier i Verdiskapingsstrategien, regional strategi for verdiskaping i Trøndelag 2022-2025 – med tilhørende handlingsplan 2022-2023.
- Regionale midler til rekruttering og kompetanse (RK) og Regionale tilretteleggingsmidler (RT): Tilskuddsordningene skal legge til rette for regional næringsutvikling, rekruttering og kompetanseheving, med mål om å styrke verdiskapingen i landbruket.
- SkatteFUNN: Bedrifter som investerer i forsknings- og utviklingsaktivitet kan få inntil 20 prosent av prosjektkonstandene som skattefradrag på skatteoppgjøret.
- Regionalt forskningsfond Trøndelag: Regionalt forskningsfond Trøndelag har som formål å styrke FoU-innsatsen hos bedrifter, kommuner og FoU-miljøene i regionen.
- DistriktForsk: DistriktForsk er en egen mobiliseringsordning finansiert av Kunnskaps- og distriktsdepartementet (KDD), men som sees i sammenheng med arbeidet i Regionalt forskningsfond Trøndelag.
- Ungdomsfondet Trønderkassa: Målet med ordningen er at ungdommer skal kunne realisere sine egne prosjektideer, og gjennom dette lære og trene på utvikling, planlegging, og gjennomføring og utvikle entreprenørielle ferdigheter.
- BIO Trøndelag: Bedriftsintern opplæring (BIO) Trøndelag skal bidra til kompetansehevingstiltak i bedrifter.
- Samarbeidsprosjekter mellom oppvekst-/utdanningssektor og arbeids-/næringsliv: Tilskudd til å gi barn og unge kunnskap om, identifikasjon med og stolthet over lokalt arbeids- og næringsliv.
- Tilskudd til sommerjobb for ungdom: Trøndelag fylkeskommune fortsetter praksisen fra de siste tre årene og gir tilskudd til sommerjobb for ungdom også sommeren 2023.
- Kystskogmidler: Fylkeskommunene skal i forvaltningen av ordningen legge vekt på å bygge videre på det arbeidet som er gjort i kystskogbruket.
- Tilskudd til tekniske og industrielle kulturminner: Tilskudd til sikring, istandsetting, vedlikehold, tilstandsregistrering og annet for teknisk og industrielle kulturminner.
- Tilskudd til verdensarv: Tilskud til til sikring, istandsetting, skjøtsel, overvåking og andre nødvendige tiltak for kulturminner, kulturmiljøer og landskap i verdensarvområdet.
- Tilskudd til tilstandsanalyse av verneverdige bygninger og båter: Tilskudd til tilstandsvurdering av verneverdig bygning eller verneverdig båt.
- Tilskudd til brannsikring av tette trehusområder: Tilskudd til brannsikring for tette trehusområder med kulturhistorisk verdi.

Oversikt kunnskapsgrunnlag

KOSTRA/SSB	ssb.no	**HUNT**	HUNT dashbord	**Frivilligsentraler**	Norges Frivilligsentraler
Elevundersøkelse	udir.no	**Fiskeridir. – ygdrasil**	Akvakultur	**Kulturminnesøk**	Hjem - Kulturminnesøk
Ungdataundersøkelse	Rapporter - Ungdata	**KS status kommune**	Status kommune 2023 - KS	**Husbanken**	husbanken.no
Folkehelseprofil	Oppvekstprofil for kommuner og bydeler - FHI	**Kommunebilde Statsforvalteren**	Kommunebilde	**Fremtidsverktøy**	Velkommen til fremtidsverktøyet Norge 2040 - KS
Oppvekstprofil	Oppvekstprofil for kommuner og bydeler - FHI	**Kommuneareal**	Arealbruk i kommunene	**IMDi**	Tall og statistikk over innvandring og integrering | IMDi
Barnehageundersøkelse	udir.no	**Arealprofil**	Arealprofiler 2022	**Effektivitetsanalyse**	regjeringen.no
Klimagassutslipp	Miljødirektoratet	**Naturkampen**	sabima.no	**Kulturindeks**	Norsk kulturindeks
Trøndelag i tall	Trøndelag i tall	**Faktaside - frivillighet**	Frivillighet Norge	**Idrettsindeks**	Norsk idrettsindeks
NHO-norgesmesterskap	Kommune-NM	**Frivillige organisasjoner**	Frivillige organisasjoner | Trøndelag i tall	**Anleggsoversikt**	Anleggsregisteret.no
Vann-nett	VannNett-Portal	**Omdisponering dyrka og dyrkbar jord**	Omdisponering | Trøndelag i tall		

Denne rapporten er utarbeidet for Trøndelag fylkeskommune og Verdal kommune i samsvar med kontrakt datert 16.08.2023. Våre vurderinger bygger på faktainformasjon som har fremkommet i intervjuer med kommunen og i dokumentasjon som Trøndelag fylkeskommune og Verdal kommune har gjort tilgjengelig for oss, samt offentlig tilgjengelige data. PricewaterhouseCoopers (PwC) har ikke foretatt noen selvstendig verifisering av informasjonen som har fremkommet, og vi innestår ikke for at den er fullstendig, korrekt og presis. PwC har ikke utført noen form for revisjon eller kontrollhandlinger av Trøndelag fylkeskommunes eller Verdal kommunes virksomhet. Trøndelag fylkeskommune og Verdal kommune har rett til å benytte informasjonen i denne rapporten i sin virksomhet, i samsvar med Kontrakten. Rapporten og/eller informasjon fra rapporten skal ikke benyttes for andre formål eller distribueres til andre uten skriftlig samtykke fra PwC. PwC påtar seg ikke noe ansvar for tap som er lidt av Trøndelag fylkeskommune, Verdal kommune eller andre som følge av at vår rapport eller utkast til rapport er distribuert, gjengitt eller på annen måte benyttet i strid med disse bestemmelsene eller Kontrakt.

PwC beholder opphavsrett og alle andre immaterielle rettigheter til rapporten samt ideer, konsepter, modeller, informasjon og know-how som er utviklet i forbindelse med vårt arbeid. Enhver handling som gjennomføres på bakgrunn av vår rapport foretas på eget ansvar.